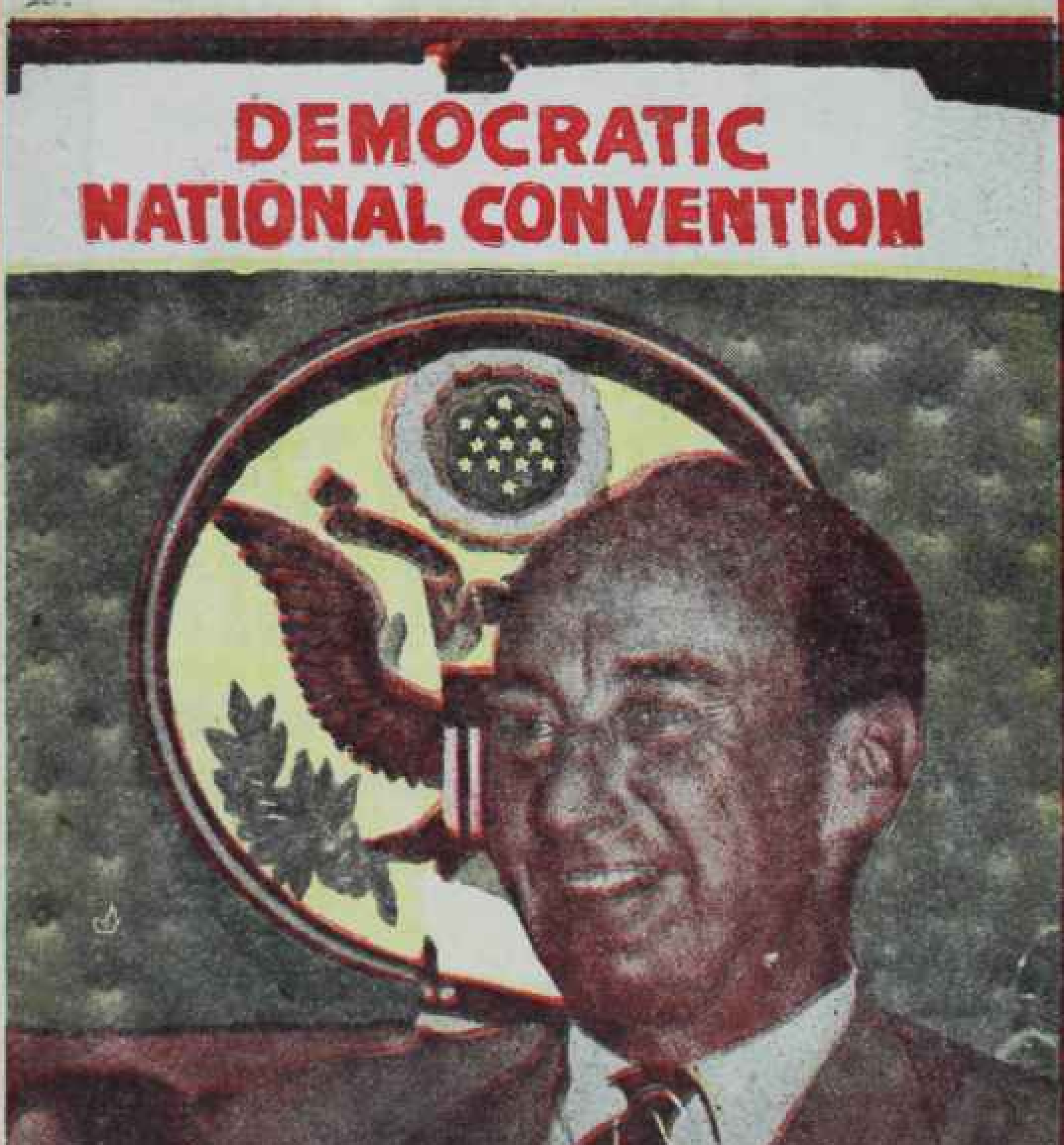
25 AĞUSTOS 1956 Sene: 3, Cilt: VII; Sayı: 1

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

A K İ S

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Sene: 3, Cilt: VII, Sayı: 120

Rüzgârlı Sok. Ovehan
Kat: 3, Daire; 7
P. K. 582 — Ankara
18992 (Yazı İşleri)
15221 (İdare)

Fiatı : 60 Kuruş

Neşriyat Müşaviri :
Metin TOKER

İmtiyaz Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden Mes'ûl Müdür :
Yusuf Ziya ÂDEMHAN

Umumî Neşriyat Müdürü .
Hamdi AVCIOĞLU

Teknik Sekreter :
M. Nevzat ÜNLÜ

Karikatür :
TURHAN

*

Fotoğraf :
Hüseyin EZER
Osman ÖZCAN
ASSOCIATED PRESS
TÜRK HABERLER AJANSI

*

Klişe :
Doğan Kilse ATELYESİ

Müessese Müdürü :
Mübin TOKER

Abone Şartları:

3 aylık	(12 nüsha) :	6 lira
6 aylık	(26 nüsha) :	12 lira
1 senelik	(52 nüsha) :	24 lira

İlan Şartları

4 renkli arka kapak (Tana Sayfa): 850 lira

Kapak içi 300 lira, metin sayfaları Santimi 4 lira.

Dizildiği ve Basıldığı Yer :
Rüzgarlı Matbaa — ANKARA
Tel: 15221
Basıldığı tarih: 23.8.1956

Kapak resmimiz:
Adlai Stevenson
Temkinli bir mücadeleci

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Son yaşadığımız altı senenin öteki tarafında kalan devirde bir gün, bugünkü Cumhurbaşkanı ve o günkü Muhalefet lideri Celâl Bayır insan hak ve hürriyetlerinin artık kanunlarla yok edildiğini beyan ediyordu. Bu, elbette ki ilk bakışta isabetli' bir müşahede idi. Bir çok totaliter idarede, aslında insan hak ve hürriyetlerinin muhafazasına yaraması gereken kanunlar bunların ifnası, için kullanılıyordu ihtimal ki muhalefet lideri, belirttiği fikri oralardan almıştı.

Fakat işin derinine inildiğinde, insan hak ve hürriyetlerini kanunlarla -bazı şartlar altında- yok etmenin imkânsızlığını derhal müşahede etmek kabildir. Bu neviden kanunların muvaffak olması, gayesine erişmesi için onların tatbikçilerile kanunların şümulü dahiline sokulan kütlelerin mukavemet arzusundan mahrum bulunmaları lâzımdır. Zira asıl kaide, insan hak ve hürriyetle; inin kanunlarla değil, kanunsuzluklarla yok edildiğidir. İstisnanın muvaffakiyet ihtimali, kanunların metnini iş başındaki totaliter ruhlu insanların gönlüne göre anlayarak, yürütecek, bunlara karşı mücadele etmeyecek insanların bulunmasına sıkı sıkıya bağlıdır. Yoksa, en kötü maksadlarla dahi ç karılacak, hürriyetleri tahdit edici kanunlar, hukuka ve hakka inanmış hukukçuların elinde kolaylıkla zararsız hale getirttir. Eğer batı dünyasında demokratik bir idare kurulabilmişse, bunun sebebi orada hürriyeti tahdit edici hiç bir kanunun hiç bir zaman ç karılmamış olması değil, her kanunun tatbikçileri ve üzerinde tatbik edilen kütleler tarafından demokratik bir gözle görülmüş bulunmasıdır. İngiliz, Fransız, İskandinav, Amerikan kanunlarım karıştıracak olanlar öyle maddelere rastlayabilirler ki bunlar, öğleden sonra verecekleri hükmün emrini sabahleyin savcıdan alacak tıynette bir takım hakimlerin elinde diktatörlük silâhı haline gelebilir. Nitekim açıkça totaliter idareye taraftar görünemeyen bir çok diktatör, hürriyet kısıcı kanunlarını geçirmeye çalışırken bahis mevzuu maddeleri "oralarda da öyle" diye misal olarak göstermeği akıllılık sayar. Ama asıl mesele o maddelerin şeklinde değil, ruhundadır ve işte bu yüzdendir ki kanunlara dayanarak insan hak ve hürriyetlerini ortadan kaldırmak kolay değildir. Ta ki cemiyet, böyle bir teşebbüs karşısında gerekli mukavemeti göstermesin..

Batı dünyasında adalet mekanizmasının nasıl çalıştığı hususunda okunanlar insanı kolaylıkla şaşırtabilir. Kanlı katiller idamlarını bir takım usûl cambazlıkları sayesinde senelerce uzatabilmektedirler. Suçlu oldukları yüzde yüz katiyetle bilinen bazı kimseler delil kifayetsizliğinden dolayı veya avukatlarının mehareti yüzünden ellerini, kollarını sallayarak dolaşmaktadırlar. Suç işleyeceklerinden endişe edilenler, hatta vatana hiyanet etmesinin muhtemel olduğu sezilenler bir takım prensipler ileri sürülerek başı boş bırakılmaktadırlar. Bunlardan cemiyetin büyük zararlar gördüğünü inkâr mümkün değildir. Ama bata dünyasında bir suçsuzu cezalandırmak, bir suçluyu cezalandırmamaktan çok daha vahim bir harekettir ve o yüzdendir ki vatandaşın hakları, hürriyetleri mevzuunda fuzuli gelecek titizlik gösterilir. Kanunların demokratik tarzda anlanısı, işte budur. Hiç bir kanun, suçsuzun ceza görmesini derpiş etmez. Hukuk ise, açık şekilde yazılmamış suçlardan başka fiillerin karine ile, maksad atfı ile, ilham ile, seziş ile, nihayet emir ile tecziye etmeyen ilmin adıdır. Cezanın ibret teşkil eden kısmı, işin en mühim tarafı değildir. Mühim olan haklara sayarı göstermektir. Hakların dokunulmazlığı bir defa kenara atıldı mı, ondan sonra hukuk, hukuk olmaktan çıkar ve çöl kanunlarının şeklini alır.

İnsan hak ve hürriyetlerinin totaliter idarelerde kanunlara dayanılarak yok edildiği, işin dış görünüşünden ibarettir. İnsan hak ve hürriyetleri şimdiye kadar her yerde bir takım süfli varlıkların alçaklıklarına, şerefsizliklerine, küçük hesaplarına dayanılarak ortadan kaldırılmıştır. Cemiyet kendisini, niyeti bu olan diktatör namzetlerinden ve onların desteği olmayı kabul eden parazitlerden korumayı bilmezse, cemiyetin her ferdi ve bilhassa aydın zümre tarifsiz bir umursamazlık içinde kalırsa, herkes üzerine düşen vazifeyi başkalarının nasıl davrandığına bakmaksızın ifa etmezse kanunlar elbette ki zulüm aleti haline gelir. Cemiyetin yapıcağı şudur: Alçakları öyle bir lanete, öyle bir umumi nefrete mâruz bırakmak ki alçaklıklarından dolayı elde edecekleri maddi menfaat onlara cazip görünmekten çıksın; yani astar, yüzünden pahalı olsun! Bunlar anlasınlar ki kazandan ne olursa olsun ve hangi mevkii- işgal ederlerde etsinler sokakta yanlarından geçen herkes yüzlerine tükürmek arzusu duymaktadır.

Dayanılması mukavemet, işte budur. Yoksa filânın emri, falanın tesiri, fesmekânın korkusu değildir. Usûl batı cemiyetlerinde senelerdir denenmektedir ve her seferinde muvaffak olmuştur.

Saygılarımızla
AKİS

YURTTA OLUP BİTENLER

B. M. M.

Demeçlerin en garibi

Bu haftanın başında pazartesi gecesi, radyolarının haberler bültenini hâlâ dinlemek merakında olanlar, bir demecin son satırlarını işittiklerinde tarifsiz bir hayrete kapılmaktan kendilerini alamadılar. Demeci yapan Devlet Bakanı Cemil Bengü'ydü. Cemil Bengü, vaktile Ankara savcılığında bulunmuştu. Sonra D.P. nin"Yüksek Haysiyet Divanı başkanlığına getirilmiş ve Dr. Mükerrem Sarol hakkında Genel İdare Kurulundan gelen partiden ihraç talebini muvakkat ihraca çevirmişti; çevirmişti, zira kararda onun reyi hakim rol oynamıştı. Bahis mevzuu demeç, geçen hafta ortasında açılan Meclis tahkikatı ile ilgiliydi. Zaten Cemil Bengü, Mecliste cereyan eden müzakereler sırasında hükümet adına fikrini beyan etmiş ve tahkikatın açılması lehinde vaziyet almıştı.

Özalp hadisesinde İnönünün mesuliyetini aramak gayesile açıldığı anlaşılan Meclis tahkikatı, yurdun her tarafında büyük akisler uyandırmıştı. Eski cumhurbaşkanı hemen ertesi gün bir basın toplantısı tertiplemiş ve hadisenin hukuki durumu hakkında bildiklerini beyan ederek Mecliste kendisini itham eden bazı milletvekillerine cevap vermişti. İnönü meselenin C.H.P. iktidarı zamanında tahkik mevzuu olduğunu hatırlatıyor, mesullerinin cezalandırıldığını belirtiyor, şimdi kendisi hakkında yapılan bazı şikâyetleri ele alarak - hukuk devletinden bahsetmesi. 6/7 eylül mesullerinin mahkemeye verilmesi lüzumunu müdafaa etmesi, adalet istiklali, hakim teminatı istemesi gibi.. - her hangi bir misilleme teşebbüsü karşısında vazifesini 'bırakmayacağını herkesin bilmesini istediğini söylüyordu. Elli seneden beri millet hizmetinde büyük mesuliyetler deruhte ve yüksek makamlar işgal etmişti. Her şeyin hesabını kanunlar dairesinde vermeye mecburdu ve muktedirdi. D.P. tarafından şikâyet mevzuu yapılan mücadelesinden vazgeçmeyecekti. 6/7 eylül mesullerinin mahkemeye verilmesi lüzumunu gene müdafaa edecek, milletin Anayasa içi bir idare altında yaşaması gerektiğini haykıracaktı. İsmet İnönü vazifesini sebatla yapacaktı. Anlaşılıyordu ki İnönünün söylemek istediği şuydu: Ben, hiç bir şey karşısında yılmayacağım ve millet menfaatine bildiğim yolda azimle mesaime devam edeceğim. İsmet İnönünün elli senelik hayatım takip edenler, kendisinin bütün ömrü boyunca bu prensipler dairesinde hareket ettiğini göreceklerdi. Bir çok hadiseyle karşı karşıya bırakılmış, fakat hiç bir zaman yolundan dönmemişti.

İSTİFA!

Maliye Bakanı Bay Nedim Ökmen istifa etmiş bulunuyor. Hayır!.. istifanın tarihi 22 Şubat 1956 değildir. 22 Ağustos 1956 dır.

Tahminden çok temenni

İşte pazartesi gecesi Cemil Bengü bu kuvvetli beyanata cevap veriyordu. Sözlerinin ilk kısmı hukukî mahiyet taşır edasındaydı. İddiasına göre C.H.P. bu husustaki tahkikatı çok partili rejime geçildikten sonra açmış ve ilk mesulleri cezalandırmıştı. Fakat tam altı sene, mesele örtbas edilmişti. Şimdi, Meclis tahkikatı sırasında Cumhurbaşkanı İnönünün ve o zamanki bakanlarla diğer alâkalı şahısların mesuliyetlerinin bulunup bulunmadığı araştırılacaktı. Hukukçu olan Cemil Bengü, tahkikat mevzuu olan bu meselede fikir beyanından çekinmedi. 33 vatandaşın kurşuna dizilmesi gibi bir hadiseden zamanın cumhurbaşkanı elbette ki derhal haberdar edilmişti. Anlaşılan, hadiseden haberdar edildiği ileri sürülen İsmet İnönünün müdahale etmemiş görünmesi D.P. iktidarına göre kendisini mesul edecekti.

Cemil Bengünün İnönünün beyanatına cevap hazırlamaya memur edildiği anlaşılıyordu. Bu hazırlıklar yapıldığı sırada Başbakan Adnan Menderes Başkentte bulunduğu gibi Cumhurbaşkanı Celâl Bayar da Ankaraya avdet etmişti. Devlet Bakanının beyanatı, İsmet İnönü tarafından sârfedilen sözlerin iktidar çevrelerinde iyi karşılanmadığının deliliydi. Bu sözler Cemil Bengü tarafından "meydan okuma" olarak vasıflandırıldı. İşte meşhur beyanatın hayret uyandıran kısmı bundan sonra geliyordu. Devlet Bakanına göre eski Cumhurbaşkanı af kanunu ye müruru zaman siperlerinin arkasına sığınmamalıydı. Halbuki tahkikatın ileri safhalarında bunu yapacaktı. İnönü şimdi meydan okuyordu. Fakat bakalım o af kanunu ve müruru zaman dahi kendisini kurtarmaya yetecek miydi ?

Cemil Bengü
Savcı

Cemil Bengü'riün, tahkikatın müstakbel neticesi hakkında bir bildiği mi vardı?. Zira böyle bir malûmata sahip olmaksızın bu kadar çekinmeden fikir beyan etmek mümkün olamazdı. İnönünün beyanatı meydan okuma ise, Cemil Bengününkü tehditti. Ama, İnönü harplerinin muzaffer kumandanını böyle sözlerle yolundan alakoymanın imkânsızlığını Demokrat liderler bilmeliydiler. Bu bakımdan İsmet İnönü, salı sabahı Ankaraya gitmek üzere Heybeliadadan yola çıkarken Cemil Bengünün demecini gazetelerde okudu ve omuzlarını silkti. Kanaatince, uğraşması gereken daha mühim işler vardı.

Cumhurbaşkanlığı hakkında

Devlet Bakanının beyanatında bir başka noktanın üzerinde durmanın imkânı yoktu. Özalp kazasında bir ordu kumandanının emrile 33 vatandaş öldürülmüştü. Cemil Bengü bu hadiseden "Cumhurbaşkanının haberdar olması gerektiği"ni söylüyor ve böylece onu mesul etmeye çalışıyordu. Peki ama o sırada. Genel Kurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmaktı. Genel Kurmay Başkanının hadiseden evleviyetle haberdar olması, Cemil Bengünün muhakeme tarzının en basit neticesiydi. Sonra. daha mühim bir mesele vardı. Meclis Komisyonlarında başka bir hadise tahkik mevzuuydu. Diyarbakır Milletvekili Mustafa Ekinci "Karaköprü hadisesi"ni ortaya atmıştı. O hadisede öldürüldükleri bildirilenler *ise* - Karaköprü Dersimdedir - 33 değil, 103 kişiydiler. Hadise. 1937 yılında cereyan etmişti. Atatürk Cumhurbaşkanı. İnönü Başbakan. Çakmak Genel Kurmay Başkanı 'bulunuyorlardı. Cemil Bengü o meselenin umumî heyetteki müzakeresinde aynı mantık silsilesini mi harekete «gerecekti? Yoksa şöyle mi diyecekti:

"— Karaköprü hadisesinde mesul sadece Başbakan İsmet İnönüdür. Özalp hadisesinde mesul sadece Cumhurbaşkanı İsmet İnönüdür."

Ama o zaman ilâve etmek lâzımdı:

"— Zira İsmet İnönü bugün bizi tenkid ediyor".

İşin doğrusu şuydu ki tarihî şahsiyetlerle oynamak doğrudan doğruya inkılâbımızın tarihile oynamaktı. Bölük pörçük hadiseleri ele alıp onlardan tahkikattan de evvel mesuliyetler çıkarmaya çalışmak insanları çok ileriye götürebilirdi. Cemil Bengünün beyanatı ve bilhassa' beyanatın son kısmı bunun açık delilini teşkil ediyordu.

İnönü ne yapacak?

Cemil Bengünün gösterdiği yolun aksine, İnönü kendisini af kanununun ve müruru zamanın perdesi arkasına gizliyemeyecekti. Bilâkis her şeyin hesabını sanki af kanunu ve müruru zaman yokmuş gibi verecekti. Zaten kendisine isnat olunan suçun mahiyeti de henüz tesbit edilmemişti. Devlet Bakanı "hadisede İsmet İnönünün mesuliyetinin aranacağı"nı bildiriyordu. Şimdilik elde bulunup da açıklanan bütün delil "Cumhurbaşkanının böyle bir hadiseden haberdar olması gerektiği" idi. İddianame bunun üzerine bina edilecekti. Cemil Bengü beyanatında C.H.P. iktidarını meseleyi, vukuundan altı sene sonra mahkemeye verdiğinden dolayı yermişti. Ama D.P. iktidarının da altıncı senesinde bulunmuyor muyduk?

İnönü meseleye fazla bir ehemmiyet vermemişti. Yaptığı beyanat, millete hadiseyi kendi gözü ile izah gayesi taşıyordu. İthamı bilmediği için müdafaaya girişmesi imkânsızdı. Bazı hatipler karine ile Orgeneral Muğlalıya emri İsmet İnönünün verdiğini ileri sürmüşlerdi. Bakalım bunlar iddialarının müsbet delillerini - meselâ bir yazılı emir sureti, şifahi emrin resmen tebliğine dair vesikalar, o sırada orada bulunan şahidler - verebilecekler miydi? Cemil Bengü bunlardan bahsetmemişti. Onun ithamı "33 vatandaşın kurşuna dizilmesi gibi bir hadiseden zamanın Cumhurbaşkanının haberdar olması gerekirdi" noktasında takılıp kalıyordu.

İnönünün cevabı

Bu haftanın başında salı günü Heybeliadadan 10.30 da kalkan vapurla İetanbula inenler İsmet İnönü'yü, gözlüklerini takmış, bir metin üzerinde çalışırken gördüler. Halk 72 yasında, gençlere ibret numunesi teşkil eden bu adama saygı, şefkat ve muhabbetle bakıyordu. İnönü yazdığı metni kendisini Ankaraya götürecek olan uçağın dibinde gazetecilere okudu. Beyanat şuydu:

"Devlet Bakanı Cemil Bengü'nün dün gece radyodan verdiği beyanatı bu sabah gazetelerde okudum. Şu ilk cevabı acele veriyorum:

Özalp hâdisesi 15 Ağustosta Büyük Mecliste konuşulurken bazı hatipler benden, 6/7 Eylül hâdisesinde ve hâkim teminatındaki şikâyetlerimden infial ile bahsetmişlerdi. Ben 16 Ağustosta bu hatiplere cevap verdim; bu vesileden istifade ederek bazılarının bana karşı misilleme düşündüklerinden de bahsettim. Meğer misillemeyi düşünen bazı hatipler değil, Devlet Bakanı gibi hükümet temsilcisi imiş Bunu kaydedelim.

Devlet Bakam şimdiden mesuliyetimize işaret koyarak müruru zaman ve Af Kanunundan istifade arayıp aramıyacağımızı merak ediyor. Meclis tahkikatının varacağı kararı ve sonra hâkimlerin vereceği hükmü şimdiden bilen bir edası var. Mahkeme istiklâlinin ve hâkim teminatının münakaşa konusu olduğu zamanlarda bakanlar işte böyle konuşurlar. Bunları kaydediyoruz.

Sonra, Devlet Bakanı benim gazetelerdeki beyanatıma radyoda cevap veriyor. Cevap verdiği 16 Ağustos beyanatım ve şimdiki bu ilk cevabımı da radyoda neşrettirmesi icap eder. Bu, onun için insanlık şartlarının ve üzerinde bulunan Devlet Bakanı ve Adalet Bakanı resmî sıfatlarının ilk borcu olmak lâzımgelir."

Falih Rıfkı Atayın açıklaması

İşte bu sırada Dünya Gazetesinde Falih Rıfkı Atay hadiseyle alâkalı bir açıklama yaptı. 'Falih Rıfkı Atay hadisenin C.H.P. iktidarı zamanında ele alındığında Mecliste ve İnönünün muhitinde bulunuyordu. Bildirdiğine göre o sırada İnönüye yöneltilen itham, meseleyi örtbas edecek yerde aleniyete döküp mahkemeI ye vermiş olmasıydı. Falif Rıfkı Altay talihin- garip cilvesini belirtmekten kendisini alamıyordu.

Meclis tahkikatının ne netice vereceği henüz bilinmiyordu. Tahkikatı komisyonu geçen haftanın -sonunda Ankarada toplandı ve çalışma tarzını tesbit etti. Gerekirse tali komisyonlar muhtelif mahallerde tetkikle yapabileceklerdi. D.P. milletvekilleri kendi bakanları hakkında açtıkları tahkikattan sonra bütün "vatan sathı" nda ' derin akisler uyandığını müşahede etmişlerdi. Şimdi bir tahkikat da İnönü hakkında açılıyordu.

Mahkûmiyet Kararı

AKİS mesulleri aleyhine, "Roma'nın Yandığını Görmüyor musunuz?" başlıklı yazı dolayısıyla Agâh Erozan'ın muvaffakatıyla açılan dâva geçen perşembe günü nihayetlenmiş ve Ankara Toplu Basın Mahkemesince aşağıdaki karar ittihaz olunmuştur:

"Gereği düşünüldü: Tahkik edilecek cihet kalmadığından duruşmaya son verilerek maznunlardan mecmuanın yazı işlerini fiilen idare eden Yusuf Ziya Ademhan'ın hareketine uyan ve hadise tarihinde yürürlükte bulunan 5680 sayılı kanunun 16 ncı maddesi delâlet ile 6334 sayılı kanunun 1 inci maddesinin 1 inci bendi ve 1 inci fıkrası mucibince 6 ay hapsine ve 1006 lira ağır para cezasıyla mahkûmiyetine ve fiilin müdahil Agâh Erozan'ın Büyük Millet Meclisi Reis Vekilliğine tayini sebebile resmi sıfatından dolayı işlendiğinden 2 nci fıkra mucibince hükmedilen cezaların üçte birerleri arttırılarak 8 ay hapis ve 1333 lira 36 kuruş ağır para cezasıyla mahkûmiyetine ve iki tarafın malî ve içtimaî durumları göz önünde tutularak takdir edilen 1606 lira manevi tazminatın kendisinden alınarak müdahil Agâh Erozan'a verilmesine ve 7866 kuruş yarım harç ile 4000 kuruş nisbi harcın kendisinden tahsiline ve diğer maznun mecmuanın sahibi bulanan Metin Toker'in hareketine uyan 6334 saydı kanunun 5 inci maddesi mucibince maznun Yusuf Ziya Ademhan'a tayin edilen ağır para cezasının beş misli olan 6666 lira 56 kuruş ağır para cezasının Metin Toker'den tahsiline ve 225 kuruş mahkeme masrafının her iki maznundan ortaklama ve birbirlerine kefil olmak üzere tahsiline kanun yolları açık olmak üzere 16/8/1956 tarihinde karar verilerek Cumhuriyet Müddeiumumi Muavini Necati Sayan hazır olduğu halde müdahil vekili ile maznunlar vekillerinin yüzlerine karşı açıkça okunarak usulen ve alenen tefhim edildi.

Reis	Aza	Aza
Adil Güneşoğlu	Emin Gebizlioğlu	Behçet Hüdayioğlu

D. P.

Unutulan tenkidler

Bu haftanın başından itibaren, Büyük Millet Meclisinin her saba akdetmekte olduğu celseleri vazifeten takip edenler - zira dinleyici sıralarının eski kalabalık günleri unutulmuşa benziyordu, Ankarada kimse kalmamıştı - isimlerini bildikler şahıslarını tanıdıkları milletvekillerini teşhiste adeta güçlük çektile Daima tasvipkâr konuşmakla şöhret yapmış olan simalar, hem de şiddetli tenkidlerde bulunuyorlardı. Yanız dikkatli davrananlar, tenkidleri ormanlık bölgeler milletvekillerinde geldiğini kolaylıkla müşahede edebilirlerdi. Meselâ Kastamonu mille

Vekilleri, muhalifi ile ve muvafıkı ile aynı tezi savunuyorlardı. Buna mukabil başka bir grup, başka tavsiyeler yapıyordu. Bunlar, ormanlık bölgeler halkının reyile kendilerini bağlı hissetmeyen milletvekilleriydi. Meclis, meşhur Orman Kanununu müzakere ediyordu.

Meclisin yaz faaliyet devresi, İsmet İnönü ile alâkalı hale sokulmak istenilen bir Meclis tahkikatı kararı alınmasını müteakip Orman Kanununa tahsis edilmişti. Görüşülen, tasarının tümüydü. Eğer yazın başında, 16 Ağustosta yeniden toplanılması Meclis tahkikatı düşünülmeksizin münasip görülmüşse ve Orman Kanununun çıkarılması için elzem addedilmişse hataya düşülmüştü. Zira senelerden beri bahsi geçen ve D.P. nin daha Muhalefet yıllarındaki vaadlerinden birini teşkil eden kanunun tasarısı hiç kimseyi tatmin etmişe benzemiyordu. Zaten böyle kanunlardan pek fazla insanın memnun olması da mümkün değildi. Bunlar politik olmayan, fakat memleket menfaatinin zaruri kıldığı tedbirler ihtiva eden kanunlardı. Şahıs ve zümre menfaatleri mutlaka çatışır, mutlaka memnuniyetsizlik uyanır, mutlaka karşılıklı fedakârlıklara lüzum hasıl olurdu.

Orman Kanunu D.P. yi müşkül vaziyette bırakmıştı. Orman mevzuu Muhalefet yıllarında iktidara hücum için belli başlı silâhlardan birini teşkil ettiğinden o tarihlerde parti keşin bir vaziyet almamış, şikâyetlerin istismarını tercih etmişti. Bundan fayda sağlandığı da aşikârdı. Fakat iktidarın alınmasını takip eden sene içinde ormanlarımızın uğradığı büyük zarar bir keşmekeşin ve, sıkı kanun bulunmamasının neticesiydi. Herkes bir şeyler bekliyordu; beklerken de kendi menfaatini gözetmekten geri kalmıyordu. Orman ancak uzun vade sonunda menfaat sağladığından, kanunu ihmal edilmişti. Fakat her şeyin bir sonu olması lâzımdı. İşte, Orman Kanunu mevzuundaki bekletişin de sonu gelmişti. Kanun Komisyondan çıkmış ve umumî heyetin önüne getirilmişti. Müzakerelerin yaz aylarına tesadüfünün talihi ilik mi, yoksa talihsizlik mi olduğunu anlamak kolay değildi. Bir şey muhakkaktı: D.P. saflarından beklenilmeyen tenkidlere yol açmıştı.

Bölgelerin hakkı

Bu neviden bir "beklenilmeyen tenkid" de, zirai mahsullerden vergi alınması mevzuunda hükümet teklifinin görüşülmesi sırasında yükselmişti. Milletvekilleri kandilerine rey veren kütlenin maddî menfaatini düşünmek hususunda takdire şayan bir titizlik gösteriyorlardı. Nitekim diğer bir çok kanunda - Basın kanunu, Toplantı kanunu -, diğer bir çok kararda - Meclis tahkikatlarıyla ilgili kararlar hükümetin yanında yer alan milletvekilleri, Orman Kanununda karşı safta göründüler. Zira biliyorlardı ki hükümetin teklifini desteklemek, seçim bölgelerinde kendilerine rey kaybettirecektir, bu teklif bölgenin menfaatine uygun değildir. Bu yüzden müzakerelerin harareti geçen haftanın sonunda ve bu haftanın başında dışarının harareti ile adeta 'ciddi şekilde rekabet etti. Hatipler uzun ve tafsilâtlı konuşuyorlardı. Üzerinde adeta ittifak ettikleri nokta kanunun tatminkâr olmadığıydı. Bir çoğu tasarının komisyona iadesini istedi. Bu teklifin kabul edilmesi kimseyi şaşırtmamalıydı. Nitekim tasarının tümü ufak farkla kabul olundu. Maddelerinde hiç şüphe yok hayati ehemmiyette değişiklikler olacaktı ve ormanlık bölgeler milletvekilleri arzuladıkları tavizleri her halde alacaklardı.

Alâka mevzuu ormanlarımız
Parti disiplinine yağmur çekti

Partilerin eşitliği

Müzakerelerden çıkan bir başka netice, partiler arasında muhtelif meselelerdeki görüş farkının hemen hemen hiç olduğuydu. Hakikaten ne D.P. ne C.H.P. ne Hür. P. ve ne de tabii C.M.P. ortaya hususi, orijinal ve sebatla müdafaa edilen, İktidarda ve muhalefette değişmeyen bir tez koyamadılar. Hatipler daha ziyade bölgelerinin hususiyetlerini, muhalifler buna ilâveten partilerinin muhalefette bulunduğunu göz önünde tutuyorlardı. Bu, bir defa daha ispat etti ki siyasi partilerimiz milletin heyeti umumiyesini temsil ettiklerini iddiasında olan Amerikan partilerinin modeli üzerine bina edilmişlerdir. Hakikaten müzakereler sırasında öyle anlar oldu ki kürsüde konuşan hatibin hangi partiye mensup bulunduğunu tefrik etmek güç hal aldı. Münakaşası yapılan bir takım doktrinler olmadığından, herkes kendi fikrini en parlak fikir sayıyordu.

Seçmenin vazifesi

Bu haftanın en alâka uyandırıcı hadisesi, hiç şüphesiz, orman kanunu mevzuunda D.P. li hatiplerin sözlerinden seçmenlerin çıkaracakları ibret dersiydi. Hükümete sevimli görünmek, hatta partinin disiplinine riayet etmek gayretleri seçmene sevimsiz görünmek, onun reyinden mahrum kalmak endişeleri karşısında kuvvetinden çok kaybetmişti. Demokratik memleketlerde de böyle oluyordu. Bir doktrine sahip partilerde bile milletvekilleri, bölgelerinin, dolayısiyle seçmenlerinin menfaati telâkki ettikleri hususların temini için doktrine aykırı gayretler sarfetmekten çekinmiyorlardı. Bunun sebebi basitti : Milletvekilleri, üzerlerinde seçmenin tazyikini hissediyorlardı. Kastamonuluların tasvip etmeyecekleri bir Orman Kanununa rey veren milletvekilini tekrar Kastamonudan dünyanın hiç bir kuvveti milletvekili seçtiremezdi.

O halde, Zirai Mahsuller vergisi veya Orman Kanunu mevzuunda kudretini duyuran seçmen, niçin aynı milletvekillerinin rejim meselelerindeki reylerine o nisbette tesir edemiyordu? Bunun kusurunu sadece milletvekilinde değil, seçmende aramak lâzımdı, işte bir kanun! Hem de mühim bir kanun.. Hükümet ehemmiyet veriyor, geçmesini istiyor. Ama milletvekilleri mukavemet ediyorlar. Bir çoğu çıkıyor, çok şiddetli tenkidlerde bulunuyor. Sonra Basın Kanunu geliyor. Hükümet ona da ehemmiyet veriyor. onun da geçmesini istiyor. Ama kürsüde, aleyhte vaziyet alacak bir tane milletvekili görünmüyor. Niçin? D.P. Grubu ittifakla basına konulan tahditleri lüzumlu mu buluyor? Hayır! Ancak seçmen o mevzuda kuvvetini ve işe verdiği ehemmiyeti kâfi derecede vüzuhla gösterememiştir. Milletvekili, seçmenin memlekette Basın ser-

bestesine de en aşağı Orman Kanunu kadar ehemmiyet yerdiğini görmemiştir. O mevzuda başka faktörler daha ağır basıyor.

Geçen haftanın sonunda meselâ Filmi Duranın tasarıyı nasıl tenkid ettiğini, Süleyman Çağlar'ın ne celadet gösterdiğini, Cavid Oralın barut kesildiğini görenler, memlekette her şeyin kolaylıkla ve süratle düzelebileceği kanaatine vardılar. Bunun için bir tek şart vardı : Seçmen, demokratik haklarına ve hürriyetlerine ormanlardan temin edeceği menfaat kadar ehemmiyet verdiğini kati şekilde belli etsin ye böyle davalarda her yerde olduğu gibi aydın zümre yol göstericilik vazifesini yerine getirsin.

Meşhur Ulus Gazetesi
- İllet!

C. H. P.

Temcit plâvının sonu

Geçen haftanın sonunda pazar günü, İstanbul'da çıkan hemen bütün gazetelerin fotoğrafçıları ve muhabirleri Büyükadada, büyük bahçe içinde, deniz kenarında bulunan bir köşkün etrafını sarmış vaziyetteydiler. Köşkte, İsmet İnönü vardı. C.H.P. Genel Başkanı refikasıyla beraber İstanbul il başkanı Muhlis Sırmalıyı ziyarete gitmişti. Doğrusu istenilirse İsmet İnönünün orada bulunacağını gazetecilere küçük parmakları haber vermemişti. Havadisin kaynağı, bizzat Muhlis Sırmalıydı. İl başkanı eski cumhurbaşkanının şu anda Türk basım için 1 numaralı mevzu olduğunu biliyordu. Hakikaten efkârı umumiye, bundan tam altı yıl evvel şiddetle aleyhinde vaziyet aldığı, fakat hadiselerin seyri dolayısiyle bugün hakiki kıymetini anladığı İsmet İnönüye büyük alâka gösteriyor, ona ait fotoğraf ve haberleri dikkatle takip ediyordu. Muhlis Sırmalının başka bir gayesinin daha bulunduğu tabiiydi. Genel Başkanın kendisini ziyareti, C.H.P. nin kongre arefesinde bulunup bu yüzden kaynaşan İstanbul teşkilâtı içinde Sırmalı lehinde bir âmil teşkil edecekti. Fakat hadise, bir gazetecinin sebatı ile siyasi netice verdi.

O günkü gazeteler C.M.P. nin Sivastaki kongresinden bahsederlerken oldukça muğlak bir de havadisi yayınlamışlardı. C.M.P. teşkilâtına atfen deniliyordu ki: "Eğer C.M.P. Halkçılar veya Hürriyetçilerle seçimlerde işbirliği yaparsa, Milletçiler reylerini D.P. ye vereceklerdi." Bunu kim söylemişti, nerede söylenmişti, teşkilât adına konuşan kimdi, demecin mahiyeti neydi ? Bütün bunlar meçhuldü. Ancak C.M.P. liderlerinden bazılarının işbirliği mevzuundaki fikirleri, mahalli teşkilâtın bir takım mensuplarının çekingenlikleri bilindiğinden muğlak haber gazetelerde büyük başlıklarla gösterilmişti. Hele Osman Bölükbaşının refakatinde seyahat eden Kırşehir milletvekili Ahmed Bilginin, kongrelerde zaman zaman hatipler tarafından işbirliği aleyhinde konuşulduğunda cephe almaması tereddütlerin izalesine mani oluyordu. İşte gazeteciler, Muhlis Sırmalının evinin bahçesinde yakaladıkları İnönüden bu havadis hakkında ne düşündüğünü sordular. C.H.P. Genel Başkanı hepsine, henüz söyleyecek bir şeyi bulunmadığını bildirdi. Fakat bir gazeteci, musir davrandı. Gitmedi. Üstelik, hemen her yarım saatte bir İnönünün karşısına çıktı ve sualini tekrarladı. Zaten Sivas menşeli havadisi de onun gazetesi, Tercüman, çok büyük göstermişti. C.H.P. Genel Başkam kısa bir demeçte bulunmaya adeta mecbur kaldı. Demeçte, öteki gazetelere verilen cevap biraz daha uzun şekilde tekrar ediliyordu; yani İnönü, henüz bu mevzuda bir şey Söylemek istemiyordu. Haber vazıh değildi, kâfi malûmatı ihtiva etmiyordu. Fakat C.H.P. Genel Başkanı bir cümle ilâve etti: Üçlü tebliğin neşredildiği andaki istikametin muhafaza edildiğini zannediyordu. Bu, herkesten ziyade C.H.P. teşkilâtına verilmiş bir işaretti ve sabır tavsiyesiydi. Devlet adamlığı vasıfları aşırı olmayan politikacılara, hakikatleri oldukları gibi görme lüzumunu anlatmak kolay değildi.

Teşkilâtın homurtusu

C.M.P. liderlerinin seyahatleri ve o seyahatlerindeki hareketleriyle demeçleri C.H.P. teşkilâtında akisler uyandırmaktan geri kalmıyordu. Nitekim Genel Merkeze şikâyetler yapılıyordu. C.H.P. liler C.M.P. liderlerine daima misafirperverlik gösteriyorlar, onları adeta dert ortağı ve müşterek bir yolun arkadaşı sayıyorlardı. Ama bu zevat C.H.P. yi her fırsatta milletin gözünden düşürmeye çalışırlarsa, C.H.P. lilerin de elbette ki söylenecek sözleri vardı. Ağızlarım açmalı mıydılar? İnönü'den gelen işaret "hayır" idi. Daha beklemek, hatalı görüşe sahip olanları hatalarından kurtarmaya biraz daha çalışmak lâzımdı. C.M.P. liderleri Osman Bölükbaşının topladığı alâkayı ve gazetelerin kendisile uğraşmasını milletin önümüzdeki ilk seçimlerde reyini toptan kendi partilerine vereceği manasına alıyorlar ve ona göre plânlar yapıyorlardı. Tıpkı 1954 seçimlerinden evvel bazı muteber C.H.P. li zevatın yaptığı gibi.. Hatırlanacağı veçhile o günlerde C.H.P. nin Ankaradaki Genel Merkezinde müstakbel kabinenin listesi münakaşa olunuyor ve başbakanlık için genç üstadlar birbirlerine giriyorlardı. Şimdi her şey gösteriyordu ki bu hava C.H.P. Genel Merkezinin iki adım aşağısına. C.M.P. Genel Merkezine nakli mekân etmişti.

Halbuki C.H.P. partilerarası işbirliği melodisine ekendi orkestra şefi İsmet İnönünün azimkar değnek vuruşlariyle katılabilmişti. Hür. **P. nden** yükselen bu davet, C.H.P. teşkilâtına bin niyazla kabul ettirilebilmişti. Vaziyet bu iken, üç partinin Mecliste en az temsilcisi bulunanının cakalı eda takınması karşısında yurdun **dört** bir tarafındaki C.H.P. lilere **söz** geçirmeye Genel Başkan dahi, o tarihi şahsiyetine rağmen muvaffak olamayabilirdi.

İşte bu yüzden, perşembe günü toplantıya çağırılan C.H.P. Meclisi, bir mühim meseleyle daha karşı karşıya kalmıştı.

Muallaktaki dâvalar

Hakikaten, bu satırların intişarı sırasında toplantısına başlamış bulunacak olan C.H.P. Meclisi hararetli geçeceğe benziyordu. En mühim müzakerelerin bizzat bu Meclisin çalışmaları üzerinde cereyanını beklemek lazımdı. Zira Kurultayda büyük

Kasım Gülek
Yolcu yolunda gerek

ümidler bağlanarak Meclise seçilmiş plan zevat, geniş çapta hayal kırıklığına vesile vermişti ve, bunlardan pir şey bekliyenler yanıldıkları intibaına yaklaşmışlardı. Bütün C.H.P. teşkilâtı, isimleri iyi tanındığından dolayı bu toluluğa dahil edilen ve devlet adamlığı vasfı taşıdıkları sanılan politikacıların çoğunun hiç bir işe yaramadığını esefle müşahede etmişti. Mücadelenin kolay olmadığım herkes takdir ediyordu; bu işin tehlike-, leri de ortadaydı; fedakârlık lüzumu ise tamamen aşikârdı. Ama Kurultay günlerinde barometreler daha iyi bir hava göstermiyordu. Yüzme Bilmeyenlerin göle girmemesi gerekirdi.

Parti Meclisinin hareketsiz azaları **tendi** kendilerini tesellinin yolunu bulmuşlardı. Kırk yılın başında, kaldıkları sayfiye şehrindeki bir bucak v**eya** ilce kongresine gidiyor, orada nutuk çekiyor, vazifelerini yaptıkları zehabıyla yuvarlanıyorlardı. Halbuki kendilerinden beklenen çok şey vardı. Fakat her aza hareketin öte - sinden gelmesini istediğinden ve Meclis içinde bir hizip anlaşmazlığı bulunduğundan bol laftan ileri gidilemiyordu. Bu toplantıda, nefesi kâfi gelmeyen azaların istifalarını istemek çok iyi olurdu.

Birbirlerini beğenmeyenler

Parti Meclisinin vaktile mesuliyet makamlarında bulunmuş azaları **B.**M.M. ndeki C.H.P. grubunun iyi alışmadığından haklı olarak şikâyetçidiler. C.H.P. li mijletvekillerinden çoğu hareketsizdi^ üstelik bunlar Meclis içi faaliyetlerde de bir varlık olmak maksadiyle gayret sarf el--iyorlardı. İçlerinde öyleleri vardı iki günlük gazeteleri okumuyordu. ağ**zı** lâf yapan bazıları ise o kadar çekingendi ki, lâflarını neredeyse pamuklara sarıp ağızlarından çıkaracaklarda

Ama milletvekilleri de Parti Meclisinin o azalarını, aynı şekilde haklı olarak beğenmiyorlardı. Bunlar Adada sırt üstü yatan ve iktidar saatinin gelip çatmasını bekleyen tembellerdi. Anadoluyu dolaşmak bir yana, kendi seçim bölgelerine gitmiyorlardı. Bütün meşgaleleri bezik ile deniz banyosundan ibaretti. Halbuki çıkıp ta vatandaşlarla temas etseler, parti teşkilâtını gözden geçirseler, gittikleri yerlerde halka ne yapılması gerektiğini söyleseler C.H.P. büyük faydalar sağlardı. Fakat nerede ?.. Üstadları Adadan İstanbula indirmek bir meseleydi.

Bıkkınlık veren şikâyetler

Bu haftanın sonunda, Parti Meclisi çıkaracağı tebliğde bir defa daha şikâyetlerin sıralanmasiyle iktifa ederse ve vatandaşın Zihninde yer etmiş olan iki mühim suale tatmin edici cevap vermezse, herkesin "illallah" diye bağıracağı -hele bu yaz sıcağında- muhakkaktı. Tebliğde memleketin halinin bahis mevzuu edilmesi tabiiydi. Madem ki bütün meseleler gözden geçirilecekti, o halde C.H.P. nin vaziyeti nasıl gördüğünü belirtmek bir vazifeydi. Ancak, bu kadarla kalındığı takdirde tebliği ötekilerin yanına, rafa kaldırmak lâzımdı. Ortada, cevap verilmesi gereken iki sual vardı :

1 — Bu şartlar altında C.H.P. nasıl mücadele edecekti? Yani, parti olarak ne yapılacaktı? "C.H.P. vazifesini azimle ifaya devam edecektir" neviinden sözlerden gına gelmişti. Zira, aslına bakılırsa, ismi bilinen CH.P. li şahsiyetler arasında "vazi-

Allahlık Ulus Hakkında

Bir gazeteyi doğru dürüst idare edemeyen parti, memleketi idare edebilir rai? İşte, haftanın sonunda Ankarada toplanacak olan Halk Partisi Meclisinin rahatına düşkün azaları bu meseleye de gündemlerinde yer verseler çok iyi ederler. Zira kendilerinin böyle bir suali nasıl cevaplandıracakları bilinmez tabii ama, umumî efkârın Ulus ve dolayısıyla C.H.P. hakkındaki hislerinin pek de müsbet olmadığını bilmelerinde fayda vardır. Gerçi gazete, partinin uykuda geçirdiği bir iki yılda olduğu gibi. "tek ses" değildir aman ne de olsa altı sayfa içinde ifade edilen fikirler, tefsirler, hatta havadisler ve beyanatlar partinin görüşü olarak kabul edilmektedir. Bir parti, görüşünün ifadesinde böylesine dikkatsiz davranır, itina göstermezse onun ciddiyeti bahsinde tereddüt sahibi olmak haksızlık mıdır?

C.H.P. nin de iştirakile üç muhalefet partisi tebliğ neşreder, Ulus onu koymaz, Üstelik, Zafer'e "sen neden neşretmedin" diye çatar. Genel Sekreter seyahate çıkar, Ulus onu manşetinde. Rizeden Hopaya "hava yolu" ile gönderir. Genel Başkan bir beyanat yapar, Ulus ona söylediklerinin tam aksini, söyletir, öyle başlıklar kullanır ki sanırsınız İsmet İnönü D.P. Genel Başkanı olmuştur. Memleket rejim bahsinde sert bir 'mücadele içindedir, Ulus fikir söylemekten korkar, fikir söyleyenlerin yazıları gazeteye konmaz. Tertip hatası, mizanpaj hatası, başlık hatası, metin hatası.. Gazete değil, bir Hatalar Komedyası..

Halbuki Ulus'a, içinde bulunduğumuz şartlar altında bir mühim vazife düşmektedir: Öncülük yapmak. Nihayet en büyük Muhalefet partisinin sözcüsü bir masum tebliğin neşrini göze alamayacak kadar ürkeklik gösterirse, o parti hangi vatandaşa döner de "mücadele etmeliyiz, arkadaş" demek hakkına sahip kalır?. Hangi gazeteyi, çekingenliğinden dolayı **ten**kid edebilir; kime cesaret, kime azim verebilir? Ulus'un yaptığı neşriyat gibi neşriyat yapmak, C.H.P., için sadece hicap vesilesidir. Eğer çıkarılan kanunlar karşısında bütün siyasi mücadele durmak zorunda kalmışsa - ki, hiç birinin metninde bunu zaruri kılan bir madde yoktur ve mücadele etmek isteyenler yanlış tefsir tehlikesini göze almalıdırlar -, Ulus'un yapacağı basittir: Kapılarını kapatmak! Tek, fikirler, yeni bir şekilde dahi olsa hâlâ söylenebiliyorsa Ulus'un herkesten ilerde olması lâzımdır.

Ama Ulus'un borcu varmış, ama Ulus kapanırsa iflâs edermiş, ama Ulus'un başına bir şey gelmesi ona malî bakımdan çok zor durumda bırakırmış... Maşallah! En büyük Muhalefet partisi' böyle düşünürse "evde evlâdü ayal var" diye vicdanının sesine kulaklarını sıkı sıkıya kapayan adama kızmaya kimin, hakkı olur?

Ulus mutlaka ve mutlaka, hem de en kısa zamanda ehil ellere verilip vazifesinin başına döndürülmelidir ve CH.P. Meclisi hemen bu toplantısında alınacak tedbiri kararlaştırmalıdır. Gazetenin kalitesi yükseltilmelidir, sağlam fikirler, iğneli yazılar, usturuplu tenkidler, edepli polemikler, bir siyasî mücadelenin **bütün** meşru vasıtaları sayfalara dökülmelidir. Ulus'a bir baş lâzımdır; bir baş ki vazifesi sadece ve sadece Ulus olsun. Bir baş ki eli kalem tutsun.

Bu yapılmazsa, **C.H.P. çok** kaybedecektir..

fesini azimle ifaya devam eden" sadece İsmet İnönü ile Kasım Gülekti. Vazifeye nasıl devam edilecekti?İşte bunu söylemek lazımdı. Bunu söylemek lâzımdı ki herkes vaziyetini tayin etsin. Eğer muteber C.H.P. zevatı mücadeleye devam imkânını görmüyorsa Kasım Güleğe de, İsmet İnönüye de yazık değil miydi? Mücadele peyderpey oldukça, bir plân ve program gereğince yapılmadıkça uğraşıp didişenler teker teker ökseye düşen kuşlar gibi kanatlarından mahrum hale getiriliyorlardı. Yurdu bir baştan ötekine Ahmet veya Mehmet değil, C.H.P. ekipleri dolaşmalıydılar. -Tabii dolaşmak gerekiyorsa-. C.H.P. namına hatipler konuşmalıydılar. -Tabbi konuşmak gerekiyorsa-. Ama ekip kurmak için adam lâzımdı. C.H.P. nin üst katında adam var mıydı? İşte, bu sualin cevabını millet artık almak istiyordu.

3 — C.H.P. ne vaad ediyordu, millete taahhüdü neydi? Bunların ana hatlarını çizmek zamanı gelmişti. Müessesan Meclisi mi, Anayasa değişikliği mi, teşrii mekanizmanın ıslahı mı? Millet niçin C.H.P. saflarında mücadele etmeliydi, zafer kazanılınca ne yapılacaktı? Bilhassa iktisadî meselelerde açık, kısa cümlelerle ne düşünüldüğü bildirilmeliydi. Karanlığı yırtmak ancak böyle kabil olabilirdi. Ancak böyle, vatandaş, gayesine hakkile vakıf hale getirilecekti. Bütün dertlerimizin başının rejim meseleleri olduğunu tekrarlamak belki faydalıydı,, ama kâfi değildi. Rejim meselelerini C.H.P. nasıl halledecekti, içinde bulunduğumuz vaziyetten çıkmak için ne tavsiye ediyordu?

Parti Meclisi klâsik ve klişeleşmiş tebliğlerden artık kurtulmak mecburiyetindeydi. Halkın ne beklediğini bu eski parti nihayet görmeliydi, hissetmeliydi. Siyasî konjonktür son derece lehteyken, duruma lâyık olunmalıydı. D.P. ye bir çok kusur bulunabilirdi; ama onun başındakilerin Muhalefet yıllarında kendi lehlerindeki konjonktürü çok iyi kullandıkları inkâr edilemezdi. D.P. eski iktidarın son bir iki yıllık icraatından ibret alabilseydi; 'büyük kazanç sağlardı. Alamadı. Bari C.H.P; eski muhalefetin son bir iki yıllık icraatından ibret alabilse.. Zira 1948 ile 1950 arası Türkiyenin mükemmel bir iktidar ve o derece muvaffak bir muhalefet gördüğü hemen tek devredir. Bari herkes, bir an evvel o günkü yerine dönse...

Hür. P.

Geçmiş zaman olur ki...

Geçen hafta içinde Türkiye'deki milyonlarca gazete okuyucusu, zaman zaman memlekette bir de Hürriyet Partisinin bulunduğunu hatırladı. Bundan sadece sekiz, dokuz ay kadar evveldi; aynı gazetelerde "İspatçılar"dan, "Hür. P."nden, "Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu" dan, "Ekrem Hayri Üstündağ" dan, "Fethi Çelikbaştan" tan, "11'ler" den, "19'lar" dan geçilmezdi. Bütün Türkiyenin gözü onlara dikilmişti, herkes onlarla meşguldü. Aradan geçen sekiz, dokuz ayın sonunda aynı isimler manasızlaşmıştı, alâka çekmez hale gelmişti, sık sık duyulmaz olmuştu, duyulsa bile milli dikkatin hedefi halinden çıkmıştı. Hakikaten bu haftanın başında Hür. P. bütün ciddi siyasi partilerin en ehemmiyetsizi halindeydi ve kendisini C.M.P. liderleri dahi küçümsüyorlar, D.P. ye, C.H.P. ye ve kendilerine önümüzdeki seçimlerde 150 şer milletvekili çıkarma şansını tanıyan Abdurrahman Boyacıgiller Hür. P. ni ağzına almıyordu. Gerçi bundaki taktiği anlamak kolaydı ama, CM. P. Genel Sekreterini haklı bulmamak da imkânsızdı. Hür. P. sesi çıkmaz hale gelmişti. Bir defa başında kendisini sadece politikaya vermiş İnönü veya Bayar gibi bir lider yoktu. Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu amatörlükten henüz tam manasıyla çıkamamıştı. Çiftliği vardı, işleri vardı, mali meseleleri mevcuttu. Bos zamanlarında da politika yapıyordu. Hür. P. bir Osman Bölükbaşı veya bir Kasım Gülek'ten de mahrumdu. Bir ekip halinde memleket sathına çıkılsın, refakate gazeteciler alınsın, orada burada Partiden bahsedilmesine vesile olacak faaliyet gösterilsin.. Hayır! Bütün bunlardan Hür. P. müstağni görünüyordu. Fakat bu istinağ, kudretsizlikten doğuyordu. Hani hiç bir yerden davet almayan ancak arkadaşlarına davetlere gitmekten, sıkıldığını, bunlarla başının hoş olmadığını söyleyen insanlar vardır. İşte bu haftanın başında, Hür. P. onları andırıyordu.

Hürriyet Partisi Merkezi
Siyasî İlimler Akademisi

Kaybedilen avantaj

Hür. P. Büyük Meclis içinde en kuvvetli gruptu. Ne var ki bu kuvvetinden dahi layıkı veçhile istifade etmiyordu. Partinin Meclis içindeki faaliyeti dahi kıvılcım kıvılcımdı. Bir meselede başarı gösteriliyor, sonra ipin ucu bırakılıyordu. Bilhassa iktisadi meselelerde Hür. P. kıymetli mütehassıslara sahip bulunduğu halde tenvir ve tenkid vazifesini iyi yapmıyordu. Milli Korunma Kanununun müzakeresi sırasında ortaya atılan fikirler üzerinde sonradan ısrar edilmemiş. Parti uykuya dalmış, seçim bölgelerine gidenler, kendilerinden bahsettirememiş, gazeteciler gerektiği şekilde tenvir edilmemişti. Bütün bunlar bir araya gelince kısa bir zaman evvel umumi efkârın alâka mihrakı olan Hürriyetçiler karanlığa gömülmüşlerdi.

Hür. P. nin avantajlarını kaybetmesi, memleket bakımından esef vericiydi. Zira bu parti, D.P. nin başka zihniyet taşıyan kanadı halindeydi. D.P.liler için bir nevi garanti teşkil ediyordu. Onun kuvvetli kalması, daha da kuvvetlenmesi Demokratlar bakımından işaretti. Eğer o, başladığı gibi gelişebilseydi, çektiği alâkayı muhafaza edebilseydi iktidar partisinin dahilindeki kuvvetler muvazenesi bugün bambaşka olurdu. Hatta bir çok mesele, kendiliğinden halledilirdi. Hür. P. nin, en ziyade mensuplarının politikacılık vasıflarının, eksikliği yüzünden kaybettiği avantajlı durumu D.P. lilerin partileri içinde çekingen davranmalarına yol açmıştı. Bundan dolayı onlara hak bile verilebilirdi. İşte, partiden ayrılanlar muvaffak olamamışlardı. Muvaffak olamamış insanlara katılmanın manası var mıydı? Bilhassa son aylarda Hür. P. ne diğer partilerden geçişin hemen tamamile durmuş olması - zaten bu transfer, sa-

Enver Güreli

Bonjur Beyfendi!

dece D.P. den yapılıyordu - Partiye hakim olan hareketsizliğin neticesinden başka şey değildi.

Gelişemeyen teşkilât

Hakikaten Partinin teşkilâtı da, Parti isminin gazetelerin manşetlerinden kaybolmasıyla mütenasip şekilde gelişemez hale düşmüştü. Kurulan ocaklar daha ziyade' bir isimden ibaretti. Hür. P. Muhalefeti temsil eden parti olmak vasfından gittikçe kaybediyordu. Meclis içi faaliyet bakımından fazla fırsat olmadığı muhakkaktı. Nitekim Toplantı kanunuyla ilgili tatbikat hakkında Hür. P. tarafından verilen istizah takririnin kabul edilmesi şimdilik muhtemel görünmüyordu. Orman Kanununun bu yaz devresini işgal edeceği, sonra da yeniden tatile girileceği anlaşılıyordu. Parti başka yollar aramalı ve memlekete karşı yüklendiği vecibeyi yerine getirmeliydi. Bugünkü siyasi vaziyet partilere bir çok vazife tevdi ediyordu. Kasım Gülekler, Osman Bölükbaşılar dolaşır ve vatandaşı tenvir ederken bu işi belki onlardan da ciddi ve alâka uyandırıcı şekilde yapacak Hür. P. mensuplarının kıyılarında, köşelerinde kalmaları aklın alacağı bir husus değildi.

Nitekim bundan on gün kadar evvel bir toplantıya çağrılan, fakat toplanamayan il başkanları hususi çalışmalarında bu meseleleri bahis mevzuu yapmışlar ve içlerinden realist olanları partinin tutumunu tenkid etmişlerdi. Genel Merkezin faaliyetini tatminkâr 'bulmanın imkanı yoktu. Hür. P. nihayet bir Siyasî ilimler Akademisi değildi. Masa başında konuşmak, faydalı fikirler ortaya atmak, teoriler ile uğraşmak, hatta hayalâta dalmak iyiydi. Ama, nihayet bu insanlar 'birer politikacı olduklarını unutmamalıydılar ve o sıfatları itibarile pratik de yapmalıydılar. Pratik politikayı 'bir siyasî partinin küçümsemesini anlamak, doğrusu faniler için - dâhiler değil - o kadar da kolay sayılamazdı.

İşte bu haftanın başında Hür. P. Genel Merkezinde "Teşkilât tamamlanıncaya kadar faaliyetin Mecliste teksifi" prensibi bir defa daha ısıtılarak ortaya konuldu. Halbuki Orman Kanununun, gerekli fırsatı vermesi pek az muhtemeldi. Sonra, şu yaz ayları göstermiştir ki bir partinin alâka mihrakı haline gelmesi için mutlaka ve mutlaka vesile beklemesi lâzım değildi. Vesileler kendi kendine yaratılıyor veya bunlar kendiliğinden doğuyordu. Koca mevsim içinde Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlunun, Fethi Çelikbaşın İsimlerinden belki üç, belki beş defa bahsedilmiş, Ekrem Alicanlar, Raif Aybarlar, Enver Güreliler, Feridun Erginler ve diğerleri tamamile gölgede kalmışlardı. Gürültüden hoşlanmamak, inzivaya sebep olamazdı. İnzivaya âşık olanların yeri ise, bir siyasi partinin safları değil, meselâ Heybeliadadaki papaz mektebiydi.

HUr. P. münferit faaliyet-sisteminden kurtulmalı, kendisine bir yol çizmeli ve ekip olarak eski göz doldurucu halini almalıydı. Partinin kurucuları şimdi umumi efkârın alâkasının devamlı olmadığını anlamış bulunmalıydılar. Bir zamanlar her gün manşetlere mevzu teşkil etmenin, şöhrete itina gösterilmediği takdirde kolaylıkla unutulmaya mani olamadığı da ortaya çıkmıştı. Bundan alınacak dersler vardı. Kalite muhafaza edilmezse şöhret devamlı olmuyordu. İşleri sermek, tatil hevesine fazlasıyla kapılmak, amatörce bir kaç çıkış yapıp dans pistine koşmak, halkın gözlerini derhal başka türlü davrananların üzerine çekiyor ve ötekileri unutturuyordu.

İktidarın ve diğer muhalif partilerin hareketleri karşısında Hür. P. erkânının zaman zaman verdiği beyanatlar da pek fazla alâka çekmez olmuştu. Bu beyanatlar eskiden olduğu gibi gezetelerin sütunlarını değil, ancak sütununu işgal ediyordu. Bu nevi beyanatlardan biri da C.M.P. Genel Sekreteri Abdurrahman Boyacıgillerin İzmitte işbirliği ve Hür. P. aleyhindeki sözleri üzerine Genel Sekreter İbrahim Öktemin verdiği beyanat olmuştu.

Bu haftanın sonunda Hür. P. lilere yapılacak bir tavsiye vardı: Sekiz dokuz ay evvelki gazeteleri lütfen bulup gözden geçiriniz!

— BAYIM, BİRAZ DA HALİMİZE BAKAR MISINIZ!..

DÜNYADA OLUP BİTENLER

A. B. D.

Heyecansız yarış

Avrupa başkentlerinin Süveyş meselesinin akisleriyle çalkalandığı sıralarda, Amerikan efkârı umumiyesinin gözleri yaklaşan başkanlık seçimlerine çevrilmiş bulunuyordu. Başkan Eisenhower'in mutad basın toplantılarının sonuncusunda sorulan yüze yakın sualden sadece ikisi Süveyş meselesiyle ilgiliydi. Bu iki sualden birinin de bir yabancı gazeteci - "Le Monde" un muhabiri- tarafından sorulduğu göz önüne alınırsa Amerikan halk efkârının gözlerinin nereye çevrilmiş bulunduğu daha iyi anlaşılacaktı. Amerika, bugünlerde Süveyşten de mühim bir meseleyle uğraşıyordu : Seçimler..

Amerikanın idarecileri de bu oyunda hisselerine düşeni yapmaktan geri kalmıyorlardı. Dünyayı derin derin düşündüren bütün meseleler adeta bir "time-out" ile seçimlerden sonraya bırakılmış gibiydi. Bu hal, diğer devletlerin liderlerinin de gözünden kaçmıyordu. Nitekim bu senenin ilk aylarında Moskovaya giden Fransız başbakanı Guy Mollet'nin oradaki temasları neticesinde Almanyanın birleştirilmesi meselesinde Fransız tezinin Rus. görüşü ile oldukça yakınlık arzettiği ortaya çıkmıştı. Fakat Fransız başbakanı 'her şeye rağmen bir taahhüt altına girmekten kaçınmıştı. Bunun üzerine İsrardan vazgeçen Kruçef, Mollet'nin omuzuna dostça vurarak, "Amerika seçimleri, değil mi ?" demiş ve kahkahayı savurmuştu.

Süveyş meselesinde de Amerikanın seçimler neticelenmeden kesin bir. hareket tarzı' tutması beklenmemeliydi. Görünüşe göre Amerika, Londra konferansının sürüncemede kalması için elinden geleni yapacak ve ancak seçimlerden sonradır ki vazgeçilmez dost, ihtiyar İngiliz aslanını memnun edecek bir hareket tarzı tutturacak ve muhtemelen Nasır'a dişlerini gösterecekti.

Başkan Eisenhower ve Yardımcısı Nixon

"Favori" ve "Handikap"ı

Christian A. Kerter

Stassen'in kozu

Amerikanın Avrupa meseleleri karşısındakı bu kayıtsızlığına mukabil, Avrupa da Amerikan seçimlerine 1952 senesindeki kadar alâka göstermemekte idi. İster İke seçilsin, ister Stevenson.. Amerikanın hemen hemen aynı dış politikayı takip edeceğinden emin olan Avrupa memleketleri 1956 seçimleriyle meşgul olmaya lüzum duymamaktaydılar. Halbuki 1952 yılında Cumhuriyetçi partinin iktidara gelmesi Avrupada bir felâket olarak vasıflandırılıyordu. Herhangi bir Rus tecavüzünden endişe edildiği bir sırada Cumhuriyetçilerin "Rus boyunduruğu altındaki memleketlerin kurtarılması" nevinden seçim propağandaları Avrupayı bir hayli korkutuyordu. İtimat uyandırıcı mesut tebessümüne rağmen İke'ın parti müfritlerine alet olmasından endişe ediliyordu. Ne de olsa Eisenhower'in bir "asker" olduğu unutulamıyordu. Stevenson geniş bilgisi ve nükteli konuşmalarıyle Avrupaya daha sempatik geliyordu ve daha çok emniyet uyandırıyordu- Hatta "Le Monde" gibi ciddiyetiyle tanınan bir gazete bile 1962 seçimlerinin arifesinde "Eğer Avrupalılar da seçime iştirak etselerdi, Stevenson'un başkanlığının garanti olduğunu şimdiden söylemek mümkün olurdu" diye yazmaktan çekinmemişti. Ike'ın seçilmesi Avrupayı titretiyordu. Maamafih Ike, uzunca süren bir bocalama devresinden sonra, liberal dış politikası sayesinde Avrupalıların da kalbini kazanmasını bildi. 1952 de sık sık işitilen "Stevenson'un seçimi kaybetmesi dünya çapında bir felâkettir" lâfı 1956 da duyulmaz oldu. Şimdi Avrupa, Amerikan seçimlerini, sadece aynı eküriye. mensup iki atın iştirak ettiği bir yarışı seyreden meraklıların sükûnetiyle takip etmektedir. Onun için şunun veya bunun kazanmasının pek o kadar büyük farkı yoktur.

Cumhuriyetçiler arasında

Fakat yarışanlar için mesele değişiyordu. Başlangıçta seçimlerin anahtarını Ike'ın hastalığı teşkil ediyordu. Meseleleri ahlâk bakımından ele almayı > seven Amerikan halkı ne de olsa hasta bir adama daha 4 sene başkanlığın ağır vazifelerini yüklemenin ahlâki bir hareket sayılıp sayılamıyacağına kafa yoruyordu. Ike'ın adaylığını kat'i olarak koyması da meseleleri bitiremedi.Bu defa tasa sırası profesyonel politikacılara gelmişti: Ya Ike'a bir şey olur da, Anayasaya göre Nixon oto-

matikman cumhurbaşkanı olursa., Cumhuriyetçi partinin "kudema" sı yani Taft'ın intikamını almayı düşünen reaksiyoner kanadı- nın gizlice tahayyül ettiği bu ihtimal, partinin liberal unsurlarını son derece korkutuyordu. İşte Stassen'in Ike'ın tarafsız, fakat mütebessim nasılları önünde Nixon'a sertçe cephe alışı, bu genç ve zeki Cumhuriyetçi liderin kariyeri ile ilgili hesapları bir yana, Ike'ı bile başkanlığının ilk senelerinde bocalatan bu ananeperest cumhuriyetçilere başkanlık yolunu kapatıyordu. Dış politika meselelerini halâ tecritçi devirlerden kalma itiyâdlarla incelemeye alışık eski Cumhuriyetçilerin Nixon'un arkasında sıralanmalarına bir mukabele olmak üzere Ike'ın silahsızlanma sekreteri Stassen, liberal vali Her-

Harry S. Truman
Senarist

ter'in başkan yardımcılığına seçilmesi için propagandaya girişti. Bütün bir parti teşkilâtının ve "Time" gibi muhafazakâr mecmuaların "iğneleyici" tenkitlerine rağmen, Stassen mücadelesine başladı. Ak saçlı ve tatlı gülüşlü bu genç Cumhuriyetçi lider, belki biraz geç bile kalmıştı. Zira Nixon'un cidden şanslı tek aday olduğuna hiç değilse partinin ileri gelenleri inanmış bulunuyorlardı. Bu sebeple bir çok liberal görüşlü partilinin kalpleri Stassen'den tarafa bile olsa, Nixon'a karşı ağızlarını açmak cesaretini göstermeleri çok şüphelidir. Fakat ne olursa olsun, Stassen'in cephe almasından sonra bu ayın sonunda San Francisco'da toplanacak olan Cumhuriyetçilerin Büyük Kongresinde Nixon'un başkan yardımcılığı adaylığına seçilmesine artık yüzde yüz nazarıyla bakılamamaktadır.

Nixon meselesi Cumhuriyetçi partinin bir iç meselesi olarak kalmadı. "Sulh Bereket ve Terakki" sloganlarıyla seçim propagandası yapacak olan Cumhuriyetçi idareye karşı çürütücü deliller bulmakta

Kapaktaki Politikacı

Adlai Stevenson

Gecen hafta perşembe günü Londra'da "Süveyş Konferansı" toplanırken Chicago'daki International Amphitheatre'da da 1200 delege Demokrat Partinin "Başkan adayı" seçimlerine geçmek üzereydiler. Ortada iki isim dolaşıyordu. İkisi de dünya ölçüsünde şöhret yapmış şahsiyetlerdi: Adlai Ewing Stevenson, Averell Harriman. Birincisinin aday seçileceğine muhakkak nazarı ile bakılıyordu. Stevenson 1952 senesinde Demokrat Partinin başkan adaylığını kazanmış, fakat seçimde Elsenhower'e karşı Başkanlığı kaybetmişti. Siyasi mücadeleye girmeden önce Illinois Eyaleti valisiydi. O sene Stevenson adaylık için parlak bir mücadele yapmış ve yeni bir isim olmasına rağmen Amerikanın siyasî tarihinde bir Başkan adayı olarak 1986 da Roosevelt, 1952 de de Elsenhower'den sonra en fasla oyu o toplamıştı. Harriman ise, Amerikanın sayılı siyasîlerinden biri ve 1954 den beri New York valisiydi. Bu seferki Başkanlık adayı seçiminde onun da şansının kuvvetli olduğu söyleniyordu. Hatta seçimin neticesi üzerinde büyük ölçüde tesiri olacağı iddia edilen eski başkan Truman bile seçimden bir gün önce Harriman'ı desteklediğini açıklamış ve Stevenson'un. karşısında cephe almıştı. Fakat bütün bunlara rağmen 18 Ağustos tarihli gazeteler, Stevenson'un zaferipi dünyaya ilân ediyorlardı. Stevenson ezici bir çoğunlukla ve birinci turda 210 a karşı 905 rey alarak 6 Kasım 1956 da Demokrat Partinin Başkan adayı olarak Eisenhower1n karşısına ikinci defa çıkmak hakkını kazanmıştı. Stevenson eşi az bulunur mükemmel bir aydın, örnek bir mücadeleciydi.

Kuvvetli bir hatip, tecrübeli bir hukukçu ve idareci olan Adlai Stevenson, dünya meselelerini gayet iyi bilen bir siyaset adamıydı. 1952 de Başkanlık seçimini kaybettikten sonra dünya gezisine çıkan Stevenson otuz memleket dolaşmış, bu arada Türkiyeve de gelmişti. O zaman çeşitli dünya meseleleri hakkında kendisine sualler soran Türk gazetecilerine "bu seyahate sorduğunuz suallerin cevaplarını öğrenmek için çıktım, bu seferlik beni affedin" diye cevap vermişti.

Bu seyahat onun "Sovyet Komünist emperyalizminin hür dünya için gerçek bir tehlike olduğu" hakkındaki kanaatini bir kat daha kuvvetlendirmişti. Seyyahatten dönüşünde, "geçmişte olduğu gibi gelecekte de dünyanın hür memleketlerini desteklemek için' iktisadi ve askeri gücümüzü kalkındırmak zarureti üzerinde ısrarla duracağız" diyordu,

Stevenson, Komünist Çin'in Birleşmiş Milletlere alınmasının aleyhinde olduğunu açıkça ifade ediyordu. Ona göre Amerika, "komünist emperyalizminin bir kurtuluş değil, aksine hürriyet, sosyal adalet gibi tabii insan hakları için sömürgecilikten daha amansız bir tehlike olduğunu Asya memleketlerine anlatmalı, onları ikna etmeliydi".

1952 de Başkan adayı seçilmeden önce Stevenson Illinois Eyaleti valisiydi. Amme hizmetine ilk defa orada başlamıştı. Valiliğe seçilişi de Başkan adaylığına seçilişi kadar parlak olmuş. Eyalet tarihinde valilik mevkii için ondan fazla rey alan görülmemişti. Valilikte kaldığı müddet içinde Eyalet Teşkilât kanununda memurlar lehine . değişiklikler yapmış, akıl hastahanelerini islah etmiş, bir çok vergileri indirmiş, devlet yollarım tamir ettirmişti.

Stevenson'un siyaset merakını dedesinden tevarüs ettiğini ileri sürmek hiç te yanlış bir iddia olmaz. Dedesi, Grover Cleveland'ın ikinci defa Başkanlık ettiği 1892-1896 yıllarında Başkan Yardımcılığında bulunmuştu.

1900 yılında Los Angeles'te doğan Stevenson'un babası Lewis Green Stevenson da uzun zaman Illinois Eyaletinin Umumî Kâtipliğini yapmıştır.

İlk tahsilini Bloomington'da yapan Stevenson, koleji bitirdikten sonra bir yıl da İsviçre'de okumuş, 1922 de Princeton Üniversitesini bitirmiş, daha sonra Harward ve Northwestern Üniversitelerinde hukuk tahsil etmiştir. Hayata 1926 yılında Bloomington Daily Pantagraph gazetesinde yazarlıkla atılan Stevenson bir müddet sonra serbest avukatlığa başlamıştır.

Simdi 56 yaşında olan Adlai Stevenson, belki de bundan iki bocuk av sonra Amerika Birleşik Devletleri Başkam olarak hayatının en mühim vazifesine başlıyacaktır.

güçlük çeken Demokrat partinin Genel Kurmayı hemen taarruzlarının siklet merkezini Nixon'un üzerinde topladılar. Artık "Ike'ı seçmek, Nixon'u seçmek demektir. Nixon harp amilidir" lâfları demokratların ağzından düşmez oluyordu.

Demokratlar arasında

Ike'ın hastalığı nasıl Cumhuriyetçi parti içinde bir Nixon-Stassen meselesi çıkardıysa, Demokratlarda da bir Harriman-Stevenson meselesi yarattı. Daha üç dört ay evvel Demokratların başkan adaylığı meselesinde Stevenson-Kefauver **mü**cadelesi sürüp giderken, Stevenson'un tarafında olduğunu beyandan çekinmeyen New York valisi Harriman, Ike'ın ikinci krizini duyar duymaz adaylığını koymakta tereddüd etmedi. Halbuki bundan bir kaç ay Önce Demokrat parti içinde cumhurbaşkanlığı adaylığı adeta "fedailik" gibi görülüyordu. Herkes Ike'ın galibiyetinden o kadar emindi ki, kendilerini 1956 da harcamaktansa 1960 için saklanmayı tercih ediyordu. Ike'ın hastalığı gönüllerinde aslan yatanları biraz olsun ümitlendirdi. "Hasta adam" a karşı ufak ta olsa şansları vardı.

Fakat diğer başkan adayı Kefauver'in Stevenson lehine feragat etmesi ve onun arkasında yer alması Stevenson'un sıkıntısızca Demokrat partinin resmî adayı olacağım ortaya koymuştu. Zira Harriman'ın taraftarları pek o kadar kalabalık değildi. Stevenson'a gelince o bu. sıralarda başkan adaylığına seçilip seçilmiyeceğinden çok iktidara geçerse neler yapacağını anlatmakla ve mustakbel kabinesini kurmakla meşgul oluyordu.

Truman sahnede

Demokrat partinin cumhurbaşkanı adayım seçmek üzere Şikago'da toplanan kongresinin can sıkısı, neticesi önceden belli bir kongre olacağı sanılıyordu. Herkes Stevenson'un daha birinci turda, seçilmesi için gereken 686.5 oyu kolaylıkla temin edeceğine inanıyordu. Fakat bu tahminler Demokratları ve bilhassa sabık başkan Trumanı iyi tanımamak demekti. Trumanm katıldığı bir kongre "heyecan verici ve cazip" olmalıydı. 1946 yılının "zoraki başkan"ı zamanla partisinin en sözü dinlenir adamı olmuştu. Kongrede dört gözle bekleniyordu. Trenden zaferden dönen bir Romalı serdar edasıyla indi ve karargâhını şehrin en büyük otelinde kurdu. Kongreye bizzat yazdığı, sahneye koyduğu ve tek başına oynadığı bir piyesle gelmişti. Sabık başkanın Hitchhock'un "nefes kesme" tekniğine yabancı olmadığı anlaşılıyordu.

Truman'in ne şekilde hareket edeceği hakkında kimsenin en ufak bilgisi yoktu. Etrafını saran gazetecilere cumartesi günü kendilerine gazetelerinin pazar nüshalarına yetiştirebileceklerini umduğu bir beyanat vereceğini söylemekle iktifa etmişti. Doğrusu sabık başkanın neler söyleyeceği merak ediliyordu. Fakat Truman'in ağzını açmamakta kararlı olduğu anlaşılıyordu. Stevenson ve Harriman'ın taraftarları -tabiî gazeteciler de- sabırsızlıkla cumartesiyi beklediler. Cumartesi günü, zeki ve kurt politikacı dram meraklılarını sukutu hayale uğratmadı: "Mevcut şartlar karşısında mutedil davranmanın ehliyetsiz Eisonhower idaresini yenmek için kötü bir metod" olduğuna işaret eden Truman, zaferin "kavgayı seven bir adayın kavgacılığı sayesinde kazanılabileceği" ni ilâve etti. Herkes bu ifadedeki mutedil sıfatının Stevenson'a, kavgacı sıfatının da Harriman - a ait olduğunu anlamıştı. Sabık başkan bu sözleri söylerken şüphesiz 1948 seçimlerini düşünüyordu. O sıralarda hiç kimse Truman'in zaferi -

Averell Harriman
Menziline varamadı

ne inanmıyordu. Sadece meslekten politikacılar değil, meşhur Gallup bile Truman'ın, halen Türkiye'nin "Amerika işleri müşaviri" Dewey karşısında mağlûp olacağına inanıyordu. Sadece Truman bu fikirde değildi. Trene atladı, şehir şehir, köy köy, günde beş altı meydan muharebesi vererek Demokratları zafere ulaştırdı. 1956 da da ayni metodların partisini muvaffakiyete götüreceğine inanmaktaydı. İşte bunun için Trumanın adayı tuttuğunu koparan, yumruğuna pek Harriman olacaktı. Mutedil Stevenson yerine, kavgacı Harriman sabık başkan tarafından desteklenecekti. Truman başkanlık için "en liyakatli aday" ın Harriman olduğunu iddia ediyordu.

Hakikaten Stevenson ve Harriman zıt yaradılışta adamlardı. Herşeyden evvel bir entellektüel olan Stevenson'un iyi stilii bir boksör olduğunda herkes müttefikti. Ringte ayak oyunları ve zekâsı, bilhassa takdir edilmişti. Maamafih Truman, bütün bu meziyetlerine rağmen onun "yumruğu zayıf" bir boksör olduğunu düşünüyordu.. Halbuki Harriman cüsseli, ayak , oyunlarından ve stilden mahrum bir boksör olmasına rağmen tuttu mu öldüren bir yumruğa sahipti. Truman, zaferin "yumruk" a bağlı olduğuna inandığına göre elbette Harriman'ı tercih edecekti. Fakat hâlâ 1948 in hayaliyle yaşadığı anlaşılan Truman'ın evdeki hesaplarının 1956 pazarında doğru çıkacağına inanmak bir hayli zordu. Eğer Stevenson 1952 de mağlûp olduysa bunun sebebini, Ike'ın büyük prestiji yanında Truman'ın idaresine karşı duyulan memnuniyetsizlikte de aramak icap ederdi. Truman'ın idari teşkilatındaki skandaller ve bunların sebep olduğu gürültüler halen de devam etmekteydi. Bu şartlar altında "Trumanizm" in 1956 seçimlerinde geçer akçe olabileceğine inanmak adeta imkânsız bulunuyordu. Stevenson'un Trumana rağmen başkan adayı seçilmesi bu bakandan kendisi için bir talihlilik sayılmalıydı. Truman, Stevenson'a karşı cephe alarak - belki de hiç arzu etmediği halde - ona büyük bir iyilik etmiş oluyordu. Ike ile girişeceği seçim mücadelesinde Stevenson'u - sabık başkanın bu son piyesinden sonra - "Trumanizm" ile itham etmek artık pek kolay olmayacaktı. Buna rağmen Truman parti tesanüdünden uzaklaşmış değildi. Harriman'ı "en liyakatli aday" ilân ettiği zaman bile, resmî parti adayı kim olursa olsun kayıtsız şartsız destekliyeceğini ilâve etmeyi de unutmamıştı. Hatta "Stevenson kazanırsa onu da destekliyecek misiniz?" sualine sabık başkan şu manidar cevabı vermişti: "Gayet tabii.. Bizi burada en çok alâkadar eden şey, seçimleri mutlak kazanacak olan bir aday bulmaktır.".

Şikago kongresinde Stevenson'un ilk turda Harriman'ı mağlûp ederek Demokrat Partinin resmî adayı seçilmesi bile Truman'ın kongreyi daha cazibeli kılmak için kaleme aldığı, sahneye koyduğu ve bizzat oynadığı bu piyesin diğer Amerikan oyunları gibi bir "Heppy end" le nihayetlenmesine mani olamamıştı.

Süveyş

Konferans toplandı

Lewis C. Frank, benzerine hergün tesadüf ettiğimiz binlerce **tipik** Amerikan turistlerinden biriydi. Bütün yıl Detroit'teki ticarethanesini idare ederek sinirlerini bozmuş, midesini hasta etmiş, bu ayın başında da hem bozulan sinirlerini dinlendirmek, hem hastalanan midesini nefis Avrupa şaraplarıyla tedavi, etmek, hem de gerekli yerlerde eşe-dosta "Ben Avrupa'da iken..." gibi sözler edebilmek

için yanında karısı, fotoğraf makinesi ve iki valizi olduğu halde seyahate çıkmıştı. Mr. Lewis Londra'ya vardığı saman burada Süveyş meselesi denilen bir meseleyi halletmek üzere milletlerarası bir konferansın toplandığım öğrendi. Bu Mr. Lewis için kaçırılmaz fırsattı. Konferansta çekeceği birkaç fotoğraf kendisini Detroit'te günün adamı yapabilirdi. Ancak, bunun için, herşeyden önce, konferans salonuna girmek gerekiyordu. Detroit'li turist zaman kaybetmeden Londra'deki Amerikan Büyükelçiliğine başvurdu. Kendisine birkaç fotoğraf çekmek için izin verilemez miydi? Elçilikteki memurun verdiği cevap hiç de ümit verici değildi. Memura göre, İngilizler, hele kendileri için çok mühim olan böyle milletlerarası konferanslarda, ciddi davranışlı ve bu gibi hafifliklere göz yummayan insanlardı. Bu bakımdan Mr. Lewis'in o kadar arzuladığı resimleri çekmekte en ufak bir şansı bile yoktu.

Bereket versin Mr. Lewis öyle kolay kolay mağlûbiyeti kabul edecek insanlardan değildi. Madeni ki konferansa ön kapıdan giremiyordu, arka kapıdan girmek yolunu bulurdu. Ancak talihin garip bir oyunu Mr. Lewis'e gene de ön kapıdan girmek fırsatını verdi.

Mr. Lewis elçilikteki memurdan cevabı alınca doğru bir otomobile atlamış ve konferansın toplanacağı Lancaster House'a yollanmıştı. Elçilikten ayrılmasından beş dakika bile geçmeden, bindiği otomobil Detroit'li turisti Lancester House'un kapısına yanaştırıyordu. Bu sırada Fransız Dış İşleri Bakam M. Pineau aynı binanın basamaklarını çıkmaya, İsveç Dış İşleri Bakanı Osten Unden de aynı kapının önünde otomobilinden inmeye hazırlanıyorlardı.

Olayın bundan sonrasını Mr. Le--is'in ağzından dinliyelim:

"— Şoföre para ödemek fırsatını bulamamıştım ki üniformalı bir kavas otomobilin kapısını açtı ve "Günaydın Sir" dedi. Sonra birden kendimi binanın kapısı önünde buldum. Önüme bir teşrifatçı düşmüş, beni konferansın toplanacağı salona götürüyordu. Bir an tereddüt ettiğimi görünce teşrifatçı, yoksa oturum başlamadan önce birşey içmek mi istediğimi sordu. İşte o zaman bu adamların beni delegelerden biri sandıklarını anladım. Teşrifatçının kulağına, yavaşça; Ben Amerikalıyım, dedim. Teşrifatçı, gayet nazik: Anlıyorum Sir, diye cevap verdi. Aslında gene anlamamıştı. Başka çare kalmadığım görünce: Amerikalı delege filân değil, Amerikalı turistim, dedim. Bu nazik adamın suratının aldığı ifadeyi görmeliydiniz".

İşte Süveyş meselesini bir hal tarzına bağlamak maksadıyla İngiltere, Fransa ve Amerika Birleşik Devletlerinin teşebbüsüyle Londra'da tertiplenen milletlerarası konferans, geçen hafta, toplantılarına, böyle bir karışıklık havası içinde başladı. Şu satırların yazıldığı sıralarda toplantılara katılan devletlerin karşılıklı durumları belli olmuş bulunuyordu. Bu tutumlara bakarak, bu konferansın da diğer milletlerarası konferanslardan pek farklı bir sonuca ulaşamayacağını ve Süveyş meselesinin bu toplantı sonunda da bir hal tarzına bağlanmış olmaktan uzak kalacağım söylemek yanlış olmayacaktır.

Bir ip üzerindeki cambazlar

Konferansın konuşmalarla geçen ilk günlerinden sonra, taraflar, şu şekilde ikiye ayrılmış bulunuyorlardı: Amerikan Dış İşleri Bakam tarafından formüle edilen Batı plânını destekleyen İngiltere, Fransa, Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye, Batı Almanya, Hollanda, Norveç, Danimarka, İsveç, Avustralya, İtalya ve Yeni Zelanda ile konferansa katılmadığı halde geçen pazar bir basın toplantısı yapan Nâsır'ın ağ--ıyla kilidi plânım açıklayan Mısır'ı destekleyen Sovyet Rusya, Hindistan, Seylan ve Endonezya..

Londra konferansı, çalışmalarına, İngiltere Başbakanı Eden'in bir konuşması ile başlamıştır. Eden'e göre, bu konferansın mevzuu "İkinci Cihan Savaşından bu yana patlak veren en ciddi anlaşmazlık"ı halletmektedir. Bu anlaşmazlığa bir hal çaresi bulmak, Süveyş kanalından azami istifade eden devletler olmak sıfatıyla, Londra'da toplanan bütün devletlerin başlıca gayesi olmalıdır.

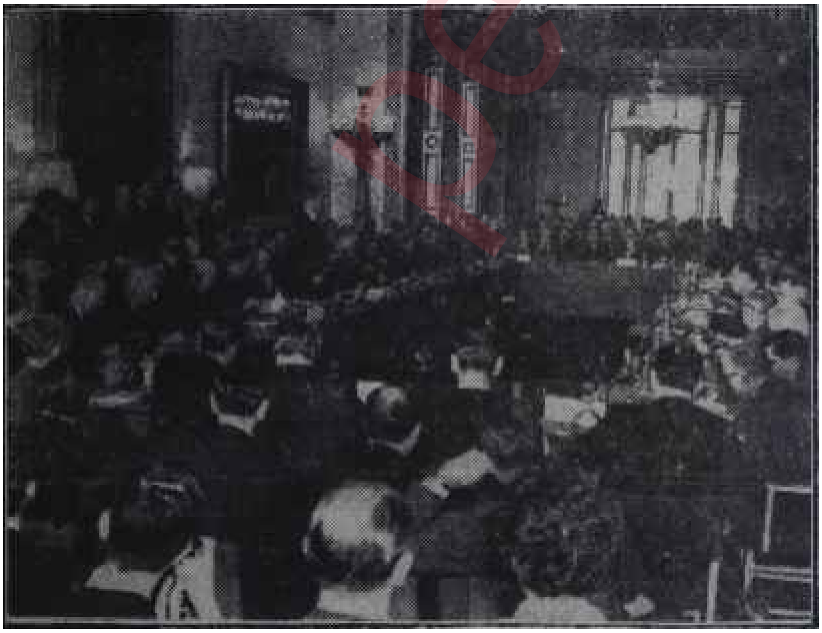
Eden'in bu konuşmasından sonra, dört köşe masa etrafında toplanan delegeler, oy birliğiyle, konferans başkanlığına İngiliz Dış İşleri Bakanı Selwyn Lloyd'u getirmişler ve bundan sonra da Şepilof'un ağzından açıklanan Rus görüşünü dinlemişlerdir.

Bilindiği gibi Stalin sonrası devrinin ilk Dış İşleri Bakam Şepilof, Londra'da beynelmilel bir konferansa ilk defa olarak katılıyordu. Bu bakımdan konferansın arifesinde, açıklanacak Rus görüşü kadar Şepilof'un şahsiyeti de merak edilmekteydi. Tarafsız yorumculara göre Sovyet Dış İşleri Bakanı ilk imtihanında başarı kazanmıştır. Şepilof, Londra'da, soğukkanlı ve uyanık bir müzakereci olarak kendim göstermiştir.

Şepilof, sözlerine, Süveyş meselesinin beynelmilel bir konferansta halledilmesi aleyhinde olmadığını belirtmekle başlamıştır. Ancak bu konferansın toplanacağı yer, Şepilof'a göre, Londra değil Kahire olmalıydı. Bundan başka bu konferansa Süveyş kanalından istifade eden bütün devletler çağırılmış değillerdir. Sovyet Dış İşleri Bakanı hiç şüphesiz Komünist Çin Arap Devletleri ve Demirperde gerisi Devletlerini' de bu konferans masası etrafında görmekten, büyük memnunluk duyardı.

Sovyet Dış İşleri Bakanı bundan sonra, konferansa katılacak devletlere hazırlık için yeter zaman bırakılmadığından da şikayet etmiştir. Bütün bu bakımlardan, Londra Konferansı, Şepilof'a göre Süveyş meselesini halletmeye yetkili değildir ve bu konferans, olsa olsa, ilerde yapılacak daha geniş çanta bir konferansın ilk kademesi olabilir.

Gerçekten Şepilof'un bu sözleri Mısır Başbakanı Nâsır'ın geçen pazar günü yaptığı basın toplantısında söylediği sözlerden farksızdı. Şepilof, öyle anlaşılıyor ki, böyle konuşmakla hem Mısır'ı tatmin etmek, hem de meseleyi ilerde toplanacak daha geniş, bir konferansa havale ederek orada daha başka meseleleri de kendisi için daha elverişli şartlarla ele almak imkânını hazırlamak istiyordu.

Konferansın açılışından bir görünüş

Bu kalabalık, bulutları dağıtabilecek mi?

Şepilof Londra'ya ayak basarken
Ayarlanan, sadece saati oldu

Batılıların plânı

Siyasi çevrelerin ısrarla belirttiklerine göre, Dulles tarafından ileri sürülen plân, Batılılar planının ta kendisidir. Dulles, bu plânı, konferansın ilk gününde ortaya atmıştı.

Dulles'e göre Süveyş kanalı milletlerarası bir teşkilât tarafından idare edlimelidir. Bu teşkilât Birleşmiş Milletlere bağlı olacaktır. Teşkilâtın kanaldan geçiş hususunda kabul edeceği esas, 1888 İstanbul andlaşmasının koyduğu esas, yani bütün dünya devletleri gemilerinin kanaldan serbestçe geçmesi esası olacaktır.

Dulles'ın kurulmasının istediği teşkilât, gene Dulles plânına göre, bir andlaşma ile kurulacaktır. Bu andlaşmaya Mısır da katılacak ve teşkilatta hiçbir devletin hakim duruma geçmemesine dikkat edilecektir. Teşkilâtın elde edeceği gelirden, Mısır hükümetine, makul ve adalet, dairesinde bir gelir "temin edilecektir.

Süveyş Kanalı Kumpanyasına verilecek tazminata gelince, bu tazminatta kumpanyanın imtiyaz hakkının sona ermesine kadar elde edeceği müstakbel kazançlar karşılığı da bulunacaktır.

Dulles plânının son noktası Süveyş kanalı ile ilgili olarak çıkacak milletlerarası ihtilâfları derpiş etmektedir. Bu plâna göre adıgeçen anlaşmazlıklar bir hakem komisyonu tarafından halledilecektir.

Sovyet Dış İşleri Bakam Konferansın ikinci gününde Dulles'a verdiği cevapta Süveyş Kanalı idaresinin beynelmilel bir teşkilâta devredilmesi yolunda bir teklifi Rusya'nın kabul edemeyeceğini açıklamıştır. Şepilof'a göre Süveyş'in idaresi Mısır'a bırakılmalıdır. Milletlerarası konferanslarla karara bağlanacak hususlar sadece kanaldan geçiş şartları olabilir.

Görüş ayrılıkları

Konferansın ilk iki gününde yapılan konuşmalardan sonra karşılıklı taraflar arasındaki görüş ayrı lıkları resmiyete dökülmüştür. Gerçekten, Batılılar ile Sovyet - Mısır bloku arasında Süveyş konusunda görüş ayrılıkları bulunduğu şimdiye kadar da biliniyor, ancak Sovyet görüşü resmi ağızlardan açıklanmadığı için bu görüş ayrılıkları kesin olarak isimlendirilemiyordu.

John Foster Dulles
Batının dili

Şu satırların yazıldığı sıralarda, Konferansın bütün gayretleri görüşlerdeki ayrılığın giderilmesi noktasında toplanmıştı. Ancak ne Batılıların, ne de Sovyet Rusya'nın bir anlaşmaya varabilmek için fedakârlık yapmaya hazır olduklarını gösteren en ufak bir işaret bile yoktu. Üstelik, Sovyet Rusya görüşlerinde değişiklik yapmayı kabul etse bile aynı görüşlere sahip olduğu bilinen Mısır da bu değişiklikleri kabule yanaşacak mıydı? Bütün bu sualler meseleyi yakından takip edenlerin ümitlerini kıracak mahiyetteydi.

Japonya

Rus - Japon görüşmeleri

Geçen hafta içinde Moskova'dan alınan haberler, Rusya ile Japonya arasında bir barış kurmak ümitlerinin nihayet gerçekleşmek üzere olduğunu gösteriyordu. Eğer Sovyet Dış İşleri Bakanı Şepilof ile Japon Dış İşleri Bakanı Şigemitsu Londrada toplanan Süveyş konferansına katılmak üzere Moskova'dan ayrılmasalardı, bu barışın imzası ancak bir gün meselesiydi.

Bilindiği gibi İkinci Cihan Harbi sonundan bugüne kadar Japonya ile barış andlaşması imzalamamış tek galip devlet Sovyet Rusyadır. Batılı devletler 1951 yılında San Fransisco'da Japonya ile barış yaparken, Sovyet Rusya bu andlaşmaya katılmaktan kaçınmıştı. Sovyet Rusyaya göre San Fransisco andlaşması, İkinci Cihan Savaşı içinde üç büyükler arasında yapılan toplantılarda kararlaştırılan Japon silâhsızlanmasını sağlamaktan uzaktı. Bundan başka, gene Sovyet Rusyaya göre, andlaşmada, Japonyada yabancı askerî üslerin kurulması da menedilmiş değildi.

Bu iki sebebe dayanarak Japon barış andlaşmasına imza koymaktan kaçınan Sovyet Rusya, o günden buyana, Japonya ile kendi çıkarına bir barış kurmak için gayretler sarfetmeye koyulmuştur. Savaşın sona erdiği gündenberi Japonyanın varlığından bile habersiz görünen Stalin 1952 yılının başında, bir yeni yıl konuşması yaparken, Japon halkı hakkındaki iyi dilek ve niyetlerini bildirmiş ve böylece, bu konuşmayı Rus - Japon barış görüşmelerinin takip edeceğini ima eder bir tavır takınmak istemişti. Ancak o sıralarda Japonyanın başında bulunan idarecilerin tutumu Stalini ümitlendirecek cinsten değildi. Japonya ile barış görüşmelerine başlıyabilmek için, Sovyetlerin 1955 yılına kadar beklemeleri gerekmiştir. 1955 yılı başlarında Japonya'da yapılan seçimlerde senelerce Amerikan taraftarı bir siyaset güden Yoşida iktidardan indirilmiş

ve yerine, halkın oyu ile, seçim platformunu Rusya ile yapılacak barış andlaşması temeline dayayan Hatoyama getirilmişti.

Hatoyama, iktidara geçer geçmez, ilk iş olarak, Rusya ile devamlı bir barış kurmak imkânlarını aramak gayretlerine girişmiştir. Bu gayretler neticeye sanıldığı kadar kolay ulaşmış değildir. Zira bu sıralarda Rusya ile Japonya arasında çözülmesi gerçekten güç bir takım meseleler vardı. Bunların başlıcaları esirler, adalar ve balık avı meseleleri idi.

1955 Haziranında, Londra'da, Rus-Japon barış andlaşmasının hazırlanması yolunda ilk görüşmeler başladığı zaman, Rus ve Japon diplomatlarının önüne ilk çıkan engel esirler meselesi olmuştur. Rusya, 1946'da yaptığı "ateş-kes" andlaşması gereğince, her ay 50.000 Japon harp esirini vatanlarına iade edecekti. Sovyetler, gerçekten, 1949 yılına kadar bu vecibeyi yerine getirmişler, ancak aynı yılın sonunda, ellerinde bulunan bütün harp esirlerinin tükendiğini 'İteri sürerek» bundan böyle iade edilecek Japon harp esirinin bulunmadığını bildirmişlerdir. Rusya'nın bu beyanı Japon idarecilerinin şiddetli reaksiyonu ile karşılaşmıştır. Japon idarecilerine göre, Sovyet Rusya, elinde iade ettiklerinden başka 40.000 harp esiri daha bulunduruyordu. Japon idarecileri, Londra görüşmeleri başladığı şıralarda, bu sayıyı 12.000 e kadar indirmeye razı olmuşlardı.

Londra görüşmelerinde Rus ve Japon diplomatlarının önüne çıkan ikinci ve en önemli engel de adalar meselesiydi. Bilindiği gibi, 1945 yılında, Yalta'da, Kuril adaları, Sahalin adasının güney yarısı, Habomai ve Şikotan adaları, Rusya'nın Japonya'ya karşı savaşa girmesine karşılık olarak. Başkan Roosewelt tarafından Sovyetlere hediye edilmişti. Başkan Roosewelt'in bol keseden savurduğu bu ihsanda Amerikan Genel Kurmayının yanlış hesaplarının büyük payı vardı. Amerikan Genel Kurmayı, Roosewelt Yalta'ya giderken. Uzak Doğu savaşının en az bir buçuk yıl daha devam edeceğini, Japonya'yı yenebilmek için Rusya'nın desteğine muhtaç bulunduğuna dair raporlar vermişti. Halbuki Japonya Rusyanın Uzak Doğu savaşına katılmasından altı gün sonra teslim olmuş ve Sovyetler, altı günlük ucuz bir kahramanlık sayesinde büyük toprak parçaları kazanmışlardı.

Japonlar. 1951 San Fransisco andlaşmasıyla, bu topraklar üzerindeki haklardan feragat etmiş bulunuyorlardı. Ancak Sovyet Rusyanın San Fransisco andlaşmasına katılmayarak Japonlarla ayrı bir barış imzalamak istemesi üzerine, Japon idarecileri, bazı tavizler bahasına, bu adalardan hiç olmazsa bir kısmını kurtarabilecekleri ümidine kapılmışlardı. Japonlar, Londra görüşmeleri sırasında, adaları Sovyet Rusya'nın elinde bırakmaya bir an bile yanaşmamışlar ve bu Japon inadı görüşmeleri çıkmaza sokmuştu.

Hatoyama

"Oy"un kudreti

Japon diplomatlarının bu husustaki inatları, hiç şüphe yok ki, o sıralarda Japon halk oyunun desteğine de dayanıyordu. Ancak adalar meselesinin Rusya ile yapılacak barış andlaşmasına engel olması zamanla halk efkârım bıktırmış ve Japonlar, büyük bir üzüntüyle de olsa, Sovyet Rusya ile normal diplomatik münasebetlerin kurulabilmesi için, adalar meselesi üzerinde israr etmemek gerektiğini anlamışlardı. Japon halk oyunun bu değişiminde Sovyet diplomasi gücünün de büyük payı olduğunu unutmamak gerekir. Hakikaten Sovyet Rusya, Londrada geçen yılın Haziran ayında başlayan Rus-Japon görüşmeleri başarısızlıkla neticelendikten sonra, Kuzey Pasifikteki balık avını sıkı kayıtlara bağlayan bir karar çıkarmış ve bununla, endüstrisinin büyük kısmını balık avına bağlamış bulunan Japonların ekonomik durumlarını tehdit eder bir tavır takınmıştı. Bu karar üzerine Sovyet Rusya ile balık avı konusunda temasa geçmek zorunda kalan Japonlar, geçen Mayıs ayında, Ruslarla bir balıkçılık anlaşması imzalamışlardı. Ancak Sovyet Rusya, bu balıkçılık anlaşmasının yürürlüğe girmesi için, barış andlaşmasının imzalanmasını şart koşmuştu. Kendileri için hayatî ehemmiyet taşıyan bu balık' avı anlaşmasının yürürlüğe girebilmesi için, Japonların çoğu eski adalarının elden gitmesine razı olmaktan başka çare görememişler ve hükümeti - toprak kaybı bahasına da olsa - barış andlaşmasını imzalamaya zorlamışlardır.

İşte bundan iki hafta kadar önce Moskova'da tekrar başlayan Rus - Japon-barış görüşmelerine giden Japon heyeti, halk efkârının bu baskısı altında bulunuyordu. Japon Dış İşleri Bakanı Şigemitsu, başlangıçta, eski adalarım Ruslara kaptırmamak için büyük gayretler sarfetmiş, fakat sonunda mağlûp olmaktan kurtulamamıştır. Bu Japon mağlûbiyeti, şüphesiz, Rusya için büyük bir başarıdır.

Japon diplomatlarının adalar konusunda Rusyaya verdikleri büyük taviz, bir yıldanberi sürüncemede olan Rus-Japon barış görüşmelerini birden çıkmazdan kurtarmıştır. Geçen hafta Moskova'dan alınan haberler -eğer araya Londra Konferansı girmeseydi- şu günlerde barış antlaşmasının imzasının bile mümkün olduğunu gösteriyordu. Öyle anlaşılıyor ki Rusya ile Japonya arasında normal diplomatik münasebetlerin kurulmasına çok zaman kalmamıştır.

S İ N E M A

Filmler

İlk liste

Mondial ve Star şirketleri yeni mevsimde gösterecekleri filmlerin listesini ilân ettiler. Western ve hırsız-polis hikâyelerinin çoğunluğu teşkil ettiği listede sivrilen birkaç film adı var.

Dikkati 'çeken filmlerin başında Otto Preminger'in "Altın Kollu Adam - The Man with the Golden Arm" adlı eseri geliyor. Preminger aslen Avusturyalıdır. Max Reinhardt'tan son Viyana Josephstadt Tiyatrosu direktörlüğünü yapmıştır. Amerika'da Broadway sahnelerinde çalıştıktan sonra 1943'te ilk filmi "Laura"yı çevirmiştir. Bu filmle prodüktörlerin itimadım kazanan Preminger daha sonra çevirdiği filmlerde değişik mevzulara el atmıştır. Aralarında polis filmi "Where the Sidewalk Ends", tarihi film "Forever Amber", komedi 'The Moon is Blue", western "River of No Return", melodram "Angel Face", (müzikal "Carmen Jones" v.s. gibi çeşitli tarzların bulunduğu hu filmler sağlam tekniklerine rağmen konuları derinlikten uzaktı. "Altın Kollu. Adam" ile Preminger ilk olarak iddialı bir mevzua el atıyor. İçkinin getirdiği felâketler Amerikan .. sinemasında çok işlenen bir mevzudur. Fransızlar cinsiyet dramlarını sevdikleri gibi, Amerikalılara da alkolizm hikâyelerinin ahlâkçılığı cazip görünmektedir. Hollywood'un ayyaşlığa karşı nasihat örnekleri saymakla bitmez. Preminger'in böyle posası çıkmış bir meseleyi yeniden ele alıp takdir toplaması gerçekten müşküldü. Filmi Fransızlar beğendiği kadar İngilizler soğuk karşılıyor, buna rağmen mizansendeki ustalığı kaydedemeden geçemiyorlar. Gerçek değeri çok münakaşa edilmesine rağmen "Altın Kollu Adam" geçen yılki Amerikan filmlerinin üzerinde en fazla durulanlarından biri olmuştu.

Mondiai-Star Filmin programında Carol Reed'in son eseri "Trapez" de var. Herşeyden önce "Trapez"in, "Ölümden Kuvvetli - Odd Man Out" yahut "Adalar Sürgünü - Outcast of the Islands" seviyesinde bir film olmadığını işaret etmek gerekir. Maamafih gene de şimdiye kadar çevrilen sirk filmlerinin en iyilerinden biri olduğu muhakkaktır. Bilhassa "Harikalar Sirki - The Greatest Show on Earth"e film görmeye gidip sirk seyredince sıkılanlar bu hususu teyid etmekte gecikmiyeceklerdir. Rejisörün Carol Reed gibi bir usta olması kâfi teminattır. Ayni zamanda prodüktör olan Burt Lancester'in uçan trapez cambazı rolü ile son Berlin Festivalinin en iyi erkek oyuncu mükâfatını kazandığı da hatırda tutulmalıdır.

Listenin içinde bir de renkli cinemascope spectacle var: "Büyük İskender - Alexander the Great". "Time" bu filmden bahsederken, filmi İspanya'da hazırlayan Robert Rossen'in 4 yılda 4 milyon dolar harcadığını yazıyor ve İskenderin İranı daha kısa zamanda daha az masrafla zaptettiğini de ilâve ediyordu. Rossen tarihî gerçekleri yakından takip etmekte, fakat işin içinden çıkamadığı zaman hikâyeyi görüntülerle anlatamayıp sözlere sığınmaktadır. Böylece film dramatik hikâye olmaktan çıkıp tarihî kronikler haline gelmektedir. Ama Rossen'in Robert Wise'dan hiç te aşağı sinemacı olmadığı düşünülürse "Büyük İskender"in geçen yılın "Güzel Helen"inden daha geniş bir alâka toplamasını beklemek yerinde olur.

Richard Burton "Büyük iskender" de
İran seferinden pahalıya mal olan film

Frank Sinatra kamera önünde
"Altın Kollu Adam" çevriliyor

İlgi çekici filmler arasında Stanley Kubrick'in "Kanundan Kaçılmaz - The Killing" adlı eseri de vardır. Amatörlükten profesyonelliğe geçmesini başaran Kubrick, tenkitçilerce Orson Welles'ten sonra Amerikan sinemasının en cüretkâr adamı olarak gösterilmektedir. "Welles'in halefi olmak birçok genç rejisöre yakıştırılmaktaysa da, diyalogları, kamerayı, sesi kullanmada giriştiği cesur denemeler Kubrick'in bu vasfı hakedebileceğini düşündürmektedir.

Geçen yıl "Öp Beni Öldüresiye - Kiss Me Deadly" adlı filmle dikkatli çeken Robert Aldrich'in son eseri "Hücum - Fragile Fox" da oynıyacak filmler arasında yer almaktadır.

Bir sürü western içinde sivrilen yalnız "İntikam Kanunu - Man from Laramie", "Fedailer Kervanı - Bend of the River"den beri basmakalıp westernlere canlılık kattığı' bilinen Anthony Mann, sıkıntısız seyredilen bir film hazırlamıştır.'

Esrarlı casusluk hikâyelerinden hoşlananlar "Gizli Ajan - Foreign Intrigue' adlı filmde Robert Mitchum'la birlikte İsveç, İsviçre ve İngiltere'de dolaşacaklar. Filmin adıyla Orson Welles'in son eseri "Confidential Report - Gizli Rapor" adı arasında benzerlik bulanlar yanılmıyacak, hatta filmi görünce mevzudaki benzeyişleri de sezeceklerdir. Sinema tekniğinden anlayanlar bu kadarla da kalmayıp biraz müsamahayla, sahneye koyuşa da pekâlâ Welles imzası atılabileceğini kabul edecеklerdir.

Mondial - Star şirketinin listesindeki 42 film arasında alâka çekici birkaç Amerikan filmi bulunmasına rağmen Avrupa Stüdyolarının kalbur üstü hiçbir eserine rastlanmayışı büyük bir eksikliktir .

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Ticaret

Güler yüzlü ihtimaller

Millî Korunma Kanunundaki son değişikliklerin memleket ekonomisine yapmakta olduğu ve yakın bir gelecekte yapacağı tesirler en basit vatandaştan iktisat profesörlerine kadar herkesi meşgul ediyordu. Bu yüzden Ekonomi ve Ticaret Bakanının iktidar partisi organının 14 Ağustos 1956 tarihli nüshasında neşrolunan demeci, üzerinde dikkatle durulmayı icabettir en bir ehemmiyet taşıyordu.

Demecin herşeyden önce dikkati çeken tarafı çok iyimser bir hava taşımasıydı. Öyle ki okuyucunun bu iyimserlik dalgasına kendini kaptırmaması gerçekten güçtü. Her nekadar Ticaret bakanı hükümetin iktisadi politikasının ana hatlarını ve prensiplerini açıklamağı başka zamana bırakmıştı ve Zafer'deki demeçte- belirtilen hususla ilgili kararnameler henüz çıkarılmış değildi ama, iyimser olmak için gene de çok sebeb vardı.

Demeç balıca iki mevzu üstünde duruyordu. Birincisi ihracatımızın arttırılması, ikincisi de ithal mallarının bu elverişli şartlar ve Hatlarla yurda sokulmasının temini idi.

Bu yıl ihracat rakamlarımızın geçen yılki rakamların çok üstünde olacağı tahmin ediliyordu. Çünkü ziraat sahasında büyük istihsal artışı bekleniyordu. Şartlar elverişli gitmiş ve üzüm, fındık gibi bazı mahsullerde yüzde yüze yakın bir artış tahmini yapılmasını mümkün kılmıştı. Sonra "memleketimizdeki madenlerin sür'atle istikşafı ve işletilmesi için iş adamlarına azamî kolaylık göstermekte" olan hükümet "maden ihracatçılarına madenlerini daha geniş ölçüde işletebilmeleri için muhtaç oldukları ekipmanı temin karşılığında ve şartiyle, ihraç ettikleri madenlerden elde olunan dövizin yüzde 12 sini tahsis" ediyordu. Böylece maden istihsalinin artırılması için gerekli malzeme daha kolay temin edilecekti. Gerekirse daha fazla kolaylık gösterilecek, hiçbir yardım esirgenmiyecekti..

Türkiyenin başlıca ihraç malları madenlerle ziraat mahsulleri idi. Görüldüğü gibi hem madencilik, hem de ziraat sahasında oldukça büyük istihsal artışları olacaktı. İs bunları satmamıza kalıyordu. Gerçi bugünkü fiatlarımız karşısında yabancı müşteriler nazlanıyorlardı. Ama buna da çare bulunurdu. Meselâ ihracata prim verilirdi. "Zafer" deki demeçte bundan bahis yoktu. Fakat daha sonra yapılacak bir konuşmada bu müjdenin de verilmesi muhakkak gibiydi.

Demek oluyor ki ihracatımız büyük ölçüde artacak ve memleketimize bolca döviz girecekti. Döviz girince hem borçlarımız ödenerek hem de muhtaç olduğumuz mallar ithal edilecekti. İçinde bulunduğumuz geçici darlıklardan kurtulmamıza pek birşey kalmadığı anlaşılıyordu.

Dövizi 'bulunca ithalâtı düşünmemek olmazdı. Demeçte bu mevzuda da insana ferahlık veren müjdeler vardı.

Bir kere hükümet, "memleketin hayrına olarak gelişmesine çalıştığı sanayi ve istihsal tesislerinin ihtiyaçlarını günü, gününe temin etmek azminde" ve "hükümetin sarf ettiği gayretlerin merkezi sikleti, yurdumuzda mevcut istihsal tesislerinin mutlak kapasiteleri seviyesinde inkıtasız bir şekilde faaliyetlerinin devamım temin istikametinde" idi. Gerekli ham maddeler ithal edilemediği için bazı fabrikaların kapandığı, bazılarının da kapanacağı söylentilerinin dolaştığı, işlerine son verilen, yahut işten ayrılmak zorunda bırakılan sanayi işçilerinin resimlerinin gazetelerde görüldüğü bir zamanda yukardaki sözlerin en kötümser kimseleri bile memnun etmesi gerekirdi.

Gene ithalâtla ilgili çok mühim bir kararın da tatbikine yakında geçilecekti. Bu karar fiat kontrolları hareketinin; yurt dışına da kaydırılmasıyla ilgiliydi. Millî Korunma Kanunu, gerekli teşkilât daha tamamlanmadığı halde memleketin bütün meselelerinde tesirini hissettiriyordu. Hakikaten henüz Millî Korunma Dairesi teşkilâtı tamamlanmış değildi. Bu mevzudaki çalışmalar bütün .hızı ile devam ediyordu. Bu arada "ecnebi memleketlerde de fiat murakabe komiteleri ihdas" edilmekteydi. Bu teşkilât ilkin Amerika ve Almanya'da faaliyete geçecekti. Elde edilecek neticelere göre daha başka memleketlerde de teşkilât kurulması yoluna gidilecekti. Amerikada, Almanyada veya daha başka yabancı memleketlerde bu teşkilâtın göreceği işin, ilk anda sanılabileceği gibi, alım-satım fiatlarını tesbit, etiketleri kontrol, karaborsacıları mahkemeye teslim etmek olmadığı aşikârdır. Bu teşkilâtın vazifesini Ticaret bakanı şöyle anlatıyordu : "Ecnebi memleketlerdeki fiat murakabe komiteleri, yurdumuza ithal olunacak mallara ait

FİAT

Milli Korunma Kanununun yeni şekil ile yürürlüğe girmesinden bu yana, günlük konuşmaların ağırlık noktasını hiç şüphesiz bu kanun teşkil etmektedir. Kimi tedbirlerin çok geç kaldığından, bu sebeble de şimdiye kadar lüzumsuz yere sıkıntıda bırakılmış olmamızdan acı acı şikâyet ediyor, kimi de sert tedbirlerin uzun zaman için faydalı olamayacaklarını, tersine tüccarı, esnafı, müteşebbisi ürkütrek çok üzücü olabilecek neticeler vereceğini ileri sürüyor. Bu arada daha şimdiden bazı menfi neticelerle karşı karşıya geldiğimizi sözlerine eklemeyi unutmayanlar da yar;

Mevzu ile uzaktan yakından ilgili herkesin ağzında dolaşan bu gibi sözler pir yana, iktisat ilminin söyleyecekleri herhalde çok daha ilgi çekici, çok daha öğretici olacaktır.

Bilindiği gibi devletin iktisadî hayata müdahale etmesinin faydalı mı, yoksa zararlı mı olduğu uzun zamandır tartışılan ve henüz kesin bir neticeve bağlanamamış bir meseledir. Tatbikatta bir zamanlar devletin iktisadî hayata müdahalesinin zararlı olacağına inananların görüşü hâkimdi. Devletin belli başlı işleri vardı -büyük bayındır! k isleri, iç ve dış güvenlik gibi. Bunları gereği gibi yapan bir devlet idaresi başarılı sayılabilirdi. Çünkü iktisadî hayatın kendine süre kanunları, kaideleri vardı. Bir kansan olmazsa bu kanunlar cemiyetin iktisadî hayatına en doğru istikameti verirler, ona canlı, sıhhatli tutarlardı. Liberalizm denilen bu iktisadi görüşün sakatlığı, pek uzun olmayan bir zaman içinde meydana çıktı. Devlet, iktisadi hayata karışmak sorunda kalıyordu. Bugün piyasa iktisadının yürürlükte olduğu bütün memleketlerde yani Batı Bloku içinde- devlet, iktisadî hayata az veya çok, -fakat XIX. asır liberalistine göre lüzumundan çok- müdahale etmekteydi. Komünist memleketlerde ise iktisat küheylanının dizginleri doğrudan doğruya devletin elinde bulunmaktadır.

Demek oluyor ki piyasa iktisadını benimsemiş olan ülkelerde devlet, iktisadi hayata karışmak zorundadır. Bunun bir başka mânâsı devletin bir iktisat siyasetine sahip olması demektir. İktisadî sahanın çeşitli bölümlerine göre bu siyasete çeşitli adlar verilir -para siyaseti, kredi siyaseti, istihsal siyaseti, dış ticaret siyaseti gibi, işte fiat siyaseti de bu genel iktisat siyasetinin bir parçası olarak kendini göstermektedir.

Piyasa iktisadında fiat teşekkülü, aslında, arz ve talebe bağlıdır. Gerçi fiatlara tesir eden unsurlar çok çeşitlidir. Fakat hepsinin üstünde olan ve hepsinin dönüp dolaşıp ulaştıkları sev bu arz ve talep mekanizmasıdır. Bir mal kıt ve bu mala ihtiyacı olan paralı müşterilerin sayısı da fazla ise malın fiatı yüksek olacaktır. Tok malın miktarı çok ve mala ihtiyacı alanların ya sayıları, ya da paraları azsa fi-

proforma faturaların, o memleket piyasalarındaki toptan alış fiyatlarına uygunluğunu tesbit edecektir. Bu tesbit yapılmadan herhangi bir şekilde mal ithaline müsaade olunmayacaktır". Bu sayede bütün ithalât santralize edilecek ve bunun neticesinde memleket için lüzumlu maddelerin en ucuz bir şekilde ithali imkân dahiline girecek, döviz kaçakçılığının önüne geçilecekti.

Kısacası, ihracatımız artıyordu. Bu bize ihtiyacımız olan dövizi sağlayacaktı. Elde edeceğimiz dövizlerle hem borçlarımızı ödeyecektik, hem de mal ithali imkânını bulacaktık. Üstelik bu ithalatı, yeni kurulacak olan yabancı memleketlerdeki fiat murakabe komiteleri sayesinde en elverişli şartlarla yapacaktık. Döviz kaçakçılığı, gene aynı komiteler sayesinde Önlenecek, bütün dövizlerimizi memleket ihtiyacı için harcayacaktık.

Sonu gelmeyen geçici darlıkların bunalttığı vatandaşlar derin bir nefes alsalar yeriydi. Sonra daha başka iktisadî ve ticarî meselelerde de bazı müjdeli haberler almak ümidini de bu vatandaşların alacak hesabına yazmak mümkündü. Nitekim Ekonomi ve Ticaret bakanı, "diğer iktisadi ve ticarî mevzular ve hükümetin takip etmekte olduğu kuvvetli ekonomik politikanın ana hatları ve prensiplerini İzmir Enternasyonal Fuarının açılış merasiminde yapacağı bir konuşmada efkârı umumiyeye açıklıyacağını" söylüyordu.

A. B. D.

Fiatlar yükseliyor

Amerikan çelik işçilerinin giriştikleri son grev hareketinin neticesinde işverenlerle beraber Amerikan ekonomisi de ağır kayıplara uğramıştır. Amerikalı ekonomisinin ilk kaybı çelik fabrikalarının bir ay kapalı kalışından doğmuştur., Bu bir ay içinde -istihsal edilmesi mümkün olduğu halde- istihsal edilemeyen çelik miktarı 8 milyon ton tahmin edilmektedir. Bunun pek tabiî bir neticesi olarak çelik stokları büyük ölçüde erimeğe yüz tutmuş, çelik kullanan bütün sanayi kolları bundan müteessir olmuştur. İkinci kayıp, yeniden çalışmaya başlayan fabrikaların uzunca bir müddet tam randımanla çalışmak imkânından mahrum kalmalarından doğuyordu. Bu sebeple önümüzdeki aylarda çelik istihsali normalin altında **bir** seviye göstermek zorundaydı.

Bunlar gerçekten büyük kayıplardı. Fakat iş bunlarla kalsa grev çok ucuz atlatılmış sayılabilirdi. Çünkü Amerikan **halkının** esas korkusu çelik fiatlarının artması, bütün fiatların da bu artışa **ayak** uydurması, yani enflasyon idi. Amerikada eski bir inanış vardı : Çelik fiatlarının artışı, enflâsyonun başlangıcı demekti.

Bu korkunun yersiz olmadığı daha grev sırasında bir kere daha anlaşılmıştı. Fabrikalar, çelik fiatlarını artırmağa hazırlandıklarını bildirmişlerdi. Nitekim son hafta içinde bu artış kendini göstermişdi ve. çelik müstahsillerinin en büyüğü olan United States Steel Corporation, fiatları ton başına 8.60 **dolar** artırdığını bildirdi. Öteki çelik şirketleri de aynı yola girmekte gecikmiyeceklerdi.

Bu fiat yükselmesi, Amerikan ekonomisinde bir müddettir hissedilen enflâsyoncu baskının artmasını şüphesiz hızlandıracaktır. Çünkü

KONTROLLARI

at ister istemez düşecektir. Her iki durum, yani "mal azlığı - para çokluğu" ve "mal çokluğu - para azlığı" tehlikeli alâmetler sayılır ve hasta iktisadı iyileştirecek tedbirler düşünülür. Eğer arz ile talep, yani satılacak mallarla satın alma gücü, biribirlerini karşılıyorlarsa iktisadî hayatta bir muvazene var denilir. O zaman fiatlar nisbeten kararlıdır.

Arz ve talebin birbirine uyması, fiat istikrarının bozulmaması için gerekli başlıca şartlardan birisi rekabet serbestisinin korunmasıdır. Rekabeti zorlayan sebebler - Meselâ bazı istihsal dallarında meydana çıkan tekeller - fiatlarda sun'i değişikliklere sebeb olabilirler.

İşte çeşitli sebeblerle fiatlarda büyük dalgalanmalar, düşükler, yükselişler görüldüğü iktisadî muvazenesizlik devirlerinde devletin daha çok başvurabileceği siyaset, bu fiat siyasetidir. Fiat siyasetinin gayesi Hatlarda nisbi bir istikrar sağlamak, rekabeti güçleştiren şartları değiştirmeğe çalışmak, bu arada tekellerle mücadele etmek ve bir de müstehliki veya müstahsili korumaktan ibarettir.

Bu gayelere ulaşmak için çeşitli çarelere başvurulabilir. Bunlardan bazıları Hatlara dolayısiyle tesir eder. Rekabet serbestisini korumağa çalışan tedbirler bunlardandır. Bazıları da Hatlara doğrudan doğruya tesir ederler ki bunlar da Millî Korunma Kanununun ruhunu teşkil eden tedbirlerdir. Hakikatem kanun, Hatlardaki şişkinliğin iktisadi sebeplerden çok ahlâki sebeplerden ileri geldiği gerekçesine dayandırılmış, bu sert hükümlerle iktisat ve ticaret hayatımıza ahlâkın hâkim kılınacağı ileri sürülmüştü.

Fiatlar üzerine doğrudan doğruya tesir etmek isteyen bir hükümetin kullanacağa fiat siyaseti tedbirleri başlıca üç grup etrafında toplanabilir. Birincisi kâr hadlerini tesbit etmektir, ikincisi narh koymaktır. Üçüncüsü de belli fiat üzerinden dağıtıma tâbi tutmaktır. Bugün bunların üçü de memleketimizde tatbik edilmektedir. Tatbik sahasının .genişliği bakımından en önemlisi birinci gruptaki tedbirlerdir. Bu çeşit tedbirlere yâni kâr hadlerinin teshirine fiatların boyuna yükseldiği enflâsyon devirlerinde başvurulur. Bu tedbir enflâsyonun sebebi olmak gereken aşırı talebe karşı değil, bazı asın kârlara karşı alınmaktadır. Fiatların yükselmesindeki sebebi arz ile talebin uyuşmamasında değil de bazı kimselerin daha fazla kazanma hırslarında görünce bu yola gidilmesi makûldür. Ancak kâr hadleri tesbiti tedbirinin olsun, narh ve dağıtım tedbirlerinin olsun başarılı olabilmeleri bazı bakımlardan çok güçtür. Hatta diyebiliriz ki esas derde derman bulmak, arz ile talebi ulaştırmak imkanları aranmazsa fiat siyasetinin tek başına faydalı olması imkânsızdır. Enflâsyoncu baskının uygun tedbirlerle hafifletilmesi mümkün olduğu kabul edilse dahi fiat siyasetinin iyi netice vermesi kâr hadlerine esas olacak maliyet unsurlarının az çok doğru olarak tesbitine ve narhdakl isabet derecesine bağlı olacaktır. Üstelik fiat konrollarını sağlayacak teşkilâtın da çok bilgili, çok dürüst kimseleri çalıştırarak azami derecede tesirli olması gerekecektir.

Başka tedbirlerle birlikte tatbik edilen iyi bir fiat konrol sisteminin faydalı olacağı - şüphesizdir. Fakat yukarda belirtilen şartlar gerçekleşmemişse bu siyaset memleket ekonomisine büyük zararlar verebilir, ticari ahlâk büsbütün bozulabilir. İstihsal sahasında duraklama, azalma görülebilir. Çünkü bir kısım müteşebbis ve sermayedarlar sermayelerini piyasadan çekebilirler veya daha fazla emniyetli gördükleri,fakat memleket ekonomisi için daha az faydalı iş sahalarına kaydırabilirler.-Zaten sermaye kıtlığından ve istihsal azlığından ötürü hasta olan bir iktisat düzeni içinde bu hal hiç de memnun edici olmayan neticeler verebilir. Meselâ işsiz sayısı artmağa başlar. Çalışman istenip de iş bulamayan işsizlerin sayısı ise bir iktisat düzeninin hasta veya sağlam olduğunu belli eden en şaşmaz ölçülerdendir.

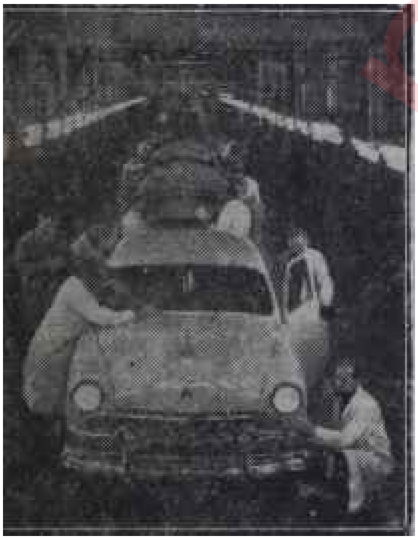
Fiat konrollarının faydalı olabilmesi, arz ile talep arasındaki muvazenesizliğin sebeplerini yok etmeğe çalışan diğer iktisadî tedbirlerin mevcudiyeti nisbetinde mümkündür.

çelik birçok istihlak maddesinin imâlinde kullanılan ham maddelerin en önemlisidir. Bu gibi istihlâk maddelerinin fiatları, ihtiva ettikleri çelik miktarı nisbetinde yükselecektir. Bir örnek olmak üzere otomobil fiatlarında beklenen yükselmeyi gösterebiliriz. Yapılan hesaplara göre bu artış ucuz arabalarda 10-40 lüks modellerde ise 200-300 dolar kadar olacaktır.

Amerikan ekonomisinin koruyucu meleği rekabet, mevcut olmasaydı umumî fiat endekslerinde çok daha Bert bir yükselme görülecekti. Fakat bugün bilhassa istihlâk maddeleri imalâtçıları arasında hüküm süren sıkı rekabet, umumî fiat artı--ının asgarî seviyede kalmasını sağlayacaktır.

Önümüzdeki yıllar içinde enflâsyoncu baskıyı artıracak başka bir unsur, işçilerin bir aylık greve son veren anlaşma ile elde ettikleri ek Belirlerdir. Gerçekten gerek ücretlerdeki artış, gerekse elde edilen yeni menfaatlar üç yıl içinde işçilere 1.300.000.000 dolar fazla ödeme yapılmasını gerektirecektir. Bu yeni satın alma gücünün talebi artacağı şüphesizdir. Eğer ayni nisbette bir istihsal artışı, daha doğrusu arzda bir artış olmazsa fiatların bir de bu talep artışı yüzünden yükselmesi tabiîdir.

Ücretlerinin arttırılmasını istemekle, bu neticeleri işçiler hazırlamışlardır. Halbuki enflâsyondan en **çok** zarar görecek olanlar gene işçilerdir. Çünkü iktisadî durumu' en zayıf olan sosyal sınıf işçi sınıfıdır. İktisat düzeni sarsıntıya uğradığı, meselâ bütün fiatların süratle yükselmeğe başladığı zamanlarda gelirlerini bu yükseliş ölçüsünde artırabilmek işçiler için hem çok güç, hem de bazan imkânsızdır. Bu bakımdan grev silâhını kullanırken İşçi sınıfı aşırı isteklerde bulunmaktan kaçınmalıdır. Yoksa kazdığı kuyuya ilk düşenin kendisi olması en kuvvetli bîr ihtimaldir.

Amerikalı otomobilleri

Çelik grevinin ilk kurbanları

K A D I N

Flört eden gençler

Cinsi arzu ile aşkı. ayırıyorlar mı?

Aile

Evliliğe hazırlık

Gençlik problemlerinden birisi ve en mühimi, muhakkak ki "cinsiyet"le alâkalıdır. Cinsi meseleler ve aşk çocukluk çağından çıkmak üzere olan her genci en çok alâkadar eden mevzudur. Bazen bu, çocuğun müstakbel hayatını tehdit edecek bir ehammiyet bile kazanabilir. Meselâ onun tahsiline ve yetişmesine engel olabilecek bir faaliyet sahası bulur veya aşırı bir baskı terbiyesi sisteminin kurbanı olarak şuur altına, tatmin edilememiş arzular şeklinde yerleşir ve bu sefer de çocuğun ruhi sahasında giderilmesi imkânsız boşluklar yaratabilir. Bu hususta, ailenin çocuğa karşı takib edeceği bir tutum, onu huzura kavuşturmak hususunda mühim bir rol oynıyabilecektir. Bunun için ilk yapılacak şey davaya cesaretle bakmaktır. Ailelerin de, gençler kadar cinsiyet ve aşkla ilgili mevzularda bilgi sahibi olmaları şarttır.

Cinsi arzu ve aşk

Normal gelişmesini yapan her genç, erkek olsun kız olsun, mütekabil cinse karşı bir arzu duyacaktır. Bu cinsî arzu, aşkın bir parçasıdır, ama, bütünü değildir. Kısacası cinsî arzunun bulunduğu her yerde aşk mevcut değildir. Fakat, aşkın bulunduğu her yerde cinsî arzu daima mevcuttur. İşte izdivaca hazırlanan her gencin bilmeye mecbur olduğu şey, cinsî arzu ile aşkı birbirinden ayırt etmektir.

Gençlerin bilmeye mecbur oldukları bir şey de cinai arzuyu kolaylıkla duyabilecekleridir. Meselâ güzel bir yaz akşamı, güzel bir müziğin akışına kendilerini terkederek dans eden iki genç tasavvur edelim. Bu gençlerin birbirlerine yaklaştıkça heyecan duymaları, elleri birbirine deydikçe ürpermeleri herzaman olabilecek tabiî bir hadisedir. Bu hisler onlara utanç vermemelidir. Bu hisler, onlarda büyük bir aşkın başladığı zehabını da uyandırmamalıdır. Bu hissi şuur **akına** atmaları, ondan korkup kaçmaları beyhudedir. Fakat **hisse** esir olmamak ta şarttır.

Cinsî arzuyu ve gençlik heyecanlarını tabiî hisler olarak kabul ettikten sonra, yapılacak şey onlardan kaçmak veya onların esiri olmak değil, onları kontrol edebilmektir. Çünkü aşkta - insanları saadete götüren bu en güzel histe - kalbin ve kafanın yanında vücudun da büyük bir hakkı vardır. Cinsiyet mevzuunda anlaşamıyan gençlerin devamlı ve mesut **bir** yuva kuramıyacakları muhakkaktır.

İki kutup

İnsanlar nedense daima ifrata kaçmasını severler. Bir zamanlar cinsiyet mevzularının söylenmesi ve yazılması bir suç sayılabilirdi. Zannedilirdi ki gençler arzularını inkâr ettikçe onlardan kurtulabilirler. Bütün tedbir hakikati saklamaktan ibaretti. Bu yanlış tedbirler, olsa olsa insanları gizliliğe, gayrimeşru münasebetlere şevketmiştir. Burada çok basit bir misal vermek kabildir ve bu

basit misal cinsî münasebet problemlerinin gizli tutulmasının ne derece mahzurlu olduğunu ifadeye kafidir.

Bir gneç kız düşünelim ki bir erkeğin kendisine heyecan ve arzu vereceğini tabii bir hadise olarak kabul edecek şekilde hazırlanmamıştır. Bu genç kızın ilk yaklaşmada, duyacağı ufak bir heyecanı gözönünde büyütmesi, büyük bir aşk başlangıcı sayarak kötü ve neticesiz bir maceraya atılması gayet-kolay değil midir?. Donjuan geçinen birçok erkekler, kadınların bu bilgisizliğinden ve saflığından istifade etmemişler midir?. Halbuki cinsî arzuyu gençliğin icabı olarak kabul eden bir genç kız, onu duyduğu zaman kalbinin ve kafasının, bu arzu ile mutabık olup olmadığını araştıracak, onu kontrol edecek ve yerine göre ya ondan uzaklaşacaktır, ya da onu erkekle kadın arasındaki vücut ve ruh anlaşmasının zemini olarak kabul edecektir.

Kutupların biri de cinsî arzuyu aşkın yegâne faktörü olarak kabul eden yeni bir zihniyettir. Bu zihniyete göre cinsî arzu, aşk demektir. Bu zihniyete kapılan birçok gençler kendilerini her an bedbaht hissetmeğe hazırlıyan gençlerdir. Cinsî arzularına derhal itaat ettikleri için bir maceradan bir maceraya sürüklenir ve bu arada edindikleri hayal kırıklığı ve ümitsizlik içinde hakiki büyük aşk ve mesut izdivaç fırsatlarım kaçılırlar.

İki kutuptan da kaçmak, hakikati ölçüde aramak lâzımdır. Aşk yalnız ideal şekline sokulmuş hissi bir anlaşma değildir. Aşk yalnız fizikî bir anlaşmadan ibaret te olamaz.

Bekâret bir hastalık değildir

Birçok gençler, büyük aşkı ve normal izdivaç hayatını beklerken cinsî münasebette bulunamamayı sıhhatlerine ve asabi sistemlerine zararlı olarak kabul ederler. Buda aşırı bir serbest aşk modasının icaplarındandır. Halbuki doktorlar kat'iyetle ifade etmektedirler ki, 'cinsî münasebet hiçbir sinir hastalığını tedavi etmemiştir ve şuur altına atılmamak şartıyla, bilerek ve istenerek kontrol edilen arzular hiçbir genci hasta etmemiş, bilâkis onu büyük bir aşka. mesut bir izdivaca hazırlamıştır. Cinsî arzuları kontrol ederek, 'onları besliyerek kalben ve kafaca anlaşabileceği kimseyi beklemek kadın olsun, erkek olsun her genci saadete götürmüştür.

Çok erken yaşlarda girişilen cinsî tecrübelere gelince bunların gençlere hayal sukutu ve bedbinlik ile beraber sinir bozuklukları ve bedbahtlık 'getirdiği çok vakidir.

Devekuşu misali

Son zamanlarda Pariste çok moda olan küçük bir fıkra Vardır. Bu fıkraya göre bir anne aile doktorlarına müracaat ederek: "Doktor, demiştir, kızım onaltı yaşına bastı. Acaba onunla cinsi meseleler üzerinde bir konuşma yapmak zamanı gelmiş midir?"

Kırmızı Kaplı Defter

Jale CANDAN

Hadise Anadoluda bir otelde cereyan ediyordu. Sabahın çok erken saatleri idi. Buna rağmen bir müşteri, yattığı odanın kapısının hızlı hızlı ve ısrarla vurulduğunu duydu. Müşteri derin uykusundan sıçrayarak uyanmıştı. Sağına döndü, soluna döndü, gürültüyü duymamazlıktan gelmek istedi. Fakat ses devam ediyordu. Çaresiz kalktı, gözlerini uyuşturarak:

— Kim o? diye seslendi. Ne istiyorsunuz?

— Lütfen efendim, kapıyı açar mısınız? Sizinle konuşmak istiyorum.

Müşteri bir hayli şaşırmıştı. Bu saatte beklediği hiçbir ziyaretçi yoktu.

— Affedersiniz, dedi. Fakat siz kimsiniz?.

Kapının ötesindeki adam zayıf bir sesle cevap verdi;

— Ben seçmenlerinizden Ali Rıza.

Uyanan adamın hayreti o zaman büsbütün arttı. Vakıa kendisi bulunduğu vilâyetin milletvekillerinden idi. Fakat Ali Rıza isminde bir tanıdığı yoktu. Buna rağmen kalktı, acele ile giyindi ve kapıyı açtı. Kibar ve vazifeşinas bir adamdı. Seçmenlerinin dertleri onu daima çok yakından alâkadar etmiş ve daima bunları yanında taşıdığı kırmızı kaplı bir deftere kaydederek fakib etmişti. Kapıyı açtı ve bekledi. Zayıf bir adam, küçük adımlarla odaya girmişti.. Milletvekili seçmenini iyice süzdü; fakat cidden onu hatırlıyamıyordu.

— Buyurun, dedi. Bir arzunuz mu yar?.

Karşılıklı oturdular. Seçmen de şimdi milletvekilini merekla süzüyordu.

— Hiç değişmemişsiniz, dedi.. tıpkı altı sene evvelki gibisiniz. Bizim kasabaya sık sık gelirdiniz Beni hatırlıyorsunuz değil mi? Hani o Çeşmeli meydanındaki meşhur nutkunuzu verirken sizi alkışlamıştım. Siz de bana bakıp gülümsemiştiniz, demiştiniz ki..

Milletvekili misafirine bir sigara verdi. Sonra:

— Evet, dedi. Sizi hatırlıyorum. Şimdi ne işle meşgulsünüz?.

Seçmen güldü, sigarasından bir nefes çekerek:

— Hep o dededen kalma küçük dükkânı tutuyorum dedi.. Hani Çeşmeli meydanının sağ köşesindeki mavi boyalı dükkân..

— Evet evet. dedi milletvekili, acaba bir derdiniz mi var?.

— Hamdolsun hayır.. İşim herzamanki gibi iyidir. Çocuklar da sıhhatlidir. Yalnız halledemediğim mühim bir mesele var, size danışmaya geldim. Bilirsiniz ben namuslu bir vatandaşım. O zaman da demiştiniz ki..

— Evet, dedi milletvekili şimdi mavi boyalı küçük dükkânınızı daha iyi hatırlıyorum.

— Dükkânıma haram girmemiştir efendim. Herkese hakkını verir, herkesten hakkımı alırım. Yalnız bilirsiniz bir merakım vardır. Hiçbir nutku kaçırmam. Kasabaya hangi partiden bir misafir gelirse gelsin gider muhakkak elini sıkar, hoş geldiniz derim, konuşurlarsa dinlerim. Çünkü dükkânda herzaman iş olmaz. Dinlersem daha iyi düşünürüm. Düşünürsem 'dertlerimi halleder, ferahlarım. Nutukları sevdiğim gibi kanunu da severim beyefendi.. Kanunlara harfi harfine hürmet etmek isterim. İşte müşkülüm de budur. Son çıkan kanunları okudum. Fakat beni, ya yanlış anladımsa diye bir korkudur kapladı.

' Milletvekili bir kere daha dikkatle seçmenine baktı. Onun samimi olduğu muhakkaktı. Terinden kalktı.. Kırmızı kaplı defterini aldı, not etmeye başladı.

Hikâye burada bitiyordu. Daha doğrusu bu uzunca bir hikâye olacaktı ama, muharriri henüz onu tamamlıyamamıştı. Her kelimenin üzerinde saatlerce duruyor, düşünüyor, yazıyor, tekrar Biliyordu,. Bu hikâye ise, dediğim gibi, biraz uzunca olacağa benziyordu. Yazılması belki iki, belki üç sene sürebilirdi ama, hikâye şu anda çoğumuzun hissiyatına çok yakından tercüman oluyordu. Hikâye şu anda çoğumuzun kafasındaki bir sualle başlıyordu ve çoğumuz muharrir gibi, iki üç sene beklemeden bu sualin cevabını almak istiyorduk.. Memlekette yeni çıkan son kanunlardan bazıları meselâ basın ve toplantı kanunları çok muhtelif şekillerde tefsir ediliyordu. Değil halk, hukukçular ve hattâ idare memurları dahi bu kanunları başka başka şekillerde anlıyâbiliyorlardı.. Tamamile demokratik prensipler dairesinde yaşamaya azmetmiş . bir milletin fertleri için kanunlara riayetkar olmak vazifelerin en başında gelirdi. Bunun için de herşeyden evvel vuzuhsuzluğu ortadan kaldırmak ve tefsirleri, bizim kanunlara hürmet azmimizle hürriyet ve demokrasi aşkımızı bağdaştıracak şekilde yapmak gerekiyordu.

İşte 1960 senesinin vaz tatilinde birçok seçmenler milletvekillerinden kırmızı kaplı defterlerine bu kaydı geçirmelerini rica ediyorlardı.

Doktor hayretle anneye bakmış ve gayet ciddi şu sözleri söylemiştir: "Fevkalâde bir fikir doğrusu! Onun sise öğretecek kim bilir ne çok şeyi vardır!".

Moda

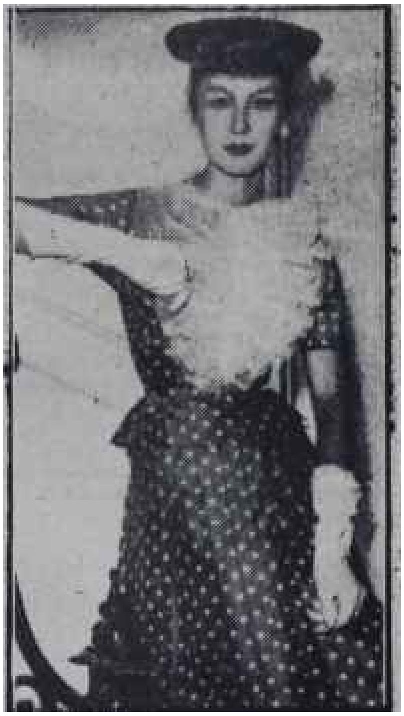
Sonbaharın ilk elbiseleri

Dünyanın her tarafında ve sayfiye yerlerinde tatil ve istirahat, yaz sporları ve eğlenceleri devam ederken modanın merkezi olan Paris, hummalı bir faaliyet ve çalışma devresine girmiş bulunuyor. Büyük terliler 1956 - 1957 kış modellerinin sırrını sıkı sıkı muhafaza etmeye çalışırken, Parisli hazırelbiseciler ilk yenikleri çoktan piyasaya sürmüş bulunuyorlar. Modanın esas hatlarını ancak ve ancak Parisli büyük terziler değiştirirler. Bu bütün dünyanın onlara verdiği bir imtiyazdır ve hazırelbiseciler de bu kaideye riayet ederek mevsim başı değişikliklerini moda hatları üzerinde değil, teferruat üzerinde yaparlar. Bu bakımdan Patiste ilk sonbahar kokusunu taşıyarak vitrinlere çıkan hazırelbiseler daha ziyade geçen mevsim modasının bir devamıdır. Daha doğrusu hazırelbiseciler geçen mevsimde kadınlar tarafından en çok beğenilen, en çok tutulan elbiseleri kendilerine model ittihaz ederek bunları daha cazip, daha kullanışlı, daha pratik şekilde hazırlamaya gayret etmişlerdir. Böylece henüz kadınlar plajlarda istirahat edip yanarken 65.000 işçi Pariste onlar için çalışmış ve tatil dönüşü onları vitrinlere cezbedecek yirmi milyon parça giyim eşyası hazırlamışlardır.

Yeni sonbahar modası

Beden darsa etek boldur

Bir hazır elbise

Prensiplere sadık

Hususiyetler

Genç ve cazip bir sonbahar modasında en çok nazarı dikkati celbeden hususiyetler şunlardır: Küçük elbiseler için hazırcılar daha ziyade jerse ve kadifeyi tercih etmişlerdir. Beden kısımları bele rahat bir bollukla oturmaktadır ve ekseri etekler geniştir.

Sokak kıyafetlerine gelince tayyör olsun, robmanto olsun, 3 parçalı takımlar olsun etekler herzaman düz ve dardır. Sabah kıyafetleri için hazırcıların ortaya attıkları en büyük yenilik, muazzam şekilde büyütülmüş klasik desenli kumaşlardır. Meselâ "Piedöpul"lar, kareli, ekoseli kumaşlar dev aynasında görüldüğü şekilde dokunmuştur.

Hazırcıların sonbahar modasına hâkim olan hattın yumuşak, supl ve kemerli bir hat olduğunu söylemek mümkündür.

Mühim bir prensip

Hazırcılar hernekadar modada esaslı değişiklikler ve ihtilâtlar yaratmıyorlarsa da sonbahar için bazı prensipler üzerinde mutabık kalarak çalıştıkları da aşikârdır. Meselâ bütün elbiseler esaslı iki prensip üzerine hazırlanmışlardır:

1) Beden vücuda yapışık olduğu taktirde etek geniş ve zengindir.

2) Beden yumuşak ve bol olduğu takdirde etek dümdüz ve dardır.

İşte bu iki prensip kadınları şapşallıktan ve şişman görünmekten kurtarmak için düşünülmüştür. Böylece kadın en ince ve cazip tarafını gösterirken daha kusurlu veya şişman tarafını bolluklar altında gizliyebilecektir.

Ayakkabıda inkilâp

Paris, modanın merkezidir ama bütün yenilikler, pratik ve hayatı kolaylaştıran buluşlar Amerikadan çıkar. Son zamanlarda Amerikada ayakkaıbıcılık bir inkilâba hazırlanmaktadır. Modayı ortaya atan sevimli artist Jennifer Jones olmuştur. Aynı ayakkabıyı, günün muhtelif saatlerine ve muhtelif fırsatlara göre muhtelif topuklarla giymek belki bu tanınmış sanatkâr için bir fanteziden ibarettir ama, buluş yakın zamanda birçok kadınları ekonomi bakımından ilgilendirecektir. Yıldız, güzel kırmızı süed bir ayakkabıyı kokteyle giderken irice ve zarif yaldızlı topuklarla giyinmiştir. Bir galada aynı ayakkabılar strass ile kamilen işlenmiş göz alıcı başka topuklarla görülmüştür. Öğleden sonra yıldız ayakkabılarını kendi renginde ve derisindeki topuklarla kullanmıştır. Dansa giderken gine ayni ayakkabılar ipince, sipsivri sarı madeni topukların üzerinde zıplamış, fakat ertesi gün yürüyüşte kalın ve rahat siyah deri topuklar üzerine oturarak nihayet dinlenmiştir. Bu değişik topuklu ayakkabıların mekanizması gayet basittir. Bir çocuk bile bu mekanizmayı derhal tatbik edebilir. Her topuk sağlam ve kavisli bir çelik dile sahiptir. Ayakkabının pençesindeki bir aralıktan içeriye sokulan bu "çelik dil" topukla gövdeyi emin bir surette birleştirmektedir. Ayni mekanizma topuk boyu farklarını da ayarlamayı mümkün kılmaktadır.

Değişebilen topuklar

İnkilâp

Amerika

Bir gazetecinin tatili

Artistler tatil gecelerinde ne yaparlar biliyor musunuz? Çoğu tiyatroya giderler. Ya şarkıcılar? Müzik dinlemeye.. Ressamlar tatilde resim yaparak dinlenirler. Peki, bir gazeteci acaba tatilini nasıl geçirir?. Bu sualin cevabı gayet basittir. Gazeteci tatilini de, ömrünü de hep başkaları için bakarak, başkaları için dinliyerek ve daima başkalarını düşünerek geçirir. Başkaları ise bu işten bazan memnun olurlar, bazan da keyifleri kaçar. Fakat bunun bir başka yolu yoktur. Çünkü gazeteci gördüğü her güzel ve her fena şeyi muhakkak başkalarına anlatmak ister.

İşte genç kadın gazeteci Anita Pereire'in derdi de budur. O 15 günlük bir tatil geçirmek üzere Amerikaya gitmiştir. Ama içindeki bu binlerce göz, bu binlerce kulak, bu binlerce ses ona rahat vermemiştir. Gördüğü güzel şeyleri, gördüğü tuhaf şeyleri okuyucularına bildirmeden yapamamıştır.

Psikoloji herşeye hâkimdir

Büyük şehirlere giden her yolcuyu ilk rahatsız eden his muhakkak ki yalnızlık hissidir. Binalar o derece büyük, sokaklar o kadar kalabalıktır ki insan kendisini bu topluluk içinde adeta kaybeder, kendisini bir "hiç" olarak belki ilk defa görür. New York'a ayak basar basmaz, işte bu yalnızlık hissiniz silinmek istenmiştir. Bunu derhal hissedersiniz. Pasaport muamelesi için sizinle meşgul olacak memur bir gişenin arkasında oturmamıştır. Sizi hususi surette bir odada kabul eder, elinizi sıkar, sıhhatinizle alâkadar olur ve size ayrılırken kırk yıllık bir dost gibi, canı gönülden, iyi bir tatil temenni eder. O derece ki en sade yolcu dahi bürodan ayrılırken kendisini mühimser.

New York'taki oteller de insanı hayal sukutuna uğratmazlar. Televizyon, hava tertibatı, buzlu su ve bas ucunuzda bir polis romanı sizi beklemektedir.

New York'a giderek bir bardak süt içmeden sokaklarda dolaşan pek az insan vardır.. İnsan gayriihtiyari bir eczaneye uğrar ve orada bir bardak süt içer. Eczanede neler satılır neler! Oyuncaklar, valizler, yalancı mücevherat ve hatta ilâç! Fakat eczanede de satılan mallardan Ziyade nazarı dikkati celbeden şey gine "psikoloji",nin ön plâna alınmasıdır. Garson size "Canım", "Şekerim" diye hitap ederse hiç şaşmamalısınız ve siz de ona doğrudan doğruya ismi ile hitap etmelisiniz: "Bana bir bardak süt verir misiniz Betty?" derseniz, Betty dişlerini göstererek gülecektir. Tabiî bütün garsonların adı Betty değildir ama, bütün garsonların isimleri gömleklerine işlenmiştir. Konuşmak lüzumunu duyduğumuz kimselerin küçük adlarını derhal öğrenmek, insana hoş ve samimi bir atmosfer yaratmak imkânını da vermektedir. Satıcı kızlar gibi kapıcılar da isimlerini ceplerinin üstüne işlemişlerdir. Taksi şoförü dahi otomobilin camında ismim taşır ve her kâtibenin mesasının üstünde muhakkak kartvizit durur.

Para ile ölçülmeyen bir kıymet

Washingtonda dolaşan seyyah, hayretle görür ki orada her şey para ile ölçülmektedir. Rehberler Beyaz Sarayı, Abraham Lincoln abidesini ve tamamile penceresiz müzeyi gezdirirken, herşeyden evvel, bütün bu kıymetli eserlerin Amerikalılara kaç milyon dolara mal olduğunu anlatırlar. Amerikalıların ifadesine göre "dünyanın en kıymetli" kitabı da gene Amerikada, küçük bir kilisede muhafaza edilmektedir. Bu eski bir Mısır papirüsü değildir. Bu, bütün Amerikan Cumhurbaşkanlarının imza attıkları bir kitaptır ve rehberlerin dolarlarla kıymetlendirmedikleri hemen hemen yegâne eserdir.

Hürriyet âbidesi

Dünyaya ışık saçıyor

Alışveriş

New York'un büyük mağazaları cidden gezilmeye değer. İnsan seyahatte gördüğü güzel şeyleri daima satın alıp memlekete getiremez ama, fikir almak ve bu fikirlerden istifade etmek daima serbesttir.

Hazırelbisecilik Amerika'da fevkalâde bir. şekilde inkişaf etmiştir. Şişman, zayıf, ince, uzun, kısa, genç ve yaşlı her kadın için her türlü elbise, çeşit çeşit mevcuttur. Her bütçe için de her çeşit elbise gene mevcuttur. Genç kız gardrobu, daha büyük genç kız gardrobu, ucuz elbiseler ve mağazaların zemin katında tenzilâtlı satışlar günün her saatinde, her yerde vardır. Genç kızlar için Amerikadan çalınabilecek binbir buluş vardır. Meselâ altın suyuna batırılmış ve montür yapılmış eski anahtarlar bugün Amerikalı genç kızın 1 numaralı süs eşyasıdır. Gene genç kızlar gece dansa giderken başlarına renk renk fiyonklarla fileler koyuyor ve böylece saçlarını topluyorlar. Klâsik gömleklerle süslü olmak istiyen genç kızlar incecik, payyetle işli kravatlar takıyorlar. Amerikada en çirkin şey şortlardır.. Amerikalı genç kızlar diz kapaklarına varan uzun şortlar giyiyorlar, üstelik ayaklarında, daima uzunca renkli spor çoraplar bulunduğu için manzara insana pek az cazip geliyor.

Hürriyet ve tartışma

Amerikada en çok hoşa giden ve kopye edilmeye en çok değecek şey gençlerin fikrî inkişafına verilen ehemmiyettir. Onların birçok kütüphaneleri, üniversiteleri ve mektep kulüpleri vardır. Bu topluluklarda her genç kendi arzularına göre bir meşgale bulabilir, Sporlar, sahne sanatı, edebiyat, el sanatları, münakaşa sanatı kulüplerde geniş bir inkişaf zemini bulmaktadır.

Gençlerin şahsiyet ve fikir sahibi olmaları Amerikan, zihniyetinin üzerinde en çok durduğu bir noktadır, çünkü Amerikanın istikbali gençlerin hür fikirlere sahip olmalarına bağlıdır. Zaten münakaşalı toplantılar mektep programlarında yer alır.. Amerikan hayatı herşeyden evvel hür fikirler ve tartışma zemini üzerine oturtulmuştur.. Her fert orada mühim addedilir ve memleketin idaresinde rol oynadığını her an his» seder, hissettirir.

Talebeler yazın çalışırlar

Hemen hemen bütün gençler tatilde çalışır ve para kazanırlar. Kimi satıcılık eder, kimi garsonluk, kimi fabrikalarda işçilik.. Bunun için teşkilâtlar kurulmuştur. Bu teşkilâtlar, yazın tatile' giden devamlı memurlar yerine yazın çalışabilen talebeleri yerleştirmektedirler.

Eksiklikler

New York güzeldir. Bu muhakkak ama, eksik tarafları da çoktur. Orada pek ağaç görülmez, sokaklarda çok çocuk arabası da yoktur, bisiklet ve güzel köpekler de pek azdır. Ufak tefek meşgalelere orada yer yoktur ve New York insana şu kelimeleri hatırlatır: Muazzam, gürültülü, dolar ve organizasyon..

M U S İ K İ

Opera

Başarılar zinciri

İki yıl öncesine kadar Leylâ Gencer'in İtalya'daki başarılarını memleket namına gurur duyarak öğrenenlerin tek bir endişesi vardı: Bu başarının İtalya (hudutlarına münhasır kalması ve sopranonun cihanşümul bir şöhret kurmakta gecikmesi..

Şimdi aynı şahıslar, Leylâ Gencer'in "güneşli memleket" ötesine de ismini ulaştırdığını öğrenip müsterih oluyorlar. Yugoslavya ve Almanya'deki temsillerinden sonra Leylâ Gencer şimdi Polonya'dan taze başarılarla -ve hakkında yazılan övücü tenkitleri ihtiva eden birçok gazete kupürüyle- Ankara'ya dönmüştür. Burada uzun müddet kalmayacaktır. Zira gelecek ayın 14'ünde, sabah saat 10'da, dünyanın öbür ucundaki opera binasında yapılacak provada hazır bulunması lâzım gelmektedir. Leylâ Gencer, bir opera sanatkârını dünya çapında şöhrete götüren merdivenin en mühim basamaklarından birine adım atmak üzeredir. Amerika'nın, Metropolitan'dan hemen sonra gelen San Francisco operasında, o prova gününden bir hafta sonra, Zandonai'nin "Francesca dâ Rimini" operasında başrolü teganni edecektir. Kendisine bu hususta yapılan teklifi ihtiva eden telgraftaki kelimelerin de anlattığı gibi "Amerika'da kazanılacak bir başarı, şöhretini hudutsuz derecede arttıracaktır".

İsyan arifesinde temsil

Leylâ Gencer, yaz mevsimi zarfında, Polonya'nın üç şehrinde temsil verdi: Varşova, Poznan ve Lodz. Poznan, "Polonya'nın harpten az zarar görmüş şehirlerindendi. Operası, memleketin en eski bir geleneğe sahip olan opera binasıydı. Gencer orada temsilini verdiği sıralarda bir taraftan bir fuar devam ediyor, diğer taraftan halk arasında Komünist rejime karşı bir isyan hareketi içten içe gelişiyordu.

Bir endüstri şehri olan Lodz'un operası ise yeni kurulmaktaydı. Verilen temsillerde, konservatuardan

Leylâ Gencer
Atlantiği aşan ses

yeni yetişen gençler rol alıyordu. Türk sopranosu, bu operada şarkı söyleyen ilk yabancı sanatkârdı. Leylâ Gencer orada, Varşova'da olduğu gibi, muazzam bir tezahüratla ağırlandı. Polonya'da verdiği dört temsilin -üç "Traviata" ve bir "Butterfly"- hepsinde Polonyalı sanatkârlar eserleri Lehce, Leylâ Gencer ise İtalyanca teganni ediyordu. Soprano, Polonyalı ses sanatkârlarının, orkestra şeflerinin, orkestraların, memleketteki umumî musiki anlayışının ve musikiye karşı duyulan sevginin, nihayet münekkitlerin derin bir takdirkârı olarak Polonyadan ayrıldı. "Zycie Warszawy" gazetesinin musiki münekkidi, Traviata temsilinden sonra şunları yazmıştı: "Leylâ Gencer, müzikal cümlelemeye olan hakimiyetini zengin, vüsatti bir sesle ve tiyatro mizacıyla birleştiriyor; istisnaî bir Violetta yaratıyor... Varşova halkı sadece her arya, her düet, her sahne ve her perde sonunda değil, temsil bittiğinde de Türk sanatkârını çılgınca bir tezahüratla ağırladı". Bir başka münekkit de Türk sopranosundan "Doğunun mücevheri" diye bahsetti.

İmparatorun aradığı

Leylâ Gencer'in müteakip işi, Milano'daydı. Bu bir opera temsili değ ildi. Belki daha da müliim bir ' işti. New York Metropolitan operasının müdürü Rudolf Bing'le tanışacaktı. Bu opera imparatoru, Leylâ. Gencer'in şöhretini duymuş, onunla görüşmek, kendisini gelecek mevsim dünyanın en büyük operasına angaje etme tasavvuruyla dinlemek istemişti. Üç ay öncesinden tesbit edilmiş bir randevuya uyarak, 11 Haziran akşamı saat 5.30'da Milano Konservatuarı binasında Türkiye'nin en şöhretli sopranosuyla dünyanın en şöhretli opera müdürü buluştular. Bing, Metropolitan için bir Butterfly aramaktaydı. Gencer'i dinledikten sonra; aradığım bulduğundan emindi. Hatta, Metropolitan'ın önümüzdeki mevsim için hazırlanmış repertuarında bir değişiklik yapmayı, Butterfiy'i ilâve etmeyi bile düşündü. Ama bu tasavvurun gerçekleşmesi, kuvvetli bir ihtimal sayılmamalıydı. Ne de olsa Metropolitan, Türkiye'nin Devlet Operası değildi, Oradaki usul, repertuarı bir yıl önceden tesbit ve ilân etmek, sonra da bir daha değiştirmemekti. Maamafih Bing, 1957 - 58 mevsimi listesine, Metropolitan'da uzun zamandır oynanmayan Butterfly'ı koymayı ve başrolü Leylâ Gencer'e vermeyi aklına koymuştu. Böylece bir Türk sanatkârı ilk defa olarak Metropolitan sahnesine çıkacaktı.

Bing'le görüşmelin müsbet neticesi, sopranonun San Francisco operası tarafından angaje edilmesini kolaylaştırdı. Leylâ Gencer daha önce de San Francisco'dan teklif almış, fakat ödenecek ücreti az bulduğu (hafta da 450 dolar) için kabul etmekte tereddüt göstermişti. Türkiye'ye döndüğünde, Devlet Tiyatrosu'na Amerikalı bir artist ajanı tarafından gönderilmiş telgrafı buldu. Telgrafta şöyle deniyordu: "Leylâ Gencer'i San Francisco Operasında en az üç Francesca temsili vermeğe ikna ederseniz çok müteşekkir kalırız".

Bu telgraftan az bir müddet sonra New York Times gazetesi, Türk sopranosu Leylâ Gencer'in San Francisco Operasında Eylül ayında verilecek "Francesca da Rimini" temsilinde başrolü oynayacağım bildiriyordu. Tiyatro, ajana müsbet cevap vermiş, Millî Eğitim Bakanlığı sanatkârın iznini çıkarmıştı.

Unutulmuş opera

Francesca da Rimini, 1944 yılında ölen İtalyan bestekârı Riccardo Zandonai'nin operaları arasında en tanınmışıydı. Buna rağmen ismi çok duyulmuş bir opera değildi. Amerika'da ilk olarak 1916 yılında Metropolitan'da oynanmıştı. Verilen malûmata göre o zamandanberi de bir daha temsil edilmemişti. San Fran-

Benesch'in dans kaydetme usulünden bir örnek
Kargacık burgacık

cisco Operası eseri ilk defa olarak sahneye koyacaktı, Zaten bu sıralarda bası Avrupa operalarında da bu eseri canlandırma temayülü vardı.

Leylâ Gencer'in Amerika başlangıcım tanınmamış bir eserle yapması, dikkat çekme bakımından bilhassa müsait bir zemin hazırlıyordu. Eser rağbet görür de daha sık temsil edilmeğe başlanır ve repertuarın mutad operaları arasına girerse, Leyla Gencer de rolünde tam bir başarı gösterirse, sanatkârın "unutulmaz bir Francesca" olarak opera tarihine geçmesi bile mümkün olacaktır. Leylâ Gencer, San Francisco'da bir de repertuar operası oynayacaktır: muhtemel olarak "La Traviata"...

Sanatkârın önümüzdeki mevsim için diğer angajmanlarının en mühimi, Milano'nun La Scala operasında vereceği temsillerdir.

Ya, Ankara Devlet Operası'nda kendisini ne zaman, hangi eserde dinleyeceğiz? Leyla Gencer "Yeni programı daha görmedim; bilmiyorum" diyor. Nitekim, yeni mevsimin açılmasına bir ay kadar bir zaman kaldığı halde, operanın programını henüz kimse bilmemektedir.

Bale

Yeni bir yazı usulü

Asırlar boyunca, bale yazma sanatının gelişmesine engel olan şey, dans hareketlerini kaydetmenin, musiki notalama gibi kolay ve kesin bir usulü olmayışıydı. Şimdiye kadar birçok kayıt sistemi icat edilmişti. Fakat dansedenlerin vücut hareketlerini zamanın tek ve mekânın üç buutu içinde kaydetme, halledilmez bir güçlük arzediyordu. Bir sistem basit olduğunda, kesinlikten mahrumdu ve eksikti; kesinlik ve tamamlık istendiğinde hem yazması hem de okuması o derece güç bir yazı elde ediliyordu ki hem koreograflar, hem de dansçılar ümitsizliğe düşüyorlardı.

XX. asırda modern dansın gelişmesi, Rudolf von Laban adlı bir Alman tarafından icat edilmiş bir sistemin doğmasına yol açtı. Laban, hareketleri istikamet -ileri, sol, sağ, vs. ve seviye -aşağı, orta, yukarı- bakımından tasnif etmekteydi. Sembollerini de, vücudun muhtelif kısımlarını bu tasnif dahilinde hareket eder şekilde tesbit etmişti ve şakulî bir porte üzerine yazıyordu. Daha sonra muhtelif memleketlerde birçok dansçı ve dans öğretmeni, Laban sistemine dayanarak çeşitli dans notalama sistemleri kurdular. İngiltere'de Laban sistemi üç ayrı şekilde kullanılmaktaydı. Amerika'da bu bakımdan daha fazla birlik vardı; Laban sistemini doğrudan doğruya baleye tatbik için birçok çalışmalar yapılmış ve George Balanchine, Labanotasyon mütehassıslarına, balelerinden bazılarını bu sisteme göre yeniden kaydetme hususunda siparişler vermişti.

Diğer bir sistem de Joan ve Rudolf Bfenesch tarafından geliştirilmişti. Dokuz yıl kadar önce, operet teşekküllerinde solo dansçı ve koregraf olarak çalışan Joan Benesch, eserlerini basit ve kesin bir şekilde

Benjamin Britten
Notaları karalanacak

kaydetme ihtiyacını duymuş, bir ressam ve musikişinas olan Rudolf Benesoh'le beraber yeni bir yazı sistemi üstünde çalışmaya başlamıştı. Üç yıl sonra Joan Benesch, Sadler's Wells trupuna katıldı. Orada Benesch'ler,, sistemlerini deneme ve tatbik imkânım buldular. Kolaylık için, kayıtlarını, bildiğimiz beş çizgili musiki portesi üzerine yapıyorlar ve danstaki hareketleri musikinin ritmlerine, vurgularına, nüanslarına uydurarak, doğrudan doğruya notaların altına yazıyorlardı. Yazı tarzları şu esasa dayanıyordu: Bir dansçıyı portenin tam üstünde arkadan görünmek üzere tasavvur ediyorlar ve vücudun mühim kısımlarının - eller, dirsekler, ayaklar, dizler, baş, vs. - bu durumda tam görünüşlerini kesin olarak çiziyorlardı. Böylece dansçının duruşunu üç boyut içinde kolaylıkla kaydetmek ve okumak mümkün oluyordu. Bu usulü geliştirerek hareket hatlarını da kaydetmeğe başladılar. Nihayette dansçıların tek veya grup halinde hareketlerini, dolaşışlarını, istikametlerini herbir dansçının muayyen bir anda sahnedeki mevkiini gösteren "partisyonlar" meydana getirdiler.

Geçen hafta Sadler's Wells balesi gelecek ay zarfında Covent Garden'de temsil edilecek "Pagodalar Prensi" adlı yeni bir balenin provalarını, yapmaktaydı. Bu eser, XX. asırda İngiltere'de sahneye konan, üç perdelik ve bütün bir temsili iğgal edej cek ilk yeni baleydi. Fakat önem: bundan ibaret kalmıyordu. "Pagodalar Prensi" nin John Cranko tarafından hazırlanmış koregrafisi, baştan aşağı Joan Benesch tarafından, bu yeni sisteme uyarak, "notaya alın mıştı". Eserin musikisi, Benjamir Britten tarafından yazılmıştı. Britten, doğu seyahatinden döndüğünden beri bu eser üzerinde çalışıyordu Musikisini meydana çıktıkça, kısım kısım koregraf Cranko'ya gönderiyor, oda Joan Benesoh'in yardımıyla koregrafisini kaydediyordu. Böylece yeni bir dans kaydetme sistemi, ilk defa sahneye, konacak büyük bir ba le vasıtasiyle resmen kullanılmış o luyordu.

Z A B I T A

Fransa

Adalet yanıldı mı?

Geçen haftanın başında Pariste Adalet Bakanı Fronçois Mitterrand'ın özel kaleminde bakan tarafından kabul edilmeyi bekleyenler arasında bir de avukat vardı. Gamille Gay adındaki bu çocuk yüzlü genç avukatın koltuğunun altında oldukça hacimli bir dosya nazarı dikkati celbediyordu. Bakanın kendisini kabul edeceği bildirildiği vakit, avukat onun yanına bu dosya ile girdi ve evrakı bakanın masasının üzerine koydu. Avukat Camille Gay, Adalet bakanı François Mitterrand'dan on sene önce müebbet hapse mahkûm edilen Paule Guillou'nun davasına tekrar bakılmasına müsaade etmesini istiyordu ve masanın üstündeki dosyada tam on yıldan beri "Masumum!" diye feryad eden bir genç kadının evrakı bulunuyordu.

Bakan, avukatın izahatını dikkatle dinledi. Fakat cevap vermedi. Zira kanun bakana bu gibi talepleri cevaplandırmak için iki ay müddet tanıyordu. Önümüzdeki iki ay içinde bakan hadiseyi gözden geçirecekti. "Evet" derse davaya tekrar bakılacaktı; "Hayır" dediği takdirde Paule Guillou'nun feryatları daha uzun zaman hapishane duvarlarını boşu boşuna çınlatacaktı.

Karar günü

22 kasım 1946'da Bordeaux Adalet Sarayının Ağır Ceza Mahkemesi salonundaki sanık sandalyesinde korku içinde kıvrandığı her halinden belli olan bir genç kadın' oturuyordu. Bu Paule Guillou idi ve cinayetle itham ediliyordu. O günkü celsede karar okunacaktı. Hakim, müebbet hapse mahkûm edildiğini bildirir bildirmez Paule Guillou yerinden fırladı ve feryat etmeye başladı: "Masumum, yemin ederim ki masumum" diye haykırıyordu. O kadar şiddetle Heri atılıyordu ki üç jandarma onu zaptetmekte güçlük çekiyorlardı. Mahkeme salonunun kubbesi Paule Guillou'nun çığlıklarıyla çınlıyordu. Dinleyici sıraların dolduran insanların en taş yüreklileri bile manzaraya tahammül edemiyerek dışarıya kaçıyorlardı. Fakat neya yararak ki.. Adalet hükmünü vermiş şeriat parmağı kesmişti: Paule Guillou, aşığı genç Dr. Jean Ferlut'yu ve annesini arsenikle zehirlemekle itham edilmiş ve suç sabit görülmüştü. Kamunun bu suç için tayin ettiği ceza müebbet hapisti. Paule Guillou lâyığını bulmuştu. Fakat o gün Bordeaux Ağır Cezasında hazır bulunan hakimler ve dinleyiciler genç kadının fery adındaki samimiyeti, suçu reddedişindeki şiddeti, dağınık saçlarını ve yaşlı gözlerini uzun zaman unutamadılar.

Bilirkişi yanılmaz mı?

Avukat Camille Gay diyordu ki: "Paule Guilloi hak etmediği bir cezaya çarptırılmış bulunuyor. Bu davaya tekrar bakılmasını icap ettiren unsurlara sahip bulunuyorum. Bordeaux'daki duruşma sırasında bilirkişi Prof. Vitte, Jean Ferlut'nün karaciğerinde ve böbreklerinde 45 mgr. arsenik bulunduğunu ifade etmişti. Bütün itham bu ifadeye dayanıyordu. Fakat adli tabib Dr. Lande'ın verdiği otopsi raporunda Jean Ferlut'nün cesedinde karaciğerin ve böbreklerin çıkarıldığı hakkında en ufak bir kayda tesadüf edilmemektedir. Bu bir.. Bundan başka Prof: Vitte'in ifadesinden başka en ufak bir ip ucuna sahip olmıyan mahkemenin, bir an için olsun hataya düşüp düşmediğini araştırması icap ederdi. Bilirkişi yanılmış olamaz mıydı? Elbette olabilirdi. Nitekim Marie Besnart davası, bilirkişilerin ne feci surette yanılabileceklerini ortaya koymuş bulunmaktadır. Bordeaux mahkemesinin kararında cinayetin sebebi aydınlatılmış değildir. Paule Guillou, Jean Ferlut'yu' ve annesini niçin Öldürdü? Bu sualin cevaplandırılmış olması iktiza etmez miydi? Bu iki..".

Zevk için, cinayet

Hakikaten hadise insanda bir adli hata karsısında bulunulduğu kanaatını uyandırıyordu. Zira Paule Guillou'nun Dr. Jean Ferlut'yu ve annesini öldürmesini icab etiren bir sebep mevcut değildi.

Paule, ikiz kardeşi Armande ile birlikte Vendays'de eczacılık yapan ihtiyar Ferlut'nün yanında çalışıyordu. Paule evliydi. Fakat kocası harpte esir düşmüştü ve henüz dönmemişti. Eczacının oğlu Dr. Jean Ferlut, Paule'e delicesine aşık olmuştu. Genç kadın patronunun oğluna alâkasız kalmamıştı. Dr. Jean ile Paule arasındaki münasebetlerde alev bacayı sarmıştı. Paule, genç Ferlut'den gebe kalmıştı. Annesi Dr. Jean Ferlut'yu başka, bir kızla evlendirmek istiyordu. Fakat delikanlı her defasında Paule'e olan sevgisini ileri sürerek böyle bir şeye yanaşmıyordu. 1945 yılının eylülünde Madam Ferlut bir gün pazardan mantar alır. O gece mantar yiyen ana oğul zehirlenirler. İkisi de acele olark Bordeaux hastahanesine nakledilirler. Anne. bütün ihtimama rağmen kurtulamaz, Ölür. Oğul vartayı atlatır ve tekrar Vendeys'e döner. Paule, sevgilisinin başı ucundan ayrılmaz, onun tedavisiyle uğraşır. Dr. Jean Ferlut, sevgilisinin ihtimamı sayesinde iyileşmeye yüz tutar. Fakat annesinin ölümünden iki ay sonra, hiç beklenmiyen bir sırada, o da birden bire ölür. Küçük kasaba dedikoduyla çalkalanmaya başlar. Herkes iki kız kardeşten şüphelenmektedir. Polis Paule ve Armande'ı tevkif eder. Karakolda bir isticvap sahnesi başlar. Yedi aylık gebe olan Paule, ayakta, aç ve susuz tam 36 saat devam eden bir sorgudan sonra nihayet itiraf eder. Hapishaneye sevkedilir. Orada kendisini karşılayan rahibelere ilk sözü şu olur: "İşlemediğim bir cinayeti itiraf ettim. Jean'ı ve annesini hen öldürmedim" der. Polis, Armande'ı da aynı muameleye tabi tutmuştur. O da uzun isticvaptan sonra cinayetin kendisi tarafından işlendiğini itiraf etmiştir. Fakat bir cinayet için iki suçluyu lüzumundan fazla bulan polis, Armande'ı salıvermiştir.

Paule hapishaneye ayak basar basmaz itiraflarını inkâr etmeye başlamıştır. Bu cinayeti niçin işliyecektir? Niçin elini kana bulayacaktır? Nitekim savcı da iddianamesinde bu hususa temas etmiştir. Paule Guillou niçin hem anayı hem oğlu öldürmüştür? Doktor, Paule'ü delicesine sevmektedir - bunda kimsenin şüphesi yok -, bunun için Paule'ün onu öldürmesi sebepten mahrum kalıyor. Bu takdirde annenin öldürülmesi normaldir. Zira anne izdivaca mani olmak istemektedir. Paule'ün doktordan bıktığı, nefret ettiği düşünülürse onu kurtulmak için öldürdüğü kabul edilebilir. Bu takdirde de annenin öldürülmesini anlamak güçleşiyor. Fakat Bordeaux'lu jüri azaları cinayet için sudan da olsa bir sebep buldular: Paule Guillou bu cinayeti zevk için işlemişti. Öldürmek için öldürmüştü..

Halbuki oğlunun acısına dayanamıyarak onu toprağa verdikten 7 gün sonra ölen eczacı Ferlut can çekişirken, ne tahkikat sırasında ne de duruşmalarda nazarı itibara alınmâyan çok mühim bir söz sarf etmişti. İhtiyar Ferlut demişti ki; "Paule'ü itham ediyorlar. O suçsuzdur. Kanaatıma göre bir adli hata hazırlanıyor".

Bunlar peygamberane sözlerdi. İhtiyarın bir bildiği mi vardı? O acaba hakikata tam manasıyla vakıf mıydı? Ecel ihtiyar eczacıya bütün bildiklerini söyleme fırsatını bırakmamış mıydı?

Eczahanesi büyük bir intizamsızlık içindeydi. Bilhassa zehirlerin bulunduğu dolap karmakarışıktı. İhtiyar eczacı bir gün dolaptan "Solucamphre" almak istedi. Fakat onun yerine eline "novocaine" geçti. İlâçlar yerlerinde değildi ve belki de hadisenin anahtarı buradaydı. İhtiyar adam zehirlenen karısına ve oğluna bir panzehir vermek istemiş olabilirdi. Telâş ve heyecanla yanlış bir ilâç alarak karısına ve oğluna zerketmış bulunabilirdi.

Ama Bordeaux mahkemesinin Jürisi, harp esiri kocasını aldatan Paule Guillou'yu hoş görmüyordu ve onun bir "zehirci" olduğuna inanıyordu. Onun için ihtiyar Ferlut'nün sözlerine itibar etmedi ve genç kadım mahkûm etti. Simdi, Adalet Bakanı eğer "Evet" derse hadiseyi örten küller tekrar eşelenecek ve bir masumiyetin delilleri hakimlerin önüne getirilecektir.

İstanbul

"Aşk, sen nelere kadirsin!"

Geçen hafta, cumartesi gecesi Teşvikiyedeki Ihlamur yolu caddesinden geçenlerden hiç biri ertesi gün 16 numaralı evin semin katında kanlı bir kıskançlık vak'asının cereyan edeceğinden haberdar bulunmuyorlardı. Halbuki, biraz mütecessia olsalar ve 16 numaralı evin zemin katının caddeye bakan pencerelerine kulaklarını yaklaştırsalardı, içerdeki münakaşadan, yaklaşmakta olan uğursuz bir hâdisenin kokusunu almamalarına imkân yoktu. Bu evde 29 yaşında, esmer, uzun boylu, siyah dalgalı saçlı, yakışıklı bir genç olan Zeki Özer ile 27 yaşındaki genç karısı Şükran Özer oturuyordu. Bu çiftin mesut olmaması için görünür hiç bir sebep yoktu. Yedi sene evvel sevişerek evlenmişler ve saadetlerini

Zeki ve Şükran Özer evliliklerinin ilk yıllarında

Kim derdi ki...

halen 4,5 yaşında bulunan kızları Dilara, ile süslemişlerdi.

Zeki Özer, yedek subay olarak Hadımköyde askerlik vazifesini yapıyordu ve genç karısıyla altı aydan beri dargın bulunuyordu. Karısı tarafından aleyhine bir boşanma dâvasının açılması, esasen biraz asabi mizaçlı olan genç yedek subayı son derece üzüyordu. Bundan 11 yıl önce memleketi olan Erzurumda lise tahsilini tamamlamış ve yüksek tahsil yapmak için İstanbula gelmişti. Ailesi zengindi ve Zeki Özer bir taraftan İktisat Fakültesine devam ederken diğer taraftan da İstanbulda bulunmanın zevkini çıkarıyor, gezip eğleniyordu. İşte şükranla tanışması bu sıralara raslamıştı. Zeki, cidden güzel bir kız olan Şükrana aşkla bağlanmıştı. Şükran da bu yakışıklı ve üstelik zengin genci seviyordu. Münasebetleri kısa zamanda gelişmiş ve iki genç evlenmeye karar vermişlerdi. Şükranın ailesi bu' evliliği gayet iyi karşılamıştı. Zakat, Zeki'nin ailesi tahsilini de yarım bırakan oğullarının kendi başına bu çeşit maceralara girişmesini hiç te hoş karşılamıyorlardı ve Şükranla evlenmesine asla razı olmadıklarını ısrarla belirtiyorlardı. Fakat aşk, gene ferman dinlememişti. Seki, ailesinin mümanaatına rağmen Şükranla evlenmişti. Zeki celepliğe başlamıştı ve oldukça iyi kazanıyordu. Ailesi çocuğu olduktan sonra onu affetmişti. Evliler son derece mesut bir hayat geçiliyorlardı. Ama geçen sene vaziyet birdenbire değişmişti. Zekinin işlerinin bozulması. Şükranda bir lüks merakının başlaması hep bu zamana raslamıştı. Karısının kendisine olan alâkasının gittikçe tavsadığını gören genç adam, kıskançlık nöbetlerine kapılmıştı. Karısından şüphe ediyor, her vesileyle kavga çıkarıyordu. Küçük, ailede ne rahat kalmıştı, ne de huzur.. Zeki Özerin askerlik vazifesini ifaya çağırılması işleri büsbütün karıştırmıştı., Evden uzak bulunmak, genç adamın içini kaplayan şüphelere daha da kuvvet vermiş ve hayatı çekilmez hale getirmişti. Bu arada karısının çantasında ve cebinde şüpheli telefon numaraları görmek, adreslere tesadüf etmek Zeki Özerde tahminlerinin doğru olduğu kanaatını uyandırmıştı. Şükran Özer de kocasının bitmek tükenmek bilmeyen bu kıskançlık kavgalarından usanmıştı. Gençti, güzeldi, yaşamak onun da hakkıydı. Etrafındakilerin hayatına gıbta ile bakmaya başlamıştı. Kocasına olan sevgisi, şimdi yerini korkuya ve belki de ihanete bırakmıştı. Her şey 7 senelik bir rabıtanın, ortadaki bir çocuğa rağmen kopmak üzere olduğunu gösteriyordu. Nitekim ilk, adım da atılımı, Şükran kocası aleyhine boşanma dâvası açmıştı. Zeki bu sırada şiddetli bir kavgadan sonra karısını yüzüstü bırakıp evden çıkıp gitmiş bulunuyordu. Aşk, yerini nefrete bırakmıştı. Zeki, karısı ile yüzyüze gelmemek için duruşmaya bile gitmiyordu. Fakat çocuğunu çok özlemişti. Onun için hâdiseden bir hafta önce Şükrana haber yollayarak çocuğu görmek istediğini bildirmişti. Randevuya çocuk yerine Şükran gelmişti. Eski karısını birden bire görmek Zekiyi çok şaşırtmıştı. Dargın evliler evvela bir pastahaneye gidip oturmuşlar, sonra da Şükranın ısrarıyla evlerine gelmişlerdi. Aradaki bulutlar sanki dağılmaya yüz tutmuştu. O hafta sabık âşıklar eski günleri hatırlatan bir hafta sonu geçirmişler ve pazar akşamı genç yedek subay Hadımköydeki vazifesine dönmüştü.

Kader hükmünü yürütüyor

O hafta genç yedek subay için adeta geçmek bitmemişti. Bütün hafta bir tek gece bile rahat uyuyamamıştı. İçinde, karısıyla geçirdiği mesut günlerin hâtırasıyla rahat ve huzur tüketen şüpheler daimi bir mücadele halindeydiler. Kâh Şükranla geçirdiği iyi günler gözünün önünde canlanıyor ve yüzünü mesut bir tebessüm kaplıyordu; kâh belki de şu anda kafisinin kendisim aldatmakta olduğu şüphesi benliğini kaplıyor, onu acı içinde kıvrandırıyordu.

Nihayet cumartesi geldi ve Zeki kendini Teşvikiyedeki evinde buldu. Karısı evde yoktu. Civardaki baldızından karısının annesiyle birlikte Yalovaya gittiğim öğrendi. Halbuki daha bir hafta önce karısı ona bu tasavvurdan bahsetmiş ve kendisi rıza göstermemişti. Bunun üzerine "Peki, madem ki sen istemiyorsun, gitmem" diyen karısı iste her şeye rağmen gene Yalovaya gitmişti. Şükran eve geç vakit geldi. Zeki hiddetle münakaşaya girişti. Fakat Şükran yorgunluğundan bahsederek hemen yattı. Sabah kavga tekrar kızıştı. Zeki adeta ne yaptığını bilmiyordu, eline geçen bir havan eliyle karısının yüzüne vuruyor, vuruyor, vuruyordu. Şükranın kanlar içinde, hareketsiz yatması bile onu teskin etmemişti. Bıçağını çıkarıp bir daha, bir daha vurdu.

Şükranı, Ihlamur yolu caddesinde» ki evin zemin katında cansız olarak yere seren Zeki, manzaraya daha fazla tahammül edemeyerek çıkıp gitmişti. Küçük Dilâranın feryadı üzerine eve giren komşular hazin manzarayı görmüşler ve hâdiseyi polise haber vermişlerdi. Zeki Özer çabucak yakalanmıştı. Tahkikat Şükranın bir kıskançlık vehmine mi kurban gittiğini, yoksa ihanetini kanıyla mı ödediğini ortaya çıkaracaktı. Bir daha ortaya çıkmayacak olan 7 sene önceki küçük, mesut aileydi» i

İşçiler

Bu hafta salı günü, genç yaşına rağmen kıvırcık saçları kırlaşmış, esmer, kısa boylu bir milletvekili B.M.M. başkanlığına bir soru önergesi tevdi ediyordu. Bu milletvekili Sabahattin Çıracıoğlu (Hür. P. - Bursa) idi ve Çalışma Bakam ile Ekonomi ve Ticaret Bakanından suallerine yazılı olarak cevap vermelerini istiyordu. Önerge şuydu :

"Son aylar zarfında muhtelif bölgelerdeki sanayi sektöründe çalışan işçilerin işlerine ham madde yokluğu sebebile son verilip bir çok iş yerlerinde işçi kadrolarının tensikata tabi tutulduğu müşahade olunmuştur.

1 — Sanayi sektöründe çalışan işçilerin işlerine nihayet verilmesinde iktisadî sebepler mevcut mudur? Mevcutsa nelerden ibarettir?

2 — Her iki Bakanlıkça bu sebepler tetkik edilip sanayi sektörünün resmisinde, hususisinde ve hangi iş kollarında ne gibi sebep ve âmillerle işsizliğin doğmakta bulunduğuna ve muhtelif iş kolları veya bölgeler bakımından işsiz kalmış işçinin adedinin neye baliğ olduğuna dair tesbitler yapılmış mıdır?

3 — İşsizlik gibi işçinin tekrar işe girinceye kadar gelirinin inkital ve cemiyetin müstahsil kaynaklarının israfı ve ziyan karşısında Hükümet iktisadî tedbirleri yanında sosyal politikanın himaye tedbirlerinden- olarak işsizlik sigortasının ihdasını düşünmekte midir?

4 — Bu hususta Çalışma Vekâletinin çalışmaları var mıdır? Varsa, bu çalışmalara hangi tarihten ve ne suretle başlanmış, çalışma ve hazırlık safhasında işsizlik sigortasının sosyal ve ekonomik şartları incelenmiş midir?

5 — Bütün bu hazırlıkların bitmiş olduğuna veya bitmediğine göre işsizlik sigortası takriben ne kadar zaman sonra ihdas edilip tatbik mevkiine konacaktır?"

Sabahattin Çıracıoğlu
İkaz

Sabahattin Çıracıoğlu'nun son günlerde bilhassa mensucat ve kauçuk sanayiinde başgösteren işsizlik tehlikesini göz önüne alarak hükümetten izahat istediği anlaşılıyordu. Hadise hakikaten hususi sanayi sektörü ve işçiler bakımından endişe uyandırıcıydı. İstanbulda halen 6000 kadar mensucat işçisinin işlerine son verilmiş bulunduğu sendikaları' tarafından açıklanmıştı. Hattâ Tekstil Federasyonu Başkam idare heyetinden iki arkadaşıyla beraber geçen pazartesi günü Ankaraya gelmiş ve Çalışma Bakanı ile Ekonomi ve Ticaret Bakanına durumlarım aksettirmişlerdir. Türkiş Genel Sekreteri İsmail İnan'in da hazır bulunduğu bu konuşmalarda bakanlar, işsizliğe saik olan amillerin ortadan kaldırılacağını ve tedbirler ittihaz olunacağını söylemişlerdi. Bu suretle **yüreklerine** bir nebze su **serpilen** işçi mümessilleri İstanbula dönmüşler ve arkadaşlarına durumu nakletmişlerdir. Fakat hadise mevzii değildi. Çukurova bölgesinde de bazı fabrikaların tensikata giriştikleri haber alınıyordu. Mensucat sanayiinin kesafet arzettiği bu havalide Bossa Basma, Güney Sanayi, Millî Mensucat, Bossa - Aktaş, Tarsus - Çukurova fabrikalarında 220 işçinin işine son verilmiş ve birçoğuna da ihbar yapılmış bulunuyordu. Geçen hafta bu havaliden de işçi ve iş veren temsilcileri Ankaraya gelmişlerdi. Çalışma, Ekonomi ve Ticaret bakanlarıyla konuşmalar yapılmış, Devlet Bakam Emin Kalafat ziyaret edilmişti. Bu konuşmalarda Çukurovalı işverenlere yedek parça ve ham maddelerin ithal imkânlarının yakında mümkün olacağı, sanayi için kredi tahditlerinin biraz daha hafifletileceği vaadedilmişti. Bu ferahlık verici müjde üzerine işverenler ihbarlarım geri alırken Gaziantep ve **Bursa** havalisindeki mensucat **fabrikalarından** da tensikat haberleri **duyulmaya** başlanmıştı.

Sebep ve âmiller

İktisadî bünye için hiç te sıhhatlılık alâmeti sayılamıyacak bir vakıa olan bu işsizlik hadisesinin sebep ve âmillerini kesin olarak tayin etmek şimdiden mümkün değildir. Fakat bir çok iktisadî saikin yanı başında bazı psikolojik âmillerin de bu vakıada rol oynamış olması mümkündür. Bir kaç ay önceye kadar Hatların başdöndürücü bir süratle yük selmekte olması, bazı imalâtçıları stoklar yapmaya teşvik etmiş; son müdahelelerle fiatların düşmeye başlaması - veya hiç değilse duraklaması - imalâtçıları bu stokları elden çıkarmaya mecbur kılmış olabilir.' Bu sebeple de istihsali yavaşlatmak ve daha az işçi çalıştırmak yoluna gidilmiş bulunabilir. Bundan başka yeni kar hadlerini tatminkâr bulmayan toptancı ve parekendecilerin talebi kısmış olmaları da istihsalin azaltılmasına yol açabilir.

Tediye muvazenesi güçlüklerinin de yedek parça ve ham madde darlığına yol açtığı bir vakıadır - tops, floş ve kauçuk darlığı -. Bu da, şüphe yok ki istihsalin kısılmasına yol açan bir faktör teşkil etmektedir. Bunlardan başka kredi tahditlerinin, kâfi derecede likid sermayeye sahip olmayan müstahsilleri sıkıntıya düşürebileceğinin de hesaba katılması icab etmektedir.

Fakat sebebi ne olursa olsun, işsizliğin şu günlerde sanayi ve iş muhitlerini küçümsenemiyecek bir nisbette tehdit ettiği gözden kaçmamaktadır. Sabahattin Çıracıoğlunun önergesi, bu vakıa karşısında hükümetin düşünce ve tedbirlerinin açıklanmasına vesile teşkil edeceği için hususi bir ehemmiyet taşımaktadır.

K İ T A P L A R

YA GERÇEK OLSAYDI

(Roland Dorgeles'in romanı. Çeviren: Tahsin Yücel. Varlık Yayınları 431, Büyük cep kitapları serisi No: 23. İstanbul, Ekin Basımevi 1956. 179 sayfa, 200 kuruş.)

Roland Dorgeles, Fransa'da ve Batı Dünyasında sivrilmiş bir romancı olmasına rağmen Türkiye'de fazla tanınmış değildir. "Ya Gerçek Olsaydı" dan önce dilimize bir kitabı daha çevrilmişse de bu kuvvetli roman - Güzel Kadın Meyhanesi - edebiyatdünyamızda gereken alâkayı uyandırmamıştır. Ümit ederiz ki Varlık yayınlarının bu ay piyasaya sürdüğü "Ya Gerçek Olsaydı" adlı romanı Roland Dorgeles'i Türk okuyucusuna ısındıracak, ve dolayısıyla da, "Güzel Kadın Meyhanesi" ni, sıradan bir kitap sayıp okumak zahmetine katlanmıyanları veya şöyle bir karıştıranları, bu kitabı da yeni baştan okumağa zorlıyacaktır. Böylelikle yazasın başka eserleri de aranacak ve belki da bir kaç romanı daha dilimize çevrilecektir.

"Ya Gerçek Olsaydı" 176 sayfaya sığdırılmış, oldukça cesur bir deneme romanıdır. Yazar romanına mevzu olarak alışılmış, tekrarlanmış olaylardan epey uzak bir yol bulmuş. Biraz Jules Verne'in hayal âlemini, biraz da Aldoux HuJtley'in "Yeni Dünya,, sını hatırlatan bir mevzu işliyor.

Mekân dünya savaşı sonrası Fransa'sının Paris yakınlarında ufacık bir kasabasıdır. Romanın belli başlı tipleri şunlardır:

Kendini ilme vermiş, yepyeni buluşları ile dünyayı şaşırtmış, şöhretlerin en büyüğüne ermiş ama bunu istismar etmiyerek inzivaya çekilmiş her gün yeni bir buluş peşinde koşan bir profesör. Profesör Radec; profesörün herseyi olan, icabında bahçıvanı, icabında asistan, icabında dert ortağı, icabında oda hizmetçisi ve gene icabında kâhyası olan, çalışkan, sadık, vefakâr, neşeli, biraz içkiye ve hizmetçi kızlara düşkün Gatineau; sonra babasını bırakıp kaçan anasına benziyen gösteriş meraklısı, şana şöhrete önem veren bir. kız, profesörün kızı Josette, midesini ve ufak tefek menfaatlerini seven ama icabında her şeyden çok kardeşi Profesör Radec'i seven biraz geveze, biraz zevk düşkünü M. Philibert ve sonra bunları çevreleyen bir ikinci halka, küçük kasabanın siyanet meleği, işini çok iyi bilir, çalışkan, cevval, kafası işler, alabildiğine zengin sevimli bir şen dul Mme, Marguillet, sonra onun desteği ile sosyeteye karışmış, o küçücük kasaba çerçevesinde sivrilmiş Belediye Başkanlığına seçilmiş 'bir emekli asker. General M. Pellenc de la. Tour; yıllarca profesörün asistanlığını yapan zeki fakat haris bir doktor, Dr. Serge Obrovitch ve Profesör Radec'in ağabeyi M. Philibert'in bazı işlerinde ortağı olarak ortaya çıkan zekâsı ve düzenbazlığı ile her devrin adamı olmasını bilen, her taşın altından çıkan, her dağdan arabasını aşıran bir iş adamı M. Merindol.. Ve bütün bu şahısları çerçeveleyen bir üçüncü tabaka, hizmetçiler; General'in muavini, kasaplar, bakkallar, gazeteciler, ikinci plânda kalmış hasretten çatlayan ilim adamları, milletvekilleri, turistler v.s. v.s...

Bu kalabalık kadrosuna rağmen "Ya Gerçek Olsaydı" da herkesin durumu en karakteristik ana hatları ile belirtilmiş, hiç. kimseye de gerektiğinden fazla yer ve söz verilmemiş. Uzun boylu şahıs ve yer tasvirleri ise aransa bile bulunamamaktadır. Bu bakımdan roman sonuna kadar zevkle okunuyor.

Profesör Radec, her gün yeni yeni ilmi araştırmalarla uğraşırken bir gün tesadüfen baba kaatili, şehvet düşkünü, hapishane kaçağı bir idam mahkûmunun belkemiğinden aldığı su içinde o güne kadar görülmemiş bir basil bulur. Ondan sonra da bütün çalışmalarını bu basil üstüne teksif eder. Basil o güne kadar keşfedilmiş bütün basil cinslerinden daha başka bir hususiyet göstermektedir. Profesör bu basili bir kültürde üretir. Bu kültürden tavşanlara zerkedildiğinde tavşanlar kudurmuş gibi bir hâl alırlar. Atlarlar, zıplarlar Ve birkaç gün sonra ölürler. Profesör bu neticeyi merakla müşahede etmektedir. Derken ayni tecrübeyi pek sevdiği ve çeşitli denemelerini üstünde yaptığı maymunu Sidi'de tekrarlar. Sidi ölmez ama, bir takım azgınlıklar göstermeğe başlar. Onu bir kafese kapatmak zorunda kalırlar. İşte tam bu günlerde profesörün ve Belediye Başkanı General'in yakın ahbabı, kasabanın siyanet meleği Mme. Marguillet'nin kasabaya getirdiği, halim selim, biraz kaçıkça Bouffard Baba birden bire cinnet alâmetleri gösterir. Sağa sola saldırmaya başlar. Güç halle yakalarlar, hapishaneye tıkarlar. Ama bu zavallı köylüye böyle birden bire ne olduğunu kimse anlıyamaz.

Tam bu sırada Profesör Radec basil kültürü ile aşılanmış tavşanlarından birinin kaybolduğunun farkına varır. Kasabada da Bouffard Babanın delirmesinin, azgınlaşmasının dedikodusu çınladığından birden beyninde bir şimşek çakar. Hapishaneye gidip. Bouffard Babayı ziyaret eder. Tatlılıkla ağzından söz aldığı ihtiyar köylüden öğrenir ki tavşanı çalan ve kesif yiyen kendisidir. Araştırmalarına yeni bir ufuk açılır. Bulduğu basil insanların kanında kötülük aşılayan bir basildir. Tekrar lâboratuvarına kapanır. Aylarca çalıştıktan sonra bu basillerin ölü kültürlerini elde eder. Bu kültürlerden Bouffard Baha'ya enjekte eder. Adam iyileşir. Bir melaikeye döner. Öyle ki o güne kadar yaptığı bütün kötülükleri teker teker sayıp dökmekte, yaptığı kötülükler için af dilemektedir.

İlim dünyası bu yeni buluş karşısında yerinden oynar. Pek çok. bilgin Profesör Radec'e deli gözüyle bakmaktadır. Kimse onun buluşuna inanmak istemez. Gazeteler aleyhinde geniş bir kampanya açarlar. Ama Radec böyle şeylere aldıran bir adam değildir. "Profesör Radec'i tanımakla, neler düşündüğünü bilmekle kim övünebilirdi? Kızı mı? Değil elbet. M Philibert mi öyleyse? Yani bilginin kardeşi mi? O da yeğeninden farklı değildi, Ee, kardeşi de değilse kim? Gençlik arkadaşları mı? Nerde? Hayat hepsini de dağıtmıştı, biri cehennemin dibine gitmiş, biri evlenmiş, üçüncüsü de ölmüştü, geriye kalanların büyük bir kısmını da meslek kıskançlığı uzaklaştırmıştı. Bilginler arasında Maxime Radec pek sevilmezdi öyle. Sadece pek çabuk, yükselmesi değil, metotları da kudurturdu onları. Kanser tedavisinden uzun zaman şüphe etmişlerdi, brom üzerindeki en yeni araştırmaları da Enstitüyü güldürüyordu. Aylar boyunca kendini böbrek üstü yetersizliklerine verdikten sonra birdenbire deniz akıntılarıyle uğraşmak için hastahaneyi bırakan, bugün antitoksinle uğraşırken yarın televizyona atlayıp atlamıyacağı hiç belli olmayan bu coşkun adam nasıl ciddiye alınabilirdi? Ona deli diye bakarlardı. Dâhi şarlatan.. böyle derlerdi işte... M. Radec, küsmek şöyle dursun, zevkle şaka ederdi, İnsanların kendisine verdiği değere pabuç bırakmazdı, hayranlıklarınaysa haydi kaydiye pabuç bırakmazdı.

......Görmeden bakar, bakmadan gözetler, mırıldana mırıldana susardı. Yanına yaklaştığı bütün insanlara hiç bir zaman kızmadan pençe atar, arkadaşlarına da, üstatlarına da böyle davranmaktan çekinmezdi. Bununla beraber hiç hayale kapılmaz, kanadının altına aldığı kimseden, verebileceğinden fazlasını beklemezdi".

Prof. Radec iddiasını isbat için ürettiği kültürlerden iki aklıbaşında üniversite öğrencisine aşılar. İlâç tesirini gösterir, öğrenciler kendilerinden umulmayan reaksiyonlar gösterirler ama bu bile Profesör Radec'in muarızlarını susturmaz ve inandırmaz. Profesör öldürülmüş basil kültürü ile hapishanelerde canavar ruhlu insanlar üzerinde tecrübelere girişir. Bir kaç idamlık mahkûm üzerinde umulmadık neticeler alır. İpten kazıktan kurtulmuş idamlar birer meleğe döner. Prof. Radec tecrübelerini genişletir, bütün bir hapishane mahkûmlarına "iyicil" adı verilen seromunu aşılar. Hepsi de iyileşirler. Bu gözle görülür elle tutulur netice muazzam bir alâka görür. Cani ruhlu veya iyi ruhlu herkes, ama herkes bu seromu istemektedir. İşte bu arada işe o kasabanın siyanet meleği zengin dul Belediye başkanı General, profesör'ün kardeşi ve kardeşinin iş ortağı korkunç bir dolandırıcı olan is adamı M. Merindol karışırlar. Hepsi de türlü gayelerle vatandaşlarını bu "iyicil" aşısından olmağa teşvik et-

inektedirler. Millet bir koyun sürüsü halinde aşı olmağa koşmakta, aşı olanlar, bütün kirli islerden uzaklaşmakta, hırsızlar hırsızlık yaptıklarından, fahişeler fahişeliklerinden nedamet getirmekte, türlü sahte mal satan küçük esnaf bu güne kadar vatandaşlarını aldattıkları için azap duymakta, borsa oyuncuları altın fiatları ile oynamaktan, tahvil değerlerini indirip çıkararak, yüzbinlerce hissedarı perişan etmekten kaçınmaktadırlar. Nihayet siyaset madrabazları da bu salgına katılmak zorunda kalırlar. İyicil seromu ile aşı olan herkes tek düşünce etrafında toplanmaktadır: Hemcinsine yardım etmek, kimseye kötülük etmemek ve vaktiyle yaptıkları kötülükleri itiraf edip kefaretim ödemek.. O çılgınlıklar şehri Paris sanki bir hummaya yakalanmıştır. "İyicil" aşısı ile beraber şehir bütün neşesini kaybetmiştir. Bütün barlar, sinemalar, tiyatrolar, kahveler kapanmıştır. Zira buralarda hep kötülükler işlenmektedir. "İyicil" aşısı olanlar, kötülük işlenmesine de razı olamamakta, kötülük işleyenleri zorla da olsa yola getirmektedirler. Gerçi "İyicil" aşısı olmıya cesaret edememiş pek çok insan kalmışsa da bunlar da korkularından iyilere uymuşlardır. Herkes birbirine iyilik etmek için çırpınmakta, zenginler mallarını, paralarını dağıtmakta, askerler silâhlarına ellerini sürerlerse bir kötülük bulaşacakmış gibi korkmaktadırlar. Velhasıl hayat öyle bir hale gelmiştir ki herkes ayni duygu içinde bocalamaktadır. Bu arada Profesör çoktan labaratuarına dönmüş, yeni araştırmalarına başlamıştır. Ama küçük kasabanın ileri gelenleri zengin dul, General Belediye Başkanı, Profesörün kardeşi ve ortağı Radec'in adından ve buluşundan istifade ederek bir Millî İyilik Birliği" kurmuşlar ve halkı harıl harıl aşı olmağa teşvike başlamışlardır. Aşı olmak adeta vatani bir vazife haline gelmiştir. General Milli İyilik Birliğine başkan seçilmiştir. Ama herkes aşı olurken General her nasılsa aşı olmaktan kurtulmuş, daha sonra da adı öylesine şişirilmiştir ki aşı olmadığını itirafa gururu, mani olmağa başlamıştır. Bu arada bütün işlerin başına "İyicil" aşısı olanlar getirilmektedir. İşte profesörün kardeşinin ortağı bu arada aşı olmadığı halde bir aşı kâğıdı ele geçirmenin yolunu bulmuş, Millî İyilik Birliğinin hesap işlerini eline geçirmiştir. Askerlikten ve asker disiplininden başka hiç birşeye aklı yatmıyan emekli generali elinde bir kukla gibi oynatmağa başlamış, bu arada büyük vurgunlar vurmuştur.

Emekli general seçimlerde Milli İyilik Birliğinin başkanı olarak milletvekili seçilmiş, meclise girmiş, kabine'de Harbiye Bakanlığına getirilmiştir. Bu arada hükümet üyelerinin ve milletvekillerinin de "İyicil" aşısı olmasına karar verilir. Başta Cumhurbaşkanının bulunduğu muazzam bir tören yapılır. Herkes aşı olmaktadır. Harbiye Bakanı Emekli General de aşı olmak isterse de aman ikinci defa aşı lüzumsuz diye engel olurlar. Kabine üyesi arkadaşlarının da aşı olmasından sonra General'in gözü açılır. Fransa batmaktadır. Askerlerde disiplin değil askerlik bile kalmamıştır. Kabine toplantılarında bakanlar müstemlekelere hürriyet vermek için planlar yapmakta, savaş lâfı ödlerini koparmaktadır. Bütün insanlara bir uyuşukluk arız olmuştur. Kötülük ortadan kalkmıştır ama insanların yaşama sevinci de yok olmuştur.

İşte bu arada Profesör dünyadan elini eteğini çekmiş, yeni bir kesif peşindedir: "İyicil"le iyileşenleri tekrar eski haline sokacak bir serom keşfetmek.. Nihayet bunda da muvaffak olur. Ama kendisiyle alay eden insanlara ilk keşfini deliler gibi kullananlara öyle kızmaktadır ki bu seromu herkese vermez. Yalnızca zengin dulda dener, bir de maymununda. İkisi de iyileşirler. O zamana kadar herşeyini iyilik olsun diye dağıtmakta olan zengin dul iflâs etmek üzere iken yeni baştan eski haline gelince bir anda durumunu düzeltir. Demir gibi iradesi ile kendisine ait işlerin hepsini düzeltir ve hatta bu arada profesörün kardeşi ile evlenir.

Profesörün kızı ise babasının eski asistanı ile sevişmektedir. Onunla kaçabilmek için babasının bulduğu ilâcı çalar, asistana götürür. Asistan iş adamı ile anlaşır. Harbiye Bakanının aleyhine dönerler. Bu sefer para ile vaktiyle "İyicil" aşısı olanlara kötücül aşısı yaparlar. Meclis birbirine girer. İyicillerin korkusundan sinmiş, bütün zevklerinden mahrum kalmış, aşı olmamış insanlarsa fırsat beklemektedirler. Ayaklanırlar. Harbiye Bakanı General emeklisi iş adamı M Merindol'un bütün kirli hesaplarının sorumlusu haline düşer. Dr. Obrovitch ise eski hocasına karşı yeni bir ilâçın kâşifi olarak çaldığı ilâçla çıkar. Bütün insanlar eski haline döner. Profesörün ise bunların hiç birine aldırdığı yoktur. Artık insanlarla uğraşmaktan da bıkmıştır. Yeni bir keşif peşindedir: Öküz zatürresini iyileştirmek..

F U A R L A R

İzmir

25. Enternasyonal Fuar

20 Ağustos pazartesi günü İzmir Fuarının muazzam açılış merasiminden sonra davetliler pavyonları geziyorlardı. Amerika Birleşik . Devletleri pavyonunun önünde Ankaralı bir gazeteci İzmirli meslekdaşlarından birine şu suali sormuştu: "Fuarınız hakikaten çok güzel, seneden seneye daha da güzelleşiyor. Yalnız İzmir'in sıcağına alışmayanlar için bu günlerde Fuarı gezmek çok zor oluyor. Fuar için daha uygun bir mevsim seçilemez mi?" Bu fikre etraftan katılanlar olmuştu. Meselâ Fuar boğucu sıcaklar bastırmadan ilkbaharda, İzmirin en güzel olduğu mevsimde de pekâlâ açılabilirdi. Ama bütün bunları başlangıçta düşünmek lâzımdı.

Pavyonlar

Fuarlar, milletlerarası ticari münasebetleri geliştirmek için yapılıyordu. Otomobil fabrikalarından toplu iğne imalâtçılarına varıncaya kadar her sahada irili ufaklı sanayiciler, buralarda kendi memleketlerinin pavyonlarında mallarım teşhir etmek fırsatını bulurlardı. Bu yılki İzmir fuarında da bir çok pavyonlar, bu anlayışa göre hazırlanmıştı. Meselâ Alman Pavyonunun girişindeki nefis, kırmızı spor otomobil, Mercedes fabrikalarının neler yapabileceği hakkında ziyaretçilere tam bir fikir verebiliyordu. Fakat bununla da yetinilmemişti. Pavyonun dışında çeşitli Mercedes kamyonları, otobüsleri, sıhhi imdat arabaları görülüyordu. İçerde sıra ile, yazı makineleri, hesap makineleri, motosikletler, deri sanayiinden örnekler, boya, kalem fabrikalarının numuneleri yardı. Alman pavyonu tertip bakımından da mükemmeldi. Gezenler, Alman sanayiinin bugün nelere muktedir olduğunu gözleriyle görüyor, elleriyle, tutabiliyorlardı. Bir milletin nasıl kalkındığını bundan daha iyi göstermenin yolu olamazdı.

İtalya, Hollanda pavyonları da aynı anlayışla hazırlanmışlardı. Onlarda da dünya piyasalarına arzettikleri çeşitli eşyaların, makinelerin, otomobil ve motosikletlerin numunelerini görmek mümkündü. Hollanda pavyonunun giriş kapısının sağında solunda hazırlanan vitrinlerde, zarif ve orijinal şişelerde Hollandanın dünyaca meşhur biraları, likörleri teşhir ediliyordu. Bir başka vitrinde ise Hollandada istihsal edilen esans çeşitleri görülüyordu.

Sergi Sarayının sağında Bulgaristan Halk Cumhuriyetinin pavyonu vardı. Bulgaristan'ın sınai kalkınması hakkında umumi bir fikir vermeğe hususi bir gayret sarfettiğini, pavyonun dışında sıralanmış, jeneratörlerden, transformatörlerden, büyük şalterlerden, çeşitli dinamo ve motorlardan anlamak mümkündü. Romanya, Macaristan ve Çekoslovakya Halk Cumhuriyetleri de aynı zihniyetle hazırlanmış pavyonlarla ziyaretçilerin karşısına çıkmaktaydılar.

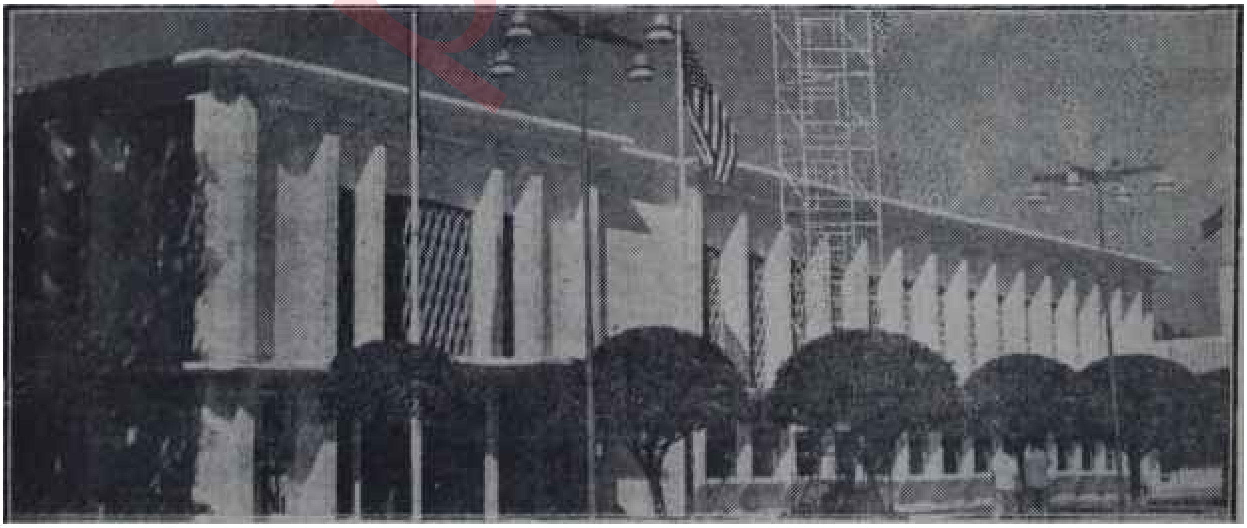
- Fransız pavyonunun önünden geçerken göze hemen Fransız şampanyaları, Lyon ipeklileri, Fransız esansları çarpıyordu. Her memleket nesi meşhursa getirip ortaya koymuştu.

Başka bir fuar anlayışı

Bunların yanında bazı memleketler de pavyonlarını eşya, makine yerine afişlerle, fotoğraflarla doldurmuşlardı. Bu anlayışın mümessilleri arasında başta Türkiye geliyordu. Kalkınan Türkiye Pavyonu, fuar anlayışı bakımından pavyonların en' zayıfı, fotoğraf bakımından ise en zenginiydi. Burada herşey fotoğraf ve kuru rakkamlarla ifade edilmek istenmişti. Meselâ yeni yapılmış bir kaç büyük apartman fotoğrafının altına "çalışkanız" yazılmıştı. Bir futbol maçında çekilmiş fotoğrafın altında ise "sporcuyuz" deniliyordu. Başka bir fotoğrafta ise atla mania atlıyan bir subay görülüyordu. Bu fotoğrafın lejandı da "hünerliyiz"di. Kalkınan Türkiye Pavyonunda fotoğraf ve rakkamdan başka bir şey görülmüyordu. Umumiyetle resmî pavyonlarımız bu ağır başlı havayı taşıyorlardı. Meselâ Tekel Pavyonunun içinde bir köşede sigara çeşitleri, bir köşede de bir parça kaya tuzu duruyordu. Tekel bütün faaliyetini bu iki mütevazı köşeyle anlatmak istemişti. Fuarın açılışından sonra sigara ve diğer tekel mamullerinin satışının yapıldığı tezgâhlar anlaşılmayan bir sebepten dolayı uzun zaman kapalı kalmıştı.. Zirai Donatım pavyonunda Minneapolis Moline Firması tarafından kurulan Traktör fabrikası tarafından montajı yapılan ilk Türk traktörleriyle, çiçek motifleriyle işlenmiş mavi boyalı at arabaları yan yana duruyorlardı.

Amerikan pavyonunu da bir bakıma bu kategoriye sokmak mümkündü. Çünkü orada da çoğunluğu fotoğraf, afiş ve rakamlar teşkil ediyordu. Yalnız bunların yavrunda, bir modern televizyon, güneş ışığıyla işleyen radyo, dikiş makinaları, oyuncak trenler, 1956 modeli bir Fort otomobili, bir traktör, toprak hafriyatında kullanılan büyük bir kamyon da vardı. Amerikan pavyonu mütevazı ölçüler içinde ve az masrafla hazırlanmıştı. Amerikanın hangi imkânlara sahip olduğunu bildikleri için ziyaretçiler, Amerikan pavyonunda pek fazla sukutu hayale uğramıyorlardı.

İşte XXV. İzmir Enternasyonal Fuarının açılış gününde nazarı dikkati çeken şeyler bundan ibaretti. Haa.. Bir de Ekonomi ve Ticaret Bakanı uzun bir nutuk verdi ama, nutukta beklenenlerin hiç biri yoktu.

Fuarda Amerika Birleşik Devletleri Pavyonu

Biraz da mal getirselerdi

S P O R

Tenis

Enternasyonal Turnuva

Geçen haftanın sonlarında ve içinde bulunduğumuz haftanın başlangıcında, İstanbulun, mevsimin en sıcak günlerini yaşadığı muhakkaktı. Bu tahammül edilmez sıcağa rağmen İstanbul sosyetesinin tanınmış simalarına Dağcılık Kulübünün tribünlerinde tesadüf etmek mümkün oluyordu. Zira kulübün kortlarında İstanbul Enternasyonal Tenis Turnuvası maçları oynanıyordu ve geçen sene bu turnuvanın kazandığı muvaffakiyetten sonra orada hazır bulunmak adeta modanın bir hükmü sayılıyordu.

Fakat geçen seneki turnuva hatırlanacak olursa, bu senekinin bir hayli yavan geçeceği söylenebilirdi. Bu seneki turnuvanın cazibesini tek erkekler finali teşkil ediyordu. Drobnv mi, yoksa Davidson mu? İşte mesele buydu. Tribünlerdeki bahisler şimdiden hızlıydı ve insanın kulağına ciddden büyük rakkamlar çalınıyordu. Umumi kanaat talih kuşunun gene geçen seneki şampiyon Davidson'un başına konacağı merkezindeydi. Usta tenisçi Drobny ise Davidsonun en tehlikeli rakibi addediliyordu. Bu iki yıldızın mücadelesinden istifade edeceği düşünülen bir . "yağız at" da mevcuttu. Bu "yağız at", Patty idi.

Drobny

Kurt

Geçen seneki turnuva yıldızlar bakımından çok daha cazibeli olmuştu. İstanbullu seyirciler bu sayede bir Rose'u, bir Ayala'yı seyretmek fırsatını bulmuşlardı. Bu seneki turnuvaya Merlo ve Hoad'ın katılacağı rivayeti ise maalesef tahakkuk etmemişti. Kadın tenisçiler bakımından bu seneki turnuva büsbütün fakirdi. Ne tecrübeli Madam Galtier, ne de dantelalı şortlarıyla dikkati çeken Sinyorita Pericoli bu seneki turnuvaya katılmışlardı. Bu hale göre bu seneki şampiyonluğun, geçen senenin ikincisi Miss Seeney ile Gönül Erk arasında paylaşılacağı anlaşılıyordu.

Maçların cazibesini kaçıran bir başka husus da Türk tenisçilerinin pek hazırlıklı ve hevesli bulunmamalarıydı. Bu sebeple tenisçilerimizin çoğu ilk turdan itibaden elenerek maçları tribünlerden rahatça seyretme yolunu tutuyorlardı. Seyircilere de yabancı yıldızları seyretme ve bahse tutuşma zevki kalıyordu ki, bu da az şey sayılamazdı.

Futbol

liglere hazırlık

Geçen hafta cuma günü İstanbulda bir toplantı yapan Futbol Federasyonu, İstanbul Profesyonel lig maçlarının başlangıç tarihini 12 Eylül olarak tesbit ve ilan ediyordu. Bu arada Tertip Komitesi de hazırlıklarını tamamlıyarak fikstürü tanzim etmiş bulunuyordu. Fakat bütün bu ciddi tutuma rağmen liglerin bu sene de her zaman olduğu gibi sürüncemede kalmıyacağına inanmak zordu. Zira daha şimdiden liglerin intizamını tehdit eden emarelerin baş gösterdiğini farketmemek imkânsızdı. Meselâ Galatasaray 50 nci yıldönümünü kutlıyacaktı ve Fenerbahçe 30 Eylülden sonra Rus Dinamo takımıyla karşılaşacaktı. Bu hadiseler hiç şüphe yok ki, liglerin tehirine yol açacaktı ve dahası da vardı: Bu seneki milli maç programı bir hayli yüklüydü. Millî Takımımız tam 11 maç oynayacaktır.

Bu maçların ve hazırlıkları-nın lig maçlarının muntazam bir şekilde yürümesine imkân bırakmıyacağı aşikârdı. Fakat bütün bu ihtimalleri hesaplamış olması lâzım gelen Federasyon, liglerin 1957 Mayısında biteceğine kani idi. Ama futbol ve hesapla biraz alâkası olanların buna inanması pek, pek, ama pek zordu.

Rekabet başlıyor

Şampiyonlukta iddiası bulunan veya bulunmıyan takımlar ise hazırlıklarına Federasyondan çok daha önce başlamış bulunuyorlardı. Taraftarlar 'da kendilerine göre hazırlıklarını yapmış vaziyettelerdi. Tribün Genel Kurmayı, 1956 - 1957 şampiyonunu bile şimdiden tesbit etmişti: Şampiyonluk mücadelesi Galatasaray ile Fenerbahçe arasında cereyan edecekti. Beşiktaşın bu kavgada yeri yoktu. Zira en **güvenilir** müdafâa elemanı bek Ahmet'i Fenerbahçeye kaptırmış olmak, Siyah - Beyazlı takım için bütün lig boyunca kendini hissettiren bir handikap o**lacaktı.**

Davidson

Çetin bir ceviz

Biraz ihtiyatlı olanlar da, futbolun bu şekildeki tahminleri ekseriya boşa çıkaran bir spor olduğunu **öne** sürüyor ve topun yuvarlak olduğunu hatırlatıyorlardı. Filhakika ilk bakışta Galatasaray veya Fenerbahçe şampiyonluğa çok **yakın görünebilirlerdi. Ama bu neticeyi temin** edecek bu takımların oyunlarından çok rakiplerin elde edecekleri neticelere bağlıydı. Geçen seneki karşılaşmalar da göstermişti ki. en umulmayan takımlar bile bu yıldızlardan bir, hattâ bazan da iki puvan koparıvermekte hiç te müşkülât **çekmiyorlardı.**

Hazırlık maçları

Taraftarlar **arasında** bu şekilde rekabeti kızıştırıcı **münakaşalar alıp** yürürken, kulüpler, elbette boş durmuyorlardı. 15-20 **gün** evvel denizden çekilen futbolcular sıkı antrenmanlara **tabi** tutuluyor ve **hazırlık** maçlarına başlanıyordu. Bu yüzden geçen hafta pazar **günü** İstanbul adeta bir "futbol panayırı" ya-

şadı. Şehrin irili ufaklı bütün stadları profesyonel takımların hazırlıklarına sahne teşkil etti.

Fenerbahçeliler kendi stadlarında 20 bini aşan bir kalabalık önünde Kasımpaşa ile karşılaştılar. Fenerbahçe idarecileri takımlarına doğrusu çok güveniyorlardı. Liglerin başında Kasımpaşayı yakalayıp ondan geçen senenin intikamını almak hakikaten çok zevk verici olacaktı. Fakat az kaldı evdeki hesap çarşıya uymıyacaktı. Fenerbahçeli idareciler bir hayli heyecan çektiler. Bereket oyunun sonlarında Kasımpaşalılar birden çözülüverdiler ve hiç de güzel oyunlarıyla mütenasip olmayan bir neticeyle sahadan 4-1 mağlûp ayrıldılar.

Aynı gün Adalet de amatör küme takımlarından Beylerbeyine 3-1 yeniliverdi. Vefa, Defterdar ile ancak 1-1 berabere kalabildi. Beykozun da Süleymaniye ile 1-1 berabere kalması büyük bir sürpriz olarak karşılandı.

Beşiktaşlılar Şeref Stadında kendi kadroları içinden teşkil ettikleri Siyah ve Beyaz takımların maçı ile liglere hazırlanırken, Galatasaray da Bursada Acar İdman Yurduyla karşılaşıyor ve onu 3-1 mağlûp ediyordu.

Ankaralı Ulla yüksek atlıyor

Nazar boncuğu

Alletizm

Ucuz ziyafet

Cezmi Or yarışmaları için İstanbula gelmiş olan yabancı atletlerden en ucuza mal olabilecekleri Ankara'ya getirip spor hadiselerine susamış Ankaralılara seyrettirmek, gerçekten parlak bir fikirdi. Böylece cumartesi ve pazar günleri yeni atletizm stadına kalabalık bir meraklı topluluğu celbedilmiş oldu. Yarışmaların programı pek fakir olduğu, pek tanınmış atletlerin seyircilik ettiği bu müsabakalar gene de muvaffak olmuş sayılabilirdi. Yarışmaların ilk gününde 110 m. engelli müsabakası çok enteresan cereyan etti. Mustafa Batman ile genç kabiliyet Erol Erdoğan starttan fırladıkları andan itibaren baş başa gidiyorlardı. Erol rakibini kaçırmamak için elinden geleni yaptı. Son maniayı da aştıktan sonra Mustafa Batman tecrübesinin verdiği üstünlükle aradaki farkı yarım metreye çıkarıp ipi Erol'dan önce göğüsledi. Yarışı seyreden meraklıların bir kısmı derecenin 16 nın altında olmadığını kolayca anlamışlardır. Fakat hakemlerin Mustafa Batman için tuttukları kronometre 15.6/10'u gösteriyor, Erol'unki ise 16.2/10 üzerinde duruyordu. Halbuki iki atlet arasındaki mesafe farkı ancak 2/10 ile ifade edilebilecek kadardı. Bütün gözlerin yanılması imkânsızdı. Hakem heyeti bir kaç dakikalık tereddütten sonra Mustafa Batman'ın derecesinin yanlış tutulduğuna kanaat getirip neticeyi 16 saniye olarak tashih etti.

Fenerbahçe : 4 — Kasımpaşa : 1

Hak edilmiyen bir netice

Gene ilk günkü müsabakalarda Ekrem Koçak, Cahit Önel, Aptullah Gökpınar gibi birinci sınıf atletlerin mücadelesinin zevkli geçeceği tahmin ediliyordu. Fakat türlü dedikodulara yol açan bir şekilde 1.500'ü Cahit Önel yalnız koşup pek parlak olmayan bir derece ile kazandı. Pazar günü de 3000 metre yarışında Ekrem'in yalnız koşacağı söyleniyordu. Bu sefer de tahminler doğru çıkmadı. Starta gidenler arasında Cahit Önel de vardı. Cahit, bu koşuyu Ekrem'in bütün gayretlerine rağmen, rahatça denilebilecek bir şekilde, onbeş yirmi metre farkla birinci olarak bitirdi.

Diğer müsabakaların hiç de enteresan tarafları yoktu. 100 metreyi Aydın Onur 11.1/10 gibi artık çok geri plânda kalmış bir dereceyle kazandı. İstanbulda olduğu gibi Ankarada da yüzümüzü güldüren gene kız atlet Ulla oldu. Girdiği beş yarıştan iki birincilik, iki ikincilik, bir de üçüncülük alarak çıktı.

Kulüpler

Ahmet dâvası

Fenerbahçe Klübünün ikinci başkanı Osman Kavrakoğlunun haf-

ta içinde verdiği bir beyanat, esasen gergin olan Beşiktaş - Fenerbahçe münasebetlerini büsbütün çıkmaza sokacağa benziyordu. Kavrakoğlunun beyanatı bek Ahmet'in transferiyle ilgiliydi ve şimdiye kadarkilerin en sertiydi. Kavrakoğlu, "Federasyonun verdiği karar nihaî değildir. Biz Ahmet dâvasında haklıyız. Bir sporcunun mukaveleyle bir kulübe bağlanması, onu en tabii hakkı olan hürriyetinden mahrum edemez. Bu sebeple Devlet Şûrasına, mahkemeye ve ayni zamanda F.I.F.A. ya başvuracağız" diyordu. Bu sert çıkış bile Beşiktaşlıları, bu mevzuda hiç bir beyanda bulunmamak prensibinden ayırmadı. Fenerbahçe ikinci başkanının beyanatı cidden tahrik ediciydi ama, Beşiktaş idarecileri şimdilik hiç ses çıkarmamayı menfaatlarına daha uygun buluyorlardı.

Yalnız spor çevrelerinde F.İ.F.A. ya müracaat etmenin, bu husustaki kanaatını açıklamış olan millî federasyonun beynelmilel federasyona şikâyeti manâsına geleceği düşünülüyor ve bu hareket tasvib görmüyordu. Halbuki, Fenerbahçenin niyeti şikâyet değildi. O bu işi mahkeme yoluyla halletmeyi düşünüyordu. F.I.F.A. ya bu nevi hadiselerde, profesyonellik mazisi çok daha eski olan Avrupa memleketlerinde ne şekilde hareket edildiğini öğrenmek için müracaat edilecekti. F.I.F.A. dan Fenerbahçenin görüşünü teyid eden bir cevap almak, dâvanın ne derece muhkem olduğunu ortaya koyacaktı.

Galatasaraylılar arasında

Son günlerde Galatasaray camiasındaki sükûnet ve hareketsizlik birçoklarına garip geliyordu. Sanki bir hafta evvel idare heyeti toptan İstifa eden, sonra kulübün yüksek menfaatları mülahazasıyla bir müddet daha iş başında kalmayı kabul eden kulüp, Galatasaray değildi.

İdare heyeti toptan istifa eden kulüp Fenerbahçe olsaydı; gazetelerde makaleler, söz düelloları, hizipler arasındaki çatışmalar ayyuka çıkardı, deniliyordu. Bu söylentilerde hakikat payının fazla olduğa muhakkaktı. Galatasaray an'anevî tesanüd gayretleriyle iç bünyesindeki ahenksizlikleri uzun zaman dışarıya aksettirmemişti. Tatsızlıklar arkadaşça bastırılmış, seslerini yükseltenler "kulübün menfaati" denilince susmuşlardı. Fakat ne var ki, Örtbas edilmekle mevcut ihtilâflar ortadan kaldırılmamıştı. Bunun en iyi çaresi dertlerin açıkça ortaya dökülmesinden ibaretti.

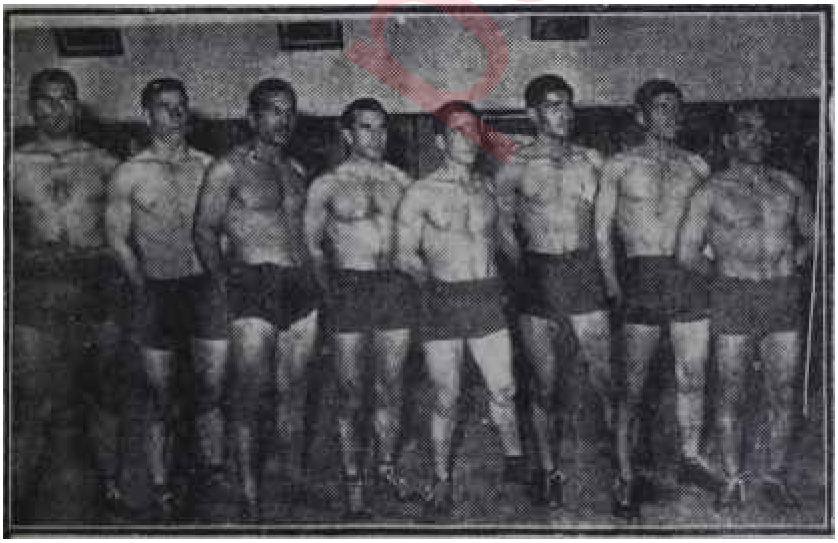
Ankara Güreş Takımı

Hepsi de millî

Güreş

Boşa gitmeyen emek

Güreş Millî Takımının Avrupa ve Melburn seyahatları yaklaştığından idareciler, bir faaliyet telâşı içinde bulunuyorlardı. Ankarada çalışmaları idare eden Güreş Federasyonu A3başkanı Haydar Bostancı. bir şeyler yapabilmek için çırpınıyordu. Güreş mektebi ve çalışma salonu açılmış, eldeki bütün imkânların kullanılmasına başlanmıştı. İşte bu arada 19 Mayıs Stadyomunda Harlem gösterileri için hazırlanmış olan 3.000 kişilik açıkhava basketbol sahasından faydalanılarak bir müsabaka tertiplenmesi düşünüldü. Tamamiyle millî elemanlardan kurulu Ankara güreş takımı ile Denizli güreş takımının karşılaştırılması hiç de fena olmıyacaktı. Bu fikrin tahakkuku üzerine geçen hafta cumartesi gecesi açıkhava sahasında 2 bini mütecaviz seyirci, dünya güreş yıldızlarını seyretmeye geldi. Karşılaşmalar baştan sona kadar çekişmeli ve zevkli geçti. Dünya şampiyonu rakiplerinden hiç aşağı olmayan Denizli takımı elemanları, belki de tecrübelerinin az oluşundan müsabakalardan bir kısmını kaybettiler.

Denizli Güreş Takımı

Hepsi cevherli

Güreşlerden bilhassa 57 kiloda Hüseyin Akbaş ile İbrahim Pay arasındaki, fevkalâde denilebilecek bir şkilde oldu. Dünya şampiyonumuz bir sıklet yukarı güreştiğinden olacak, eskisi gibi göz doldurmadı. Sonra. Denizlili rakibi İbrahim Pay da bütün seyircilerle birlikte Güreş Federasyonu yetkililerinin de gözünden kaçmayan bir müsabaka çıkardı. Kendisinden coş tecrübeli rakibine yenildiyse de millî takım seçmelerine iştirak etmeğe hak kazandı. .

Kendi köşelerinde sakin sakin çalışan Denizlili güreşçiler, dünya şampiyonlarına kafa tutmakla bizde güreşin gerçekten ata sporu olduğunu isbat ettiler. Seyirciler de güreşteki başarılarımızın fertlerle daimi olmadığım bir kere daha yakınen görmüş oldular. İlk adımı atılmış olan müsbet çalışmalardan dönülmeyerek eldeki mevcut antrenörlerden gerektiği gibi istifade edilmesi güreşçilerimize yeni ufuklar açacatır.

YILSONUNDA
59
Apartman
Dairesi
HER
HESABA
BİR EV
MUHA
BANK